

Salla Salovaara

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN ASUKKAITA OSALLISTAEN

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN ASUKKAITA OSALLISTAEN

Salla Salovaara
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma, viheraluesuunnittelun suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Salla Salovaara

Opinnäytetyön nimi: Puolivälinkankaan viheralueiden arvottaminen asukkaita osallistaen

Työn ohjaaja: Merja O'Rourke

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2013

Sivumäärä: 57 + 54

Tämän opinnäytetyön aiheena on Puolivälinkankaan, oululaisen 1960-luvun metsälähiön viheralueiden arvottaminen. Työn tilaaja on Oulun kaupungin Yhdyskunta- ympäristöpalveluiden katu- ja viherpalvelut. Opinnäytetyö on jatkoa kesällä 2012 tehdylle, Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmän käynnistämälle Puolivälinkankaan modernin lähiön inventointihankkeelle. Inventoinnin ja arvottamisen piiriin kuuluivat sekä alueen rakennukset että viheralueet. Viheralueiden inventoinnista vastasi tämän opinnäytetyön tekijä.

Työn tavoitteena on ollut täsmentää Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamista ja laajentaa sitä niin, että asukkaiden ja viheralueiden käyttäjien kokemuksellista tietoa hyödynnetään tasavertaisena muun ekologisen ja teknisen tiedon rinnalla. Tarkoituksena on ollut selvittää ne arvot, jotka tekevät Puolivälinkankaan viheralueista tärkeitä. Arvottamisen lisäksi työssä tarkastellaan osallistamismenetelmän, SoftGIS:n toimivuutta tämän tyyppisen tiedon keräämisessä.

Viitekehyksessä perehdytään viheralueiden merkitykseen kaupunkirakenteessa ja maankäytön suunnittelussa sekä kotimaisiin viheralueiden arvottamisesimerkkeihin ja kokemuksellisen tiedon asemaan. Viheralueiden arvottaminen perustuu kesällä 2012 kerättyihin inventointitietoihin sekä helmikuussa 2013 toteutettuun asukaskyselyyn. Asukaskyselyn tavoitteena oli kartoittaa alueen asukkaiden ja muiden viheralueiden käyttäjien kokemuksia ja mielipiteitä viheralueiden merkityksestä, käytöstä ja kunnosta sekä niitä tunnelmia, joita viheralueisiin liitetään. Kysely toteutettiin SoftGIS-menetelmällä, joka mahdollistaa kokemuksellisen tiedon kiinnittämisen kartalle.

Viheralueiden arvot koottiin arvokortistoon, joka sisältää ajankohtaista tietoa viheralueiden luonteesta, kunnosta, käytöstä sekä niihin liitetystä kokemuksista. Työ tarjoaa monipuolisen pohjan niin alueen viheralueiden kehittämistarpeen ja -toimenpiteiden arviointiin kuin maankäytön suunnitteluun. Lisäksi se tarjoaa konkreettisen esimerkin kokemuksellisen tiedon keräämisestä, analysoinnista ja hyödyntämisestä viheralueiden arvottamisessa.

Asiasanat: viheralueet, arvottaminen, maankäytön suunnittelu, osallistava suunnittelu, kokemuksellinen tieto, SoftGIS, Puolivälinkangas

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Landscape Planning, Option of Landscape Design

Author: Salla Salovaara

Title of thesis: Evaluating green areas of Puolivälinkangas with participatory methods

Supervisor: Merja O'Rourke

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages: 57 + 54

The subject of this thesis was to evaluate the green areas of Puolivälinkangas, a neighborhood unit built in 1960s in Oulu. This thesis was commissioned by the Urban and Environmental Services of the city of Oulu and made as a continuation of the inventory project of modern neighborhood Puolivälinkangas carried out in summer 2012. The inventory included both the buildings and the green environment of Puolivälinkangas area. The green areas were inventoried by the writer of this thesis.

The purpose of this thesis was to specify the evaluation of the green areas of Puolivälinkangas and consider the local experiential knowledge as equal with ecological and technical information. The aim was to find out the values that make the green environment of this specific neighbourhood significant. In addition to evaluation, also suitability of the participatory method SoftGIS was explored.

The frame of references focuses on the meaning of green spaces as a part of urban structure and land use planning as well as the status of experiential knowledge. Some Finnish examples of evaluating green spaces are also introduced. The evaluation of green areas is based on the inventory information accumulated during summer 2012 and the results of a resident survey carried out in February 2013. The survey asked for opinions of the importance, usage, condition and feelings that residents and the green space users associate with the green environment. The method used in the survey was SoftGIS which enables experiential knowledge to be attached on a map.

The values of green spaces have been precised as site specific cards including current information and experiential knowledge about the nature, condition and usage considering the specific green area. These results offer a diverse base for land use planning and evaluating the need of improvement of the green spaces in the future. In addition, it offers a concrete example of collecting, analysing and using experiential knowledge when evaluating green spaces.

Keywords: green areas, evaluation, land use planning, participatory planning, experiential knowledge, SoftGIS, Puolivälinkangas

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 VIHERALUEIDEN MERKITYS KAUPUNKIYMPÄRISTÖSSÄ.....	8
3 VIHERALUEET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUSSA	10
4 ARVOT JA ARVOTTAMINEN	12
4.1 Arvot ja arvottaminen käsitteenä	12
4.2 Viheralueiden arvottaminen Suomessa.....	13
5 OSALLISTUMINEN JA KOKEMUKSELLINEN TIETO	18
5.1 Osallistuminen lainsäädännössä.....	18
5.2 Kokemuksellinen tieto viheralueiden arvojen kartoittamisessa	18
5.3 SoftGIS osallistamismenetelmänä	19
6 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAILU	21
7 AINEISTO JA MENETELMÄT	23
7.1 Puolivälinkankaan inventointihanke	23
7.1.1 Inventointihankkeen tausta	23
7.1.2 Viheralueiden inventointi	23
7.1.3 Viheralueet Kioski-tietokannassa	24
7.1.4 Viheralueiden analyysikartat	25
7.1.5 Viheralueiden arvottaminen inventointihankkeen yhteydessä	25
7.2 Asukaskysely Puolivälinkankaan viheralueista	26
7.2.1 Kyselyn toteuttaminen.....	26
7.2.2 Asukaskyselyn tulokset	26
8 VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN	41
8.1 Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamiskriteerit.....	41
8.2 Viheralueiden arvottamiskortisto	42
8.3 Esimerkkejä Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamisesta	43
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
10 POHDINTA.....	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Valtakunnallisesti tavoiteltava, kestävän kehityksen mukainen kaupunkirakenne ja sen edellyttämä maankäytön tiivistäminen ovat nostaneet viheralueiden arvottamisen ajankohtaiseksi aiheeksi 2000-luvulla. Täydennysrakentaminen voi paikallisesti vähentää viheralueita, mutta toisaalta viheralueiden väheneminen keskeisillä alueilla voi edesauttaa yhtenäisten virkistysalueiden säilymistä taajaman ulkopuolella. Virkistysalueiden toiminnallisuus ja viheralueiden tarjoamien palveluiden laatu nousevat tällöin keskeisiksi kysymyksiksi. Hyvällä maankäytön suunnittelulla voidaan ratkaisevasti parantaa kaupunkiympäristön laatua. Kaupunkiviheralueisiin kohdistuvat muutoshankkeet herättävät usein intohimoja, erityisesti omaan lähiympäristöön vaikuttavat muutokset aktivoivat ihmisiä osallistumaan.

Tämä opinnäytetyö yhdistää kaksi ajankohtaista teemaa: viheralueiden arvottamisen ja kokemuksellisen tiedon. Viheralueiden arvottamisen tarkoituksena on viheralueiden erityispiirteiden ja arvojen tunnistaminen niin, että niitä voidaan tietoisesti vaalia esimerkiksi maankäyttötarpeiden muuttuessa. Viheralueiden arvottamisessa asukkaiden ja viheralueiden käyttäjien sosiaaliset arvot ja niitä ilmentävä kokemuksellinen tieto tulisi huomioida tasavertaisena muun ekologisen ja teknisen tiedon rinnalla.

Opinnäytetyön kohdealueena on Puolivälinkangas, oululainen esimerkki 1960-luvun metsälähiöistä. Puolivälinkankaan viheralueiden arvottaminen on jatkoa Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmän käynnistämälle Puolivälinkankaan modernin lähiön inventointihankkeelle, jonka tarkoituksena oli alueen erityispiirteiden tunnistamisen lisäksi tuottaa tietoa alueen syntyhistoriasta. Hankkeen käynnistymisen taustalla olivat muun muassa 1960–70-luvulla rakennetun alueen rakennuskannan peruskorjaustarve sekä mahdollinen alueelle kohdistuva täydennysrakentaminen. Kesän 2012 aikana tehdyn inventoinnin piiriin kuuluivat sekä alueen rakennukset että viheralueet. Viheralueiden inventoinnista vastasi tämän opinnäytetyön tekijä.

Kokemuksellista tietoa kerättiin opinnäytetyön osana tehdyllä asukaskyselyllä. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa niitä tunnelmia ja kokemuksellisia arvoja, joita Puolivälinkankaan viheralueisiin liitetään. Kysely toteutettiin uudehkolla ja ajankohtaisella SoftGIS-menetelmällä, joka mahdollistaa kokemuksellisen tiedon kiinnittämisen kartalle. Opinnäytetyön toteuttamisen aikana sovellus oli vielä kehittämisvaiheessa. Tässä työssä arvioidaan myös kyseisen osallistamismenetelmän toimivuutta tämäntyypin tiedon keräämisessä.

Opinnäytetyön tilaajana on toiminut Oulun kaupungin katu- ja viherpalvelut. Ohjausryhmään kuuluivat maisema-arkkitehti Mirjam Larinkari Oulun kaupungin katu- ja viherpalveluista, yleiskaavapäällikkö Paula Paajanen ja kaavoitusarkkitehti Anja Röpelin Oulun kaupungin yleiskaavoituksesta sekä kaavoitusarkkitehti Uki Lahtinen Oulun kaupungin asemakaavoituksesta. Lisäksi työtä on ohjannut Merja O'Rourke Oulun seudun ammattikorkeakoulusta sekä paikkatietoasioissa avustanut Toni Sankari.

2 VIHERALUEIDEN MERKITYS KAUPUNKIYMPÄRISTÖSSÄ

Kaupunkien viheralueilla on useita tärkeitä tehtäviä osana viihtyisää ja elinvoimaista kaupunkiympäristöä. Viheralueet tuottavat virkistysmahdollisuuksia ja suojavaikutuksia, parantavat kaupungin maisemallista arvoa ja viihtyisyyttä sekä tarjoavat elinympäristöjä kasvi- ja eläinlajeille (Löfström 2001, hakupäivä 7.3.2013). Kaupunkiluonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut voidaanakin jakaa tuotantopalveluihin, säätely- ja tukipalveluihin sekä kulttuurisiin palveluihin (Yli-Pelkonen 2009, 74).

Lähiympäristön osana viheralueet tarjoavat monipuolisia toimintamahdollisuuksia ja luontokokemuksia. Erilaisia väestö- ja ikäryhmiä palvelevina toimintaympäristöinä viheralueet edistävät sosiaalista yhdenvertaisuutta ja tarjoavat mahdollisuuden sosiaaliin kontakteihin. Paikallisen identiteetin muodostumisessa viheralueilla voi olla suuri merkitys. (Tampereen kaupunki 2008, 81.) Kaupunkiympäristön viihtyisyyden kannalta viheralueiden määrällä, laadulla ja saavutettavuudella on merkittävä vaikutus (Löfström 2001, hakupäivä 7.3.2013).

Viheralueilla ja luonnonympäristöllä on ympäristöpsykologisten tutkimusten perusteella useita positiivisia vaikutuksia ihmisen mielenterveyteen ja fyysiseen terveydentilaan. Ympäröivän luonnon on raportoitu vaikuttavan esimerkiksi aivojen, sydämen ja lihasten toimintaan, stressistä elpymiseen, mielialaan sekä keskittymiskykyyn. Luonnossa olemisen lisäksi pelkällä tietoisuudella viheralueiden läheisyydestä voi olla merkittävä vaikutus asumistyytyväisyyteen ja yleiseen hyvinvointiin. Pelkästä viheralueiden korkeasta käyttöasteesta ei siis voida päätellä sitä, kuinka tärkeä paikka käyttäjilleen on, sillä tärkeys voi olla pelkkä mahdollisuus ja tietoisuus paikan olemassaolosta. (Korpela, Päivänen, Tienari, Wallenius & Wiik 2001, 25.)

Viheralueista saatava hyöty voi olla myös taloudellista. Esimerkiksi puunmyynnistä saatava rahallinen tuotto on tästä hyvin konkreettinen esimerkki, mutta kaupunkiviheralueilla sen merkitys on vähäinen. Oulun kaupunkiviheralueilla

puistometsien hoidon tavoitteena on ensisijaisesti ”alueen turvallisuus, puuston uudistuminen, metsäympäristön viihtyisyys sekä alueen elinvoimaisuuden ja maisemallisen arvon säilyttäminen” (Oulun kaupunki 2012a, hakupäivä 9.4.2013). Julkisten viher- ja virkistysalueiden arvo perustuneekin siis ennen fyysisiin ja psyykkisiin arvoihin kuin niistä saatavaan taloudelliseen tuottoon (Tiitola 2000, hakupäivä 15.2.2013). Vihreä kaupunkiympäristö toimii asuinalueiden vetovoimatekijänä sekä vaikuttaa kiinteistöjen arvoon ja kaupungin vetovoimaisuuteen. Joensuussa ja Salossa tehdyn tutkimuksen mukaan asuinalueen viheralueiden määrällä on suora vaikutus rivitaloasuntojen hintoihin ja asukkaat ovat valmiita maksamaan vihreästä ja väljästä asuinympäristöstä asuntoa ostaessaan. (Tyrväinen 2000, 13; Tyrväinen 2005, hakupäivä 8.1.2013.)

Viheralueiden ympäristöhygieeniset hyödyt liittyvät niin meluun, ilmaan, maaperään kuin veteenkin. Viheralueiden kasvillisuus sitoo pölyä ja muita ilman epäpuhtauksia, lieventää melua ja tuottaa happea. Kasvillisuudella on vaikutusta pienilmasto-oloihin, kuten tuulisuuteen sekä lämpö- ja kosteussuhteisiin, joiden lisäksi se estää vesieroosiota. Ilmaston ääri-ilmiöiden lisääntyessä viheralueiden merkitys hulevesien viivytäjänä, suodattajana ja imeyttäjänä korostuu. (Tampereen kaupunki 2008, 80.)

Kaupunkiekologisesti viheralueet tarjoavat elinympäristöjä kasvi- ja eläinlajeille sekä ylläpitävät ja edistävät kaupunkiluonnon monimuotoisuutta (Tampereen kaupunki 2008, 80). Niemelän (2001, hakupäivä 7.3.2013) mukaan hoidetut viheralueet ovat ihmisen voimakkaasta vaikutuksesta huolimatta ekologisesti yhtä arvokkaita kuin kaupunkien ulkopuolinenkin luonto, sillä ekologiset ilmiöt ja prosessit ovat näillä alueilla samoja.

Viheralueiden esteettiset ja arkkitehtoniset merkitykset liittyvät esimerkiksi tilanmuodostukseen, hahmottamiseen ja näkymien rajaamiseen (Lapintie 2001, hakupäivä 7.3.2013). Viheralueet voivat itsessään tarjota esteettisiä elämyksiä, toisaalta niillä voidaan myös peittää häiritseviä näkymiä. Rakennettujen osien liittäminen toisiinsa ja ympäristöönsä tasapainoiseksi kokonaisuudeksi on viheralueiden avulla mahdollista. (Tampereen kaupunki 2008, 80.)

3 VIHERALUEET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUSSA

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen maankäytön suunnittelujärjestelmään ja edellyttävät kestävä kehityksen mukaista kaupunkirakennetta. Maankäytön tiivistämisen yleisiä periaatteita ovat alueellisten palvelujen säilyminen, väestörakenteen tasapainottaminen, olemassa olevan kunnallistekniikan hyödyntäminen sekä kestävä kehitys. Täydentävä rakentaminen on yksi yhdyskunnan *eheyttämisen* keinoista ja se voi olla suuralue-, kaupunginosa-, kortteli- tai rakennuskohtaista. (Korhonen-Wälmä 1997, 138; Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 9.1.2013; Ympäristöministeriö 2012, hakupäivä 17.3.2013.)

Usein täydennysrakentaminen kohdistuu ”laajenemisen reservialueille”, ennestään rakentamattomille viheralueille tai väljille lähiöalueille (Tiitola 2000, hakupäivä 15.2.2013). Vuorisalo (1999, 29) toteaa, että kehitys on huolestuttavaa erityisesti asukkaiden ja kaupunkiluonnon näkökulmasta, sillä se johtaa luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen ja virkistysmahdollisuuksien vähenemiseen. Tyrväisen (2004, 48) mukaan huonolla maankäytön suunnittelulla voidaan heikentää merkittävästi yhtenäisten viheralueiden laatuominaisuuksia. Toisaalta täydennysrakentamisen myötä viheralueiden vähenemistä voidaan kompensoida virkistyspalveluja monipuolistamalla ja laatua parantamalla (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 9.1.2013.). Salmen (1997, 40) mukaan viheralueiden merkitys ja viheralueverkoston kehittämistarve taajamarakennetta tiivistettäessä korostuu.

Asukkaiden suhtautuminen täydennysrakentamiseen on yleensä lähtökohtaisesti kielteinen. Maankäytön tehostamista saatetaan pitää taloudellisesti ja ekologisesti välttämättömänä, kunhan se ei kosketa omaa lähiympäristöä (ns. NIMBY-asenne, not in my backyard). (Silfverberg 2010, hakupäivä 15.3.2013.) Kaupunkirakennetta tiivistettäessä korostuu myös tarve tietää, mitkä viheralueet ovat asukkaille kaikkein arvokkaimpia (Mäkinen & Tyrväinen 2004, 60).

Rakennetun ympäristön ja viheralueiden inventoinnin ja arvottamisen tarkoituksena on, että alueen erityispiirteet tunnistetaan ja niitä voidaan jatkossa vaalia. Tavoitteena on välttää sellaista maankäytön tehostamista, joka voisi vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai ajankuvan ilmenemistä. (Tampereen kaupunki 2010, hakupäivä 8.1.2013.) Oulussa tiivistämisen ja täydentämisen lähtökohtana on huomioida rakennettu ympäristö sekä rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet (Oulun kaupunki 2004, hakupäivä 9.1.2013).

Suomessa 1960–70-luvun asuinalueet, jotka on rakennettu väljästi ja täten ilmentävät hyvin aikansa suunnitteluideologiaa, ovat nousemassa vaalittavan rakennusperinnön piiriin (Tampereen kaupunki 2010, hakupäivä 8.1.2013). Tällaisten alueiden ongelmia ovat yleensä asukasmäärän väheneminen, väestön ikääntyminen sekä palveluiden heikentyminen. Maankäytön tiivistämisen tarve ja rakennusten peruskorjaus tulevat näillä alueilla ajankohtaisiksi lähivuosina. Lähiöaluetta voidaan kuitenkin kehittää arvokkaasti ja sen palveluita parantaa, kun alkuperäiset arvot tunnistetaan ja huomioidaan myös tulevaisuuden maankäytön suunnittelussa. Hyvä oululainen esimerkki tällaisesta modernin lähiön kehittämishankkeesta on Kaukovainio, jonka inventointi valmistui vuonna 2010 ja maankäytön, liikenteen ja viheralueiden yleissuunnitelma vuonna 2012. (Oulun kaupunki 2010, hakupäivä 9.4.2013; Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 9.1.2013.)

Maankäytön suunnittelua voidaan tukea arvottamalla viheralueita ja tuottamalla tarvittavaa tietoa tietyn alueen viheralueiden ominaisuuksista, määrästä ja laadusta (Torniainen 2008, hakupäivä 13.2.2013). Toisaalta tarkoituksena voi olla myös lisätä asukkaiden tietoisuutta elinympäristönsä arvoista sekä tarjota ai-neksia paikallisidentiteetin vahvistamiseksi. Ajankohtaiseksi arvottaminen tulee usein maankäytön tiivistämis-paineiden yhteydessä ja katseiden kohdistuessa rakentamattomille viheralueille.

4 ARVOT JA ARVOTTAMINEN

4.1 Arvot ja arvottaminen käsitteenä

Arvot ovat aikaan sidonnaisia ja kertovat siitä, mikä koetaan hyväksi, arvokkaaksi ja tavoiteltavaksi, miten elinympäristöä kulloinkin määritellään, nähdään ja koetaan. Esimerkiksi rakennetusta ympäristöstä voidaan nähdä, mitä yhteiskunnassa on kunakin ajankohtana arvostettu ja miten nämä arvot asettuvat suhteessa elettyyn aikaan. (Tuominen 2001, 182; Kivinen, Pouta, Soini & Uusitalo 2008, hakupäivä 22.2.2013.) Erityisesti päätöksenteon yhteydessä käydään arvokeskustelua, joka voi herkästi johtaa ristiriitatilanteeseen, arvokonfliktiin (Tampereen kaupunki 2008, 100).

Yksinkertaistettuna arvottaminen on kohteen merkittävyyden arvioimista. Kuten arvot, on arvottaminenkin subjektiivista ja riippuu aina arvioijan koulutustaustasta ja muista yksilöllisistä ominaisuuksista. Kokijan ymmärrys esimerkiksi ”ruuman” lahoppuun ja hallitun hoitamattomuuden ekologisesta merkityksestä eliölajistolle ja ekologisille prosesseille muokkaa hänen esteettistä kokemustaan. Arvottamisen taustalla olevien arvojen perustelemista vaikeuttaa se, että tunteisiin perustuvien kriteerien määrittely on aina yksilöllistä. (Rautamäki 1990, 9; Kuuluvainen & Nikinmaa 2006, 226.) Rautamäki (1990, 9) kuvaa arvokriteereitä arvottajan henkilökohtaisiksi kannanotoiksi.

Hallituksen esityksessä rakennusperinnön suojelemisesta (2009, hakupäivä 12.3.2013) rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisella tarkoitetaan kohteen ominaisluonteen analysointia ja suhteuttamista laajempaan kokonaisuuteen, sen tunnistettavien merkitysten arviointia sekä erityispiirteisiin ja arvoihin perustuvien vaalimis- ja suojelutavoitteiden määrittelyä. Arvottamisella pyritään antamaan perusta sen harkitsemiseen, millaisia osia tai erityispiirteitä halutaan säilyttää. Vuorisalon (1999, 30) mukaan arvottaminen perustuu ennen kaikkea niihin tarpeisiin ja odotuksiin, joita arvotettavaan kohdistuu.

4.2 Viheralueiden arvottaminen Suomessa

Suomessa viheralueiden arvottaminen on aloitettu 2000-luvulla eikä sille ole kehittynyt vielä vakiintunutta menetelmää (Tampereen kaupunki 2008, 100). Vakiintuneen menetelmän kehittäminen on haastavaa, sillä viheralueiden arvottamisessa yhdistyvät useat eri tieteenalat omine termeineen ja arvojen keskinäiset riippuvuudet vaihtelevat (Levent, Nijkamp & Vreeker 2004, hakupäivä 10.4.2013).

Vilhunen (2010, hakupäivä 14.3.2012) nostaa esille kaksi erityyppistä kulttuuriympäristön arvottamismenetelmää. Pisteytysmenetelmä perustuu yksittäisten elementtien painoarvoihin ja niiden muodostamaan kokonaiskuvaan. Pisteytysmenetelmää on käytetty esimerkiksi Jyväskylän täydennysrakentamisselvityksessä (2012), Lahdessa viherrakenteen arvottamisessa (2011) sekä Oulussa Höyhtyän suuralueen viheraluetarkastelussa (2012). Ympäristöä voidaan arvottaa myös sanallisesti, jolloin jokaisen arvokriteerin kohdalla kuvaillaan sanallisesti mitkä ominaisuudet kyseistä arvoa ilmentävät. Tätä menetelmää on käytetty Tampereella kantakaupungin ympäristöselvityksessä (2008) ja Oulussa sekä Kaukovainion (2010) että Puolivälinkankaan (2012) modernin lähiön inventoinnin yhteydessä.

Viheralueita arvotettaessa voidaan painottaa muun muassa teknisiä, ekologisia, historiallisia, sosiaalisia tai taloudellisia näkökulmia. Usein painotus riippuu siitä, mikä työn tavoitteen kannalta on tarkoituksenmukaisinta. Seuraavissa esimerkeissä käsitellään lyhyesti esimerkkejä viheralueiden arvottamisesta sekä arvottamisen perusteista ja näkökulmista.

Jyväskylän kaupungilla (2012, hakupäivä 17.1.2013) viheralueiden arvottamisen tarkoituksena on ensisijaisesti ollut uusien täydennysrakentamisalueiden tunnistaminen valmiin kaupunkirakenteen sisältä. Jo selvitysvaiheessa jokaiselle viheralueelle on ollut maankäyttöhahmotelma, jonka perusteella alueen toteuttamisesta on tehty kustannusarvio. Arvioitaessa viheralueiden täydennysrakentamispotentiaalia, selvityksessä on kiinnitetty huomiota esimerkiksi kaavaprosessiin vaikuttaviin seikkoihin, kuten kunkin alueen maanomistus- ja kaavoit-

tustilanteeseen. Myös alueiden virkistys- ja luontoarvot on huomioitu, mutta painotus on ennen kaikkea taloudellinen.

Tampereella (Tampereen kaupunki 2010, hakupäivä 8.1.2013) ja Oulussa (Karjalainen & Savolainen 2010, hakupäivä 8.1.2013) viheralueita on arvotettu rakennetun kulttuuriympäristön osana inventoitaessa kokonaisiasuinalueita. Kohteet ovat olleet keskustan ulkopuolisia, saman aikakauden asuinaluekokonaisuuksia ja selvitykset on ensisijaisesti tehty vaalittavan rakennusperinnön lähtökohdista. Tampereen lähiöinventoinneissa on huomioitu lähiöiden kannalta tärkeä asukasnäkökulma ottamalla viheralueiden sosiaaliset arvot yhdeksi arvottamisen kriteeriksi. Oulun Kaukovainion arvottamiskriteerit perustuvat Tampereen malliin ja ovat pääpiirteittäin samoja (katso taulukko 1).

TAULUKKO 1. Tampereen ja Oulun lähiöiden arvottamiskriteerit ja niiden osat alueet kootusti

ALUEELLINEN YHTENÄISYYS	PAIKALLINEN IDENTITEETTI
<ul style="list-style-type: none"> Rakennuskannan ajallinen yhtenäisyys Kaupunkirakenteen ominaispiirteet 	<ul style="list-style-type: none"> Alueen historia ja toiminnot Tunnistettavuus
ARKKITEHTONISET ARVOT	YMPÄRISTÖARVOT
<ul style="list-style-type: none"> Kaavoituksen / aluesuunnitelman laatu, hyvän asuin ympäristön toteutuminen Rakennuskannan laatu Alkuperäisen arkkitehtuurin säilyneisyys Muutosten laatutaso 	<ul style="list-style-type: none"> Asemakaavan suhde luontoon ja topografiaan Alueen asema suurmaisemassa ja maisemakuvallinen merkitys alueen sisällä Viherympäristön piirteet Virkistysalueiden saavutettavuus

Höyhtyän suuralueen viheraluetarkastelussa (Oulun kaupunki 2012b, 28-29) tavoitteena on ollut menetelmä, joka mahdollistaa yksittäisten viheralueiden arvottamisen monipuolisista näkökulmista. Selvityksen mukaan lähiötarkasteluiden ongelmana on usein, että tarkastelunäkökulmat ovat liian rakennuskeskeisiä, eivätkä ne vastaa viheralueiden arvottamisen tarpeita sellaisenaan. Viheralueiden merkittävyyttä on arvioitu pisteyttämällä yksittäisillä viheralueilla havaittuja, arvokriteereiden mukaisia ominaisuuksia (katso taulukko 2) sen mukaan,

onko havaittu arvo alueella merkittävä. Yksittäin määriteltujen arvoelementtien yhteismäärä kuvaa lopulta alueen merkittävyyttä. Merkittävyyssuokitus on suurpiirteinen eikä havainnollista esimerkiksi arvojen paikallisuutta tai sijaintia. Lisäksi raportissa on kuvailtu sanallisesti alueiden arvoja.

TAULUKKO 2. Arvottamiskriteerit Höyhtyän viheralueetarkastelussa (Oulun kaupunki 2012b, 29)

LUONTO	KÄYTTÖ
<ul style="list-style-type: none"> • Maisemarakenne Viheralue sijaitsee maisemarakenteen ääri-alueella tai ilmentää selkeästi paikan maisemarakennetta. • Ekologinen verkosto Viheralue on osa kaupunkiluonnon ydinaluetta tai toimii ekologisena yhteytenä ydinalueiden välillä. • Monimuotoisuus Viheralueella on monipuolista lajistoa sekä erilaisia kasvu- ja elinympäristöjä tai se erottuu lähialueestaan erityislaatuisena kohteena. • Suojelu Viheralueella sijaitsee luonnonmuistomerkki, suojeltuja luontoalueita- tai kohteita, uhanalaisia tai huomioitavia luontotyyppisiä tai lajien esiintymiä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Viheralueiden palvelut Alueella on yksi tai useampia toimintoja, esimerkiksi leikkipuisto, koira-aitaus tai liikuntapaikka, joita käytetään aktiivisesti. • Yhteisöllisyys Viheralue toimii asukkaiden kohtaamis- tai tapahtumapaikkana. • Luontokokemus Viheralue tarjoaa mahdollisuuden luonnonrauhan tai hiljaisuuden kokemukseen kaupunkiympäristössä tai toimii luonto-opetuskohteena. • Kulkuyhteydet Viheralueella kulkee tärkeä kevyen liikenteen yhteys tai ulkoilureitti.
KULTTUURI	KAUPUNKIRAKENNE
<ul style="list-style-type: none"> • Paikallisidentiteetti Alueella on paikkaan sidottuja merkityksiä ja muistoja, jotka ovat tärkeitä alueen asukkaille. Esimerkiksi taideteokset, muistomerkit ja luonnonkohteet voivat olla paikallisidentiteettiä vahvistavia. • Kulttuurihistoria Alueella on muinaisjäännös tai se on osa arvokasta kulttuuriympäristöä tai maisemaa- aluetta. • Puutarhataide Viheralue on puutarhataiteellisesti korkeatasoinen, esimerkiksi alkuperäinen toteutus on säilynyt ja muutokset on tehty arvot säilyttämisen. Arvokasta voi olla ainutlaatuisuus, mutta myös tyypillisuus. • Ajallinen kerroksellisuus Alueella on poikkeuksellisen hyvin nähtävissä eri aikakausien kerrostumat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osana viherverkkoa Viheralue sijaitsee kaupunkirakenteessa tärkeällä paikalla, esimerkiksi ympäröivän asuinalueen kannalta tai on laajuudeltaan merkittävä. • Kaupunki- ja maisemakuva Viheralueella on merkittävä näkymä tai maamerkki, se muodostaa tärkeän maisematilan tai ympäristön hahmotettavuuden kannalta tärkeän reunavyöhykkeen. Viheralue tarjoaa voimakkaan esteettisen elämyksen. • Suojavaikutus Viheralueen tehtävänä on torjua liikenteen tai teollisuuden haittavaikutuksia, kuten melua tai pölyä. Viheralue voi myös toimia näkö- tai tuulensuojana tai sitä voidaan käyttää hulevesien hallintaan. • Alkuperäinen kaava Viheralue ilmentää aikakautensa suunnitteluhanteita ja on aluekokonaisuuden ominaispiirteiden säilymisen kannalta tärkeä. Rakennetut alueet ja puistot muodostavat tyylillisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

Lahden selvityksessä (Lahden kaupunki 2011, hakupäivä 18.1.2013) on tarkasteltu yleiskaava-alueen viheralueiden ominaisuuksia sekä määritelty niiden arvoja ja merkitystä kaupunkirakenteen osana. Viheralueiden arvoluokitus perustuu arviointikehikkoon (katso taulukko 3) koottuihin viiteen pääluokkaan sekä niiden sisältämiin viheralueominaisuuksiin. Pääluokkia arvioidaan asteikolla 1-5, arvon viisi ollessa arvokkain. Lisäksi viheralueiden toiminnallista päätehtävää on haluttu painottaa jakamalla ne viiteen luokkaan: ekologiseen, virkistykseen, kulttuuriseen, suojaviheralueeksi tai metsäalueeksi.

TAULUKKO 3. Lahden viherrakenteen arvottamisessa käytetyt viisi pääluokkaa viheralueominaisuuksineen

EKOSYSTEEMIPALVELUT	ELINympÄRISTÖN KOKEMINEN
<ul style="list-style-type: none"> • Tuotantopalvelut (biomassa, elinvoimaisuus, puutavara) • Sääätely- ja tukipalvelut (viheralueiden suojavaikutukset, vedenkierto) • Kulttuuriset palvelut (virkistys, oppiminen, tutkimus, merkitys kaupunkikuvalle ja paikallisidentiteetille) 	<ul style="list-style-type: none"> • Elinympäristön koettu laatu • Toimintamahdollisuudet • Sosiaaliset arvot • Metsän- ja tilantuntu, mahdollisuus hiljaisuuden kokemiseen
LUONNONSUOJELUARVOT JA EKOLOGINEN TOIMIVUUS	KÄYTTÖ JA TOIMINNALLISUUS
<ul style="list-style-type: none"> • Maisemarakenne • Luonnonsuojeluarvot • Kasvi- ja eliölajisto • Ekologiset yhteydet 	<ul style="list-style-type: none"> • Viheralueiden määrä asukasta kohden eli käyttöpaine • Liikunta- ja virkistysmahdollisuudet
	<th data-bbox="798 1458 1366 1536">KULTTUURISET OMINAISUUDET</th> <ul style="list-style-type: none"> • Identiteetti, kaupunkikuva, historia • Perinnemaisemat, muinaismuistokohteet

Tampereen ympäristö- ja maisemaselvityksen arvottamismallissa (Tampereen kaupunki 2008, 103) on taulukoitu monipuolisesti viheralueiden erilaisia arvottamiskriteerejä. Arvottamiskriteereitä on ensimmäisessä pystysarakkeessa kaikkiaan seitsemän: virkistys, hahmotettavuus, monipuolisuus, turvallisuus, säilyvyys, osallistuminen ja tutkimus sekä hyödynnettävyys (katso taulukko 4). Kaikkia seitsemää arvottamiskriteeriä tarkastellaan kolmessa eri kategoriassa

(luonto, käyttö ja kulttuuri) sekä arvon että uhan näkökulmasta. Kohdekohtainen arvotaulukko on hyvin pelkistetty eikä siinä ole sanallisesti kuvailtu niitä ominaispiirteitä, joista viheralue arvonsa saa.

TAULUKKO 4. Ote Tampereen viheralueselvityksessä käytetyistä arvottamiskriteereistä sekä taulukkorakenteesta (Tampereen kaupunki 2008, 103)

ARVOTTAMISKRITEERIT		LUONTO	KÄYTTÖ	KULTTUURI
HAHMOTETTAVUUS	ARVO	Luonnonalueiden yhtenäisyys, laajuus; luontotyyppin ja maisemarakenteen hahmotettavuus; ekologiset piirteet	Eri toimintojen tunnistettavuus, niiden sijainnin hahmottaminen; näkymät; alueen saavutettavuus; yhteyksien jatkuvuus; opasteet	Kaupunkirakenteen eheyttäminen, kaupunkikuvan jäsentäminen; liittyminen viherverkostoon; näkymät
	UHKA	Luonnonalueiden pirstaloituminen, sekavuus	Toimintojen/yhteyksien hajanaisuus, heikko saavutettavuus	Viheralueen irrallisuus maisema- ja kaupunkirakenteessa
OSALLISTUMINEN JA TUTKIMUS	ARVO	Luonnon kannalta merkitykselliset kohteet, suojeelu/opetus	Käyttäjien osallistuminen alueen kehittämiseen, yhteistoiminta	Kulttuurihistorian kohteet, suojeelu/opetus
	UHKA	Kohteiden vaarantuminen; inventointeja ei tehdä	Käyttäjiä ei kiinnosta; vaikutusmahdollisuuksien väljyys	Kohteiden vaarantuminen

Arvottamisen tavoitteena on tunnistaa kunkin kohdealueen erityispiirteet, ja tällöin tarkoituksenmukaisinta on soveltaa menetelmää niin, että se on mahdollista. Usein alueet ovat luonteeltaan erilaisia, eivätkä menetelmät välttämättä ole kaikille sopivia. Toisaalta taas kohdekohtaiset arvottamismenetelmät ja niiden termistöt heikentävät eri selvitysten tulosten keskinäistä vertailukelpoisuutta.

5 OSALLISTUMINEN JA KOKEMUKSELLINEN TIETO

5.1 Osallistuminen lainsäädännössä

Suomalainen lainsäädäntö tukee vahvasti yksilön mahdollisuutta osallistua omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Suomen perustuslain (731/1999 2:14 §, 2:20 §) mukaan julkisen vallan on turvattava yksilön mahdollisuudet osallistua itseään sekä elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain lisäksi osallisuudesta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), joka korostaa suunnittelun avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta.

Kaikilla osallisilla on oikeus ilmaista omat intressinsä ja mielipiteensä suunnitteluprosessin edetessä, mutta pelkkä mahdollisuus ei takaa osallistumista (Maijala 2002, 7). Kahila (2006, hakupäivä 23.2.2013) näkee, että varsinkin uusia ihmisiä on vaikea innostaa osallistumaan: yleensä aktiiviset osallistujat ovat niitä, jotka osallistuvat joka tapauksessa. Erityisesti huoli omasta lähiympäristöstä saa ihmiset aktivoitumaan (Kahila & Kyttä 2006, hakupäivä 8.1.2013). Siksi avoin suunnittelu ja vuorovaikutteisuus ovatkin tehokkaita keinoja välttää osallisten ja virkamiesten välisiä konfliktitilanteita suunnittelun eri vaiheissa (Kahila & Kyttä 2010, hakupäivä 8.1.2013).

5.2 Kokemuksellinen tieto viheralueiden arvojen kartoittamisessa

Se, miten ihmiset kokevat elinympäristönsä laadun ja toimivuuden arjessaan, kertoo usein rakennus- ja yhdyskuntasuunnittelun onnistuneisuudesta. Tällaisen tiedon kerääminen tulee kuitenkin ajankohtaiseksi vasta käyttöönoton jälkeen, kun kokemusta alueella asumisesta on jo kertynyt. Suomessa tällaisen ”palautteen” kerääminen ei ole systemaattista vaan suunnitteluprosessi päättyy yleensä siihen, kun asuminen alueella alkaa. (Broberg, Kahila, Kyttä & Tynnilä 2009, hakupäivä 23.2.2013.) Se, mitä asukkaat arvostavat ja painottavat omalla asuinalueellaan, saattaa hyvinkin paljon erota asiantuntijan tai suunnittelijan näkökulmasta (Maijala 2002, 7).

Bäcklundia (Niemelä, Schulman & Tyrväinen 2009, 13) lainaten ”kokemuksellinen tieto on tietoa, joka eletään, koetaan ja uskotaan todeksi omassa arjessa”. Se on näkemyksiä ja tulkintoja, jotka voivat perustua omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin ja käsityksiin tai kokonaan kuvitteelliselle pohjalle, esimerkiksi kuu-
lopuheisiin (Bäcklund 2009, 44-45).

Kokemuksellisella eli *pehmeällä* tiedolla on taipumusta jäädä ”epätiedoksi”, sillä sen katsotaan usein edustavan vain pienen ihmisryhmän subjektiivisia mielipiteitä. Yksittäisten ihmisten kokemuksiin ja tunteisiin perustuvaa tietoa ei voida määritellä tieteellisillä käsitteillä, teknisen, taloudellisen ja ekologisen, *kovan* tiedon tapaan eikä se ole yhtä täsmällistä. (Bäcklund, Sipilä & Tyrväinen 2009, 40, 47.) Lisäksi yksilöiden omiin, eriäviin mielipiteisiin perustuva aineisto on usein ristiriitaista (Broberg, Kahila, Kyttä & Tynnilä 2009, 29). Kokemuksellinen tieto voi kuitenkin tarjota arvokasta tietoa suunnitteluratkaisujen vaikutuksesta asukkaiden elämänlaadulle ja hyvinvoinnille (Bäcklund 2009, 47-48).

5.3 SoftGIS osallistamismenetelmänä

SoftGIS on paikkatietopohjainen osallistamismenetelmä, joka mahdollistaa paikkaan kytketyn kokemuksellisen tiedon keräämisen. Kahilan ja Kytän (2007, hakupäivä 8.1.2013) mukaan menetelmä pureutuu asukkaiden toiminnalliseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen ympäristösuhteeseen ja siihen miten kukin oman elinympäristönsä kokee. Kokemuksien kytkeminen fyysisiin paikkoihin helpottaa arvioitaessa esimerkiksi alueen ominaispiirteitä ja niiden säilyttämisarvoa tai kehittämistarpeita (Bäcklund 2009, 45). Paikkaan sidotusta tiedosta on korvaamatonta apua arvioitaessa esimerkiksi viheralueita, joille rakentaminen voi aiheuttaa herkästi konflikteja tai niitä viheralueita, jotka samanaikaisesti palvelevat mahdollisimman tehokkaasti useaa eri käyttäjäryhmää (Bäcklund 2009, 46). Usein kartoituksella saadaan tietoa myös niistä viheralueista, joilla on esimerkiksi hoidon puutteesta johtuvia ongelmia (Tyrväinen 2004, 43).

SoftGIS-kyselyssä vastataan esitettyihin kysymyksiin merkitsemällä kartalle paikkoja, reittejä tai alueita. Yleensä merkinnän yhteydessä on mahdollisuus myös kommentoida tai selittää omaa vastaustaan. Kartan hahmottamista voi-

daan helpottaa esimerkiksi nimeämällä kartalle maamerkkejä tai rajaamalla viheralueita (katso kuvio 1). Tulosten käsittelyn ja hyödyntämisen kannalta on tärkeää tehdä ymmärrettäväksi, mitä vastaajalta odotetaan ja mille alueelle vastausten tulisi kohdistua.

Apua

3/27. Merkitse kartalle tärkeimpänä pitämäsi Puolivälinkankaan viheralue. Tekstikenttään voit perustella vastauksesi. Mikäli et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.

Seuraava kysymys

☐ En halua vastata kysymykseen

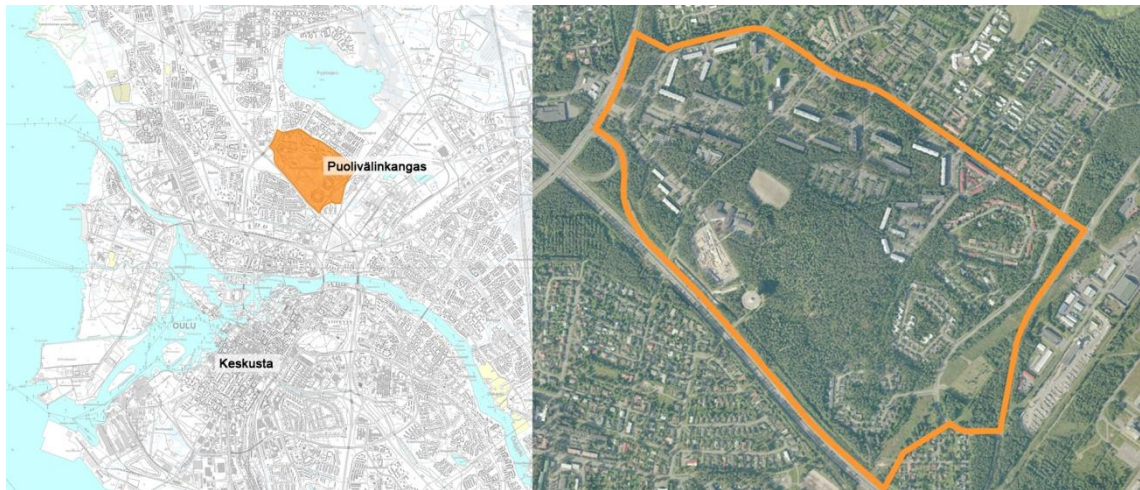

KUVIO 1. Esimerkki karttanäkymästä, johon viheralueet on rajattu ja numeroitu.

SoftGIS-menetelmällä saatujen tulosten ensisijainen analyysikeino on visuaalinen eli kartat. Kartalta voidaan esimerkiksi nopeasti havaita, muodostuuko aineistosta ryhmittymiä eli ns. *hot spotteja* (Kahila & Kyttä 2007, hakupäivä 8.1.2013). Lisäksi kartta-aineisto on erinomainen havainnollistamisen keino myös analyysivaiheen jälkeen.

6 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAILU

Puolivälinkangas sijaitsee noin kolme kilometriä Oulun keskustasta pohjoiseen (katso kuvio 2). Kohdealue rajautuu etelässä Pohjantiehen (Valtatie 4), lännessä Alakyläntiehen, pohjoisessa Järvitiehen ja idässä Ruskontiehen. Ennen rakentamista kohdealue on ollut pääosin metsäistä mäntykangasta. Pohjoisosissa olleet peltoalueet ovat liittyneet Pyykösjärven rantojen laajoihin peltoaukeisiin, kun taas eteläosien pellot ovat kuuluneet Välivainion peltoaukeisiin. (Aalto & Salovaara 2012, 18.)

KUVIO 2. Puolivälinkankaan sijainti ja aluerajaus (Karttapohja © Maanmittauslaitos 2010, ilmakeku Oulun kaupunki 2009)

Kohdealueen ensimmäinen asemakaava laadittiin vuonna 1963 ja suurin osa rakennuskannasta rakennettiin vuoteen 1975 mennessä. Ensimmäisen asemakaavan perusajatuksena oli metsälähiö, jossa alkuperäinen luonto säilytettäisiin osana asuinalueetta. Kortteleiden väliset viheralueet tarkoitettiin palvelemaan alueen sisäistä kevyttä liikennettä niin, että jalankulkijan oli mahdollista saavuttaa keskustan alue ja muut julkiset palvelut mahdollisimman vähin kadunylityksin. Kasvillisuuden merkitystä alueen viihtyisyystekijänä haluttiin korostaa ja

piha-alueilla tavoiteltiin luontevaa liittymistä ympäröiviin viheralueisiin. (Aalto & Salovaara 2012, 23.)

Kohdealueen pinta-alasta yli puolet, 58 hehtaaria on viheralueita. Viheralueiden kattava ja monipuolinen verkosto muodostuu laajasta keskuspuistosta sekä korttelien välisistä lähi- ja suojametsistä sekä muista rakennetuista viheralueista. Puistot toimivat peli-, leikki-, virkistys- ja ulkoilualueina, kevyenliikenteen kauttakulkureitteinä sekä lähi- ja suojametsinä. Maisemarakenne alueella on monipuolinen ja keskuspuisto sijoittuu pääosin rakentamattomalle selännealueelle. (Aalto & Salovaara 2012, 18-24.)

Viheralueet ovat pääosin mäntyvaltaista tuoretta tai kuivahkoa kangasmetsää. Metsäisestä luonteestaan ja rehevästä kasvillisuudesta johtuen viheralueet ovat maisematilaltaan pääosin sulkeutuneita. Avoimemmat viheralueet ovat entisiä viljelysmaita. (Aalto & Salovaara 2012, 19, 23-24.)

Puolivälinkankaan asukasluku on laskenut verrattain tasaisesti 1980-luvun lopulta lähtien. Vuodesta 2000 vuoteen 2010 asukasluku on vähentynyt noin 12 %. Vuoden 2012 alussa Puolivälinkankaalla asui 2965 asukasta. (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 9.1.2013; Aalto & Salovaara 2012, 6.)

7 AINEISTO JA MENETELMÄT

Opinnäytetyön lähteinä on käytetty monipuolista kirjallisuutta ja Internet-lähteitä selvittäessä viheralueiden arvoja ja merkityksiä. Puolivälinkankaan viheralueiden arvottaminen perustuu kesän 2012 inventointitietoihin sekä helmikuun 2013 aikana kerättyihin asukaskyselyn vastauksiin.

7.1 Puolivälinkankaan inventointihanke

7.1.1 Inventointihankkeen tausta

Viheralueiden arvottaminen perustuu pääosin inventointitietoihin, jotka on kerätty kesän 2012 aikana osana erillistä Puolivälinkankaan modernin lähiön inventointia. Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmän käynnistämän hankkeen tavoitteena oli koota tietoa alueen syntyhistoriasta, rakennuskannasta, viheralueista sekä niiden ominaisuuksista ja arvoista (Aalto & Salovaara 2012, 6). Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat Paula Paajanen ja Anja Röpelin (Oulun kaupungin yleiskaavoitus), Uki Lahtinen (Oulun kaupungin asemakaavoitus), Helena Hirviniemi (Oulun kaupungin rakennussuojelutyöryhmä), Jari Heikkilä (Oulun kaupungin rakennusvalvontavirasto), Mika Huhtala (Oulun tilakeskus), Teija Ylimartimo (Pohjois-Pohjanmaan museo), Mirjam Larinkari (Oulun kaupungin Katu- ja viherpalvelut), Merja O'Rourke (Oulun seudun ammattikorkeakoulu) ja Anna-Maija Ylimaula (Oulun yliopisto). Inventointi oli ns. totaaliinventointi, joka käsitti kaikki alueen rakennukset ja viheralueet. Viheralueiden inventoinnista vastasi tämän opinnäytetyön tekijä.

7.1.2 Viheralueiden inventointi

Tarkoituksenmukaisen inventoinnin edellytyksenä oli perehtyminen monipuoliseen taustamateriaaliin, kuten kirjallisuuteen, historialliseen kartta- ja valokuvamateriaaliin, kaava-aineistoihin ja ympäristösuunnitelmiin. Yhteensä kuukauden kestäneillä maastokäynneillä viheralueet inventoitiin yksityiskohtaisesti kir-

jaamalla niiden ominaisuuksia muistiin sekä valokuvaamalla. Tarkasteltavia seikkoja yksittäisen viheralueen kohdalla olivat esimerkiksi kasvillisuus, suhde maisemarakenteeseen, viheralueen merkitys osana laajempaa viheraluekokonaisuutta sekä alueen käyttö ja viheralueen mahdollistama toiminta.

7.1.3 Viheralueet Kioski-tietokannassa

Inventointitiedot on kirjattu valtakunnalliseen, viranomaiskäytössä olevaan Kioski-tietokantaan, jota Oulussa hallinnoi Pohjois-Pohjanmaan liitto ja jonka tavoitteena on koota tietoa rakennusperinnöstä. Tietokanta on maksullinen ja kirjautuminen vaatii käyttäjätunnukset.

Viheraluekohtaiset alueraportit (katso liite 1) noudattavat pääpiirteittäin jäsentelyä, jossa ensin on käsitelty viheralueen sijaintia ympäristössä ja sen keskeisiä piirteitä, sitten kasvillisuutta ja lopuksi lyhyesti arvioitu viheralueen merkitystä ja arvoja. Arvojen kuvailu on ollut hyvin yleispiirteistä, eikä vastaa tässä opinnäytetyössä tehtyä viheralueiden arvottamista. Lisäksi raportin liitteenä on karttakuva, ilmakeku sekä valokuvia viheralueen ominaispiirteistä, kuten kasvillisuudesta.

Alueraportin ”Sijainti ympäristössä ja keskeiset piirteet” -osa sisältää tietoa viheralueen sijainnista, kaavoituksesta, historiasta, maisemarakenteesta, viheralueen merkityksestä ja liittymisestä ympäristöönsä, rakennettujen alueiden rajautumisesta alueeseen, maisemakuvasta, hoitoluokista ja kulutuskestävyydestä. Tässä yhteydessä on käsitelty viheralueen kaavoituksen vaiheita alkuperäisestä asemakaavasta muutoksien kautta voimassaolevaan sekä arvioitu alkuperäisen kaavan säilyneisyyttä. Raportissa on selvitetty käytön historiaa ajalta ennen alueen rakentamista, alueen mahdollisesti muuttunutta käyttötarkoitusta sekä arvioitu näiden heijastumista nykytilaan. Lisäksi on tarkasteltu maisemarakenteen ilmenemistä ja sen vaikutuksia esimerkiksi viheralueen kasvillisuuteen. Viheraluekohtaisesti on huomioitu myös puiston hoitoluokitus sekä kasvillisuuden kulutuskestävyys.

”Kasvillisuus”-osassa on kuvailtu viheralueen ominaisuuksia osa-alueittain. Viheralueilla on kiinnitetty huomiota kasvillisuuden piirteisiin kuten kasvillisuuden

alkuperäisyyteen, kulttuurivaikutteisuuteen, vieraslajeihin sekä rehevyyteen. Mahdollisia alueelle tehtyjä istutus- ja ympäristösuunnitelmia sekä nykytilan suhdetta toteutuneisiin suunnitelmiin on myös tarkasteltu. Otsikon alla on kuvailtu myös viheralueen rajautumista rakennettuun ympäristöön sekä viheralueen sisälleen muodostamia tiloja ja toiminnallista jäsentymistä. Rakenteiden osalta tässä yhteydessä on tarkasteltu viheralueen reittejä, polkuverkostoa sekä erilaisia välineitä ja niiden kuntoa esimerkiksi leikkipaikoilla tai kuntoreitin varrella.

7.1.4 Viheralueiden analyysikartat

Viheralueiden inventoinnin ja raportoinnin jälkeen alueen maisemakuvasta ja -rakenteesta sekä kasvillisuudesta ja viheralueiden toiminnallisuudesta koostettiin analyysikartat (katso liite 2). Kartoissa on esitetty viheraluerakenteen arvoja kuten tärkeitä näkymiä, kevyen liikenteen yhteyksiä, alueiden toiminnallista merkitystä ja alkuperäisen asemakaavan säilyneisyyttä. Analyysikartat ovat toimineet ohjausryhmälle työkaluna arvotettaessa rakennettua ympäristöä ja niiden tarkoituksena on ollut havainnollistaa kootusti viheralueiden ominaisuuksia suhteessa koko tarkastelualueeseen. Visuaalinen kartta-aineisto helpottaa erilaisten yhteyksien löytämistä, esimerkiksi maisemarakenteen vaikutusta alueen maisemakuvaan, kasvillisuuteen ja kulumiseen tai asutuksen vaikutusta viheralueiden rehevöitymiseen ja vieraslajien leviämiseen julkisille viheralueille.

7.1.5 Viheralueiden arvottaminen inventointihankkeen yhteydessä

Viheralueiden alustava arvottaminen tehtiin hankkeen yhteydessä. Arvotaulukossa (katso liite 3) käytettiin samoja arvottamiskriteereitä kuin rakennuskannan arvottamisessa, sillä Tampereen malliin pohjautuvat kriteerit oli havaittu hyviksi jo vuonna 2010 Kaukovainion inventoinnin yhteydessä. Luonteeltaan viheralueiden arvottaminen jäi suurpiirteiseksi, sillä alueita käsiteltiin yhtenä kokonaisuutena. Opinnäytetyön tekijä koosti arvotaulukon sekä ohjausryhmän kommenttien että omien tärkeiksi kokemiensa erityispiirteiden pohjalta. Puolivälinkankaan viheralueiden arvoista koostettiin myös kartta (katso liite 2: Puolivälinkankaan viheralueiden arvot), joka havainnollistaa alueen erityispiirteitä.

7.2 Asukaskysely Puolivälinkankaan viheralueista

7.2.1 Kyselyn toteuttaminen

Asukaskyselyn tavoitteena oli monipuolisen kokemuksellisen tiedon kerääminen alueen asukkailta ja muilta viheralueiden käyttäjiltä. Kyselyllä haluttiin kartoittaa käyttökokemuksia ja mielipiteitä viheralueiden merkityksestä ja kunnosta. Kysymyksiä laadittaessa hyödynnettiin muiden suomalaisten kaupunkien aikaisempia SoftGIS-kyselyjä sekä sovellusta käsittelevää kirjallisuutta. Opinnäytetyön ohjausryhmä osallistui kysymysten laadintaan ja testasi kyselyn pilottiversiota ennen julkisen aukiolon alkamista. Kehittämisteella olevan sovelluksen tekniset rajoitukset edellyttivät useita kompromisseja kysymyksiä laadittaessa ja lopullisen kyselyn kysymysmäärä oli suunniteltua suurempi, 27 kappaletta (katso liite 4).

Asukkaiden kokemuksellista tietoa alueen viheralueista kerättiin 4.2.–3.3.2013. Kysely oli vastattavissa Oulun kaupungin Internet-sivuilla ja siitä tiedotettiin Oulun kaupungin Internet-sivuilla, Puolivälinkankaan alueen ilmoitustauluilla (katso liite 5) sekä Paulaharjun koululla järjestetyssä asukastilaisuudessa, jossa julkaistiin valmistunut Puolivälinkankaan inventointiraportti. Lisäksi alueen toimijoita, kuten asukasyhdistystä, seurakuntaa ja Paulaharjun koulua informoitiin kyselystä sähköpostitse.

7.2.2 Asukaskyselyn tulokset

Kyselyyn saatiin yhteensä 47 vastausta. Sanallisia kommentteja vastaajat antoivat yhteensä 329 kappaletta ja karttamerkintöjä 811 kappaletta. Paikkamerkinnoista koostetut kartat löytyvät opinnäytetyön liitteistä (katso liite 6) ja niihin on viitattu tulosten yhteydessä. Lisäksi tulosten lomassa on sitaatteja, jotka ovat vastaajien kommentteja ja tarkennuksia kysymyksiin. Sitaatin yhteydessä on ilmoitettu vastaajan sukupuoli ja ikä.

Vastanneista lähes kaksi kolmasosaa oli naisia ja loput 39 % miehiä. Kolme vastaajaa ei ilmoittanut ikäänsä eikä sukupuoltaan. Tämä seikka on huomioita-

va tarkasteltaessa tuloksia, joiden keskiarvoja on laskettu sekä eri sukupuolten että kaikkien vastaajien kesken.

Suurimman vastanneiden ikäryhmän muodostivat 35-49-vuotiaat, joita oli vastanneista 39 %. 20-34-vuotiaat ja 50-64-vuotiaat osallistuivat yhtä ahkerasti (25 %). Innokkaimmin kyselyyn vastasivat 35-49-vuotiaat naiset, joita oli 27 % kaikista vastanneista. Vastanneista miehistä taas enemmistö oli iäkkäämpiä, 50-63-vuotiaita (13,6 % kaikista vastanneista). Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli 21-73 vuotta.

Vastanneista 61 % ilmoitti asuvansa alueella. Alueella asuvat miehet ja naiset kysely tavoitti lähes yhtä hyvin, mutta tarkastelualueen ulkopuolella asuvista vastaajista miehiä oli vain reilu kolmannes. Viidennes kaikista vastaajista asui Puolivälinkankaan naapurikaupunginosissa kuten Välivainiolla tai Pyykösjärvellä.

Tärkein viheralue

Kysyttäessä tärkeintä viheraluetta, 77 % vastanneista (43 kpl) merkitsi kartalle Odessanpuiston. Tarkastelualueen ulkopuolella asuvista Odessanpuiston merkinneitä oli peräti 88 %. Muita mainintoja saaneita viheralueita olivat Hiidenpuisto (5 %) ja keskusta (5 %) sekä Menninkäisenpuisto, Hyttyspuisto, Muurahaispuisto, Ampiaispuisto, Keijunpuisto ja Maahisenpuisto (jokaisella 2 % maininnoista).

Perusteita tärkeimmän viheralueen valinnalle olivat luontoarvot, kuten laajuus, metsäisyys ja luonnonmukaisuus (10 mainintaa) sekä liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet (10 mainintaa). Muita perusteita olivat suojavaikutus melulta ja tuulelta (2 kpl), viheralueen tuottama hyvä olo ja merkitys asuinpaikan laatutekijänä (4 kpl), lasten ja koululaisten toimintamahdollisuudet (4 kpl), viheralueen läheisyys (3 kpl) sekä merkitys alueen sisäisen kevyen liikenteen kannalta (2 kpl).

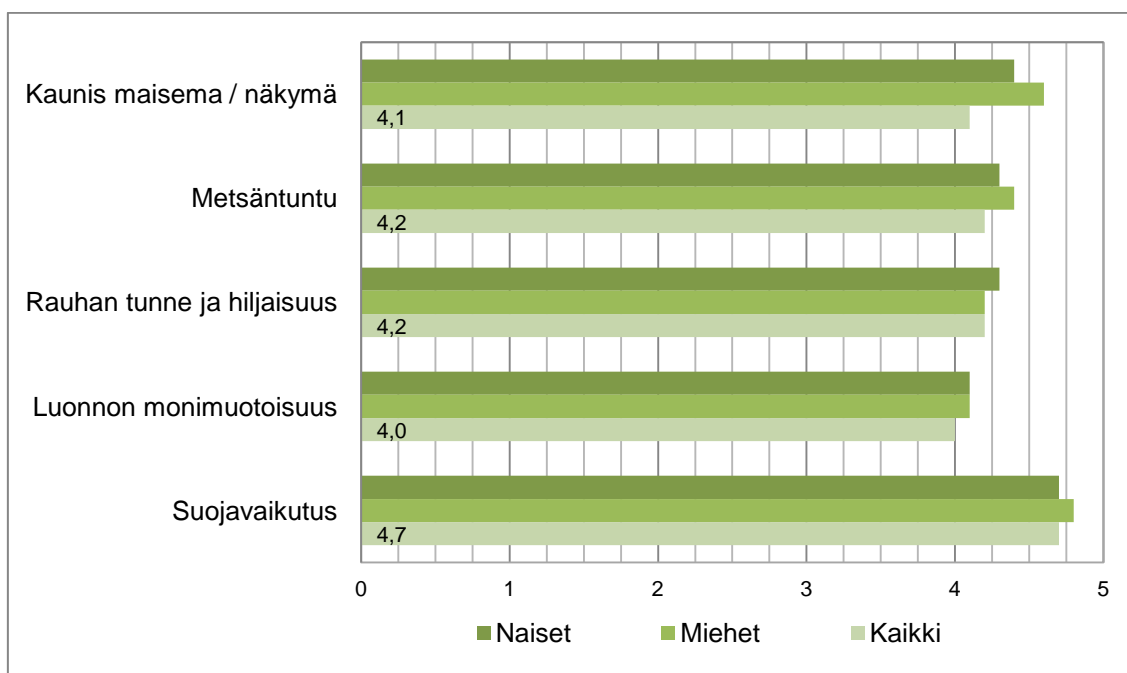
”Odessanpuisto. Puokkarin Hyde Park ja keuhkot. Ehdottoman ihana ja alueella asumisen peruste.” Nainen, 36

”Laaja luonnontilainen alue, jossa on oikean metsän tuntua. Lasten seikkailupaikka.” Nainen, 37 Odessanpuistosta

”Ajan usein pyörätietä tämän alueen halki ja se on oikein mukava metsäinen viheralue lintuineen ja oravineen. Liikkumisen kannalta siis minulle olennainen.” Nainen, 50 Keijunpuistosta

Viheralueiden arvot

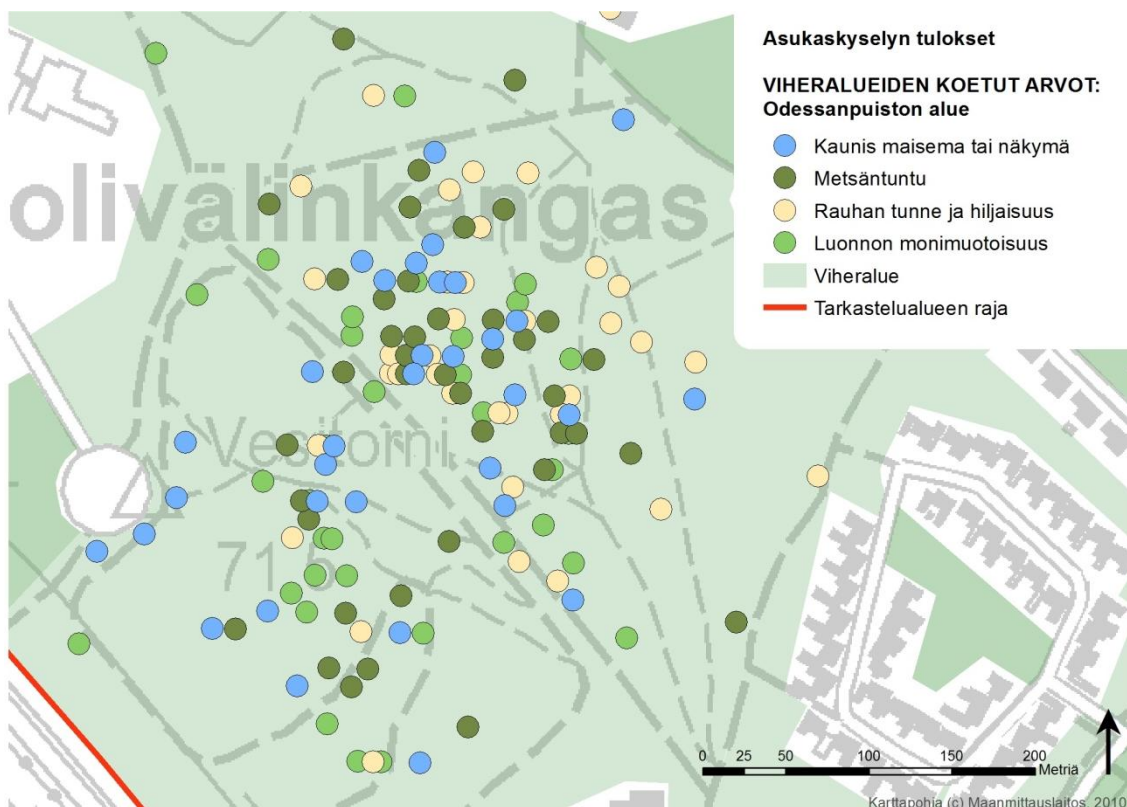
Kartoitettaessa yksittäisiä viheralueiden arvoja pyydettiin vastaajaa arvioimaan arvon tärkeyttä asteikolla 1-5. Lisäksi vastaajan tuli merkitä tarkastelualueelta esimerkkipaikka, jossa tämä arvo on koettavissa. Miehet ja naiset kokivat arvot kauttaaltaan lähes yhtä tärkeiksi. Miehillä naisia tärkeimpiä arvoja olivat kaunis maisema tai näkymä ja metsäntuntu kun taas naiset arvostivat miehiä enemmän rauhaa ja hiljaisuutta (katso kuvio 3).

KUVIO 3. Viheralueiden arvojen keskimääräinen tärkeys vastaajille

Vastausten perusteella tärkeimmiksi viheralueiden arvoiksi nousivat viheralueiden tarjoama **suojavaikutus** (vastauksia 46 kpl), **metsäntuntu** (47 kpl) sekä **rauhan tunne ja hiljaisuus** (42 kpl).

Odessanpuisto keräsi huomattavasti eniten erilaisia arvoja (katso kuvio 4). Vastanneista 98 % paikansi metsäntunnun ja 93 % rauhan tunteen ja hiljaisuuden juuri Odessanpuistoon (katso liite 6: Viheralueiden arvot 1/3). 82 % 43 vastanneesta koki löytävänsä Odessanpuistosta myös **kauniin maiseman tai näkymän**. Menninkäisenpuisto keräsi 5 % kaikista karttamerkinnöistä. **Luonnon monimuotoisuuden** vastaajat kokivat aikaisempien arvojen lailla tärkeäksi. 43 vastanneesta 85 % paikansi arvon Odessanpuistoon, 8 % Keijunpuistoon ja 5 % Menninkäisenpuistoon (katso liite 6: Viheralueiden arvot 2/3).

KUVIO 4. Karttaote osasta Odessanpuiston koetuista arvoista

Kysyttäessä paikkaa, joka tarjoaa hyvät mahdollisuudet **ympäristön seuraamiselle**, vastauksissa (yhteensä 44 kpl) merkittiin paikkoja kahdesta eri näkökul-

masta. Osa vastaajista merkitsi ”syrjäisiä” paikkoja, joissa voi rauhassa seurata luonnon tapahtumia, kuten eläimiä, lintuja ja vuodenaikojen vaihtelua. Osa vastaajista taas merkitsi paikkoja, joissa on mahdollista nähdä muita ihmisiä ja seurata heidän tekemisiään, esimerkiksi vilkkaiden kevyen liikenteen väylien varsilla, ostoskeskuksessa tai leikkipuistossa (katso liite 6: Viheralueiden arvot 2/3).

”- Seuraan ikkunastani lintuja, oravia ja luonnon vaihtelua säiden ja vuodenaikojen mukaan. Vaikka alue on pieni, sen läpi kävely tuo luonnon omien silmien alle säännöllisesti.” Nainen, 37

44 vastauksen joukosta nousi selkeästi esille kolme suosituinta **kohtaamispaikkaa**: Puolivälinkankaan vesitorni (25 %), ostoskeskuksen alue (20 %) ja Järvigrillin alue (14 %) (katso liite 6: Viheralueiden arvot 3/3). Odessanpuisto alueena keräsi 16 % vastauksista, mutta ne sijoittuivat monipuolisesti puiston eri osiin. Paikkavalintoja perusteltiin pääosin yleisellä tunnettavuudella: paikkana, jonka ”kaikki tietävät” tai joka on vähintäänkin helposti löydettävissä.

”- Kaikki tietävät missä se on ja vaikka ei tietäisi, niin sinne on helppo suunnistaa koska vesitorni näkyy kauas.” Nainen, 30

Osa vastaajista piti parhaana paikkaa, johon voi yhdistää sosiaalista toimintaa, kuten Odessanpuistoa ulkoilumahdollisuuksineen tai Muurahaispuiston koiraaitausta. Lisäksi perusteluja hyvälle kohtaamispaikalle olivat yhteydet muualle, esimerkiksi teiden risteyksistä. Paikan sosiaalisella luonteella perusteltiin erityisesti ostoskeskuksen aluetta, koska se tarjoaa mahdollisuuden tavata tuttuja.

Tärkeimpiä vastaajien itse määrittelemiä viheralueiden **”muita” arvoja** olivat viheralueiden merkitys lapsille leikki- ja opetusympäristönä (7 mainintaa), ympäristöarvot, kuten kasvillisuus ja merkitys osana viherverkostoa (5 mainintaa), toiminnallisuus (2 mainintaa) sekä läheisyys (2 mainintaa). Vastaukset hajautuivat koko tarkastelualueelle, mutta eniten vastanneet (34 kpl) paikansivat arvoja Odessanpuistoon ja Menninkäisenpuistoon, kumpaankin 12 % vastaajista (katso liite 6: Viheralueiden arvot 2/3).

"Keijunpuiston läpi tulee kuljettua usein lasten kanssa arkisin. Reitin varrelta näkee mikä on syksyn sienitilanne, vaikken niitä tuosta paikasta kerääkään." Nainen, 37

Lisäksi vastaajat arvioivat viheralueiden puuston ja kasvillisuuden tarjoaman suojan tärkeyttä esimerkiksi melua, pölyä ja tuulta vastaan. Vastausten keskiarvo asteikolla 1-5 oli hyvin korkea, 4,7.

Paikallinen identiteetti

Kysymykseen vastanneiden (42 kpl) mukaan Odessanpuisto (62 % karttamerkinnöistä) ilmentää parhaiten Puolivälinkankaan alueelle tyypillisiä ominaisuuksia ja on alueen identiteetille tärkein viheralue (katso liite 6: Viheralueiden arvot 3/3). Tulosta tukee myös se, että 88 % tarkastelualueen ulkopuolella asuneista vastaajista mielsi puiston alueen tärkeimmäksi viheralueeksi. Puolivälinkankaan alueen tärkeimpiä tunnuspiirteitä olivat rakentamisen väljyys ja viheralueiden säilyneisyys rakennettujen alueiden keskellä (6 mainintaa).

"Minusta Puolivälinkankaalle on ominaista metsäinen puusto. Siellä kyllä on hoidettuja viheralueita, mutta minä miellän Puolivälinkankaan metsäiseksi kaupunginosaksi. Asuin Puolivälinkankaalla muutaman vuoden ja tykkäsin siitä että metsää on rakennusten välissä." Nainen, 30

"Ominaispiirre on se, että viheralueita on todella olemassa niin runsaasti kuin on. Saanemme kiittää asiasta vanhaa asuinalueita. Mitään vastaavaa ei taida löytyä alueilta. Ja toivottavasti selvityksenne ei johda viheralueiden vähentämiseen!" Mies, 66

"Viheralueiden läheisyys ja "tunkeutuminen" asuinalueille, pihojen ja metsämaaston yhteensulautuminen, taloihin johtavat polut." Nainen, 32

"Metsäalueita halkovat kevyen liikenteen väylät, päällystämättömät metsäpolut ovat ominaisia alueelle." Nainen, 50

Asuinalueen metsäinen luonne, vanhat puut ja metsien luonnollisuus sekä "viimeistelemättömyys" koettiin sille luonteenomaiseksi. Toisaalta osa vastaajista mielsi alueen pusikkoiseksi ja yleisilmeeltään huolimattomaksi.

Ympäristön negatiiviset piirteet

Kyselyn perusteella **epäviihtyisän paikan** (39 vastaajaa) tunnusmerkkejä olivat sosiaalinen levottomuus ja "asiaton oleskelu" (9 mainintaa) sekä ympäristön epäsiisteys (7 mainintaa), joka voi johtua esimerkiksi viherympäristön alhaisesta hoitotasosta tai roskaamisesta. 64 % vastaajista koki Puolivälinkankaan ostoskeskuksen ympäristön epäviihtyisäksi (katso kuvio 5 ja liite 6: Ympäristön negatiiviset piirteet). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi aluetta luonnehdittiin karuksi ja ulkomuodoltaan tylyksi (4 mainintaa).

"Tällä hetkellä entisten kauppojen edessä oleva "puisto" (kirjaston edessä) jossa on ollut lasten "leikkipaikka". Sääliittävä alue, kuka sinne lapsensa veisi, kun kaikki on niin karua." Mies, 58

KUVIO 5. Ympäristön negatiivisiksi koetut piirteet ostoskeskuksen alueella

Kolme vastaajaa koki, että erityisesti liikenteen melulla on negatiivinen vaikutus asuinympäristön viihtyvyyteen.

”Merkitsin Pohjantien varren epäviihtyisimmäksi, koska nelostien liikenteen melu on pahinta.” Nainen, 38

Kolmannes kyselyyn vastanneista jätti vastaamatta kysyttäessä **turvattonta** paikkaa, vastaajia oli 31. Yli puolet vastanneista koki ostoskeskuksen alueen turvattomaksi. Merkittävin turvattomuuden tunteen aiheuttaja keskusta-alueella olivat toiset ihmiset: yleinen levottomuus ja häiritsevä käyttäytyminen (7 mainintaa). Lisäksi perusteluissa mainittiin vilkkaat kevyen liikenteen risteykset aamuruuhkassa sekä ympäristön rehevyys, joka estää näkyvyyden ja sulkee sisälleen.

”Pyörätiellä iltaisin tai pimeään aikaan tuntuu joskus epämiellyttävältä, koska alue on aika metsäinen eikä sinne ole näkyvyyttä talojen

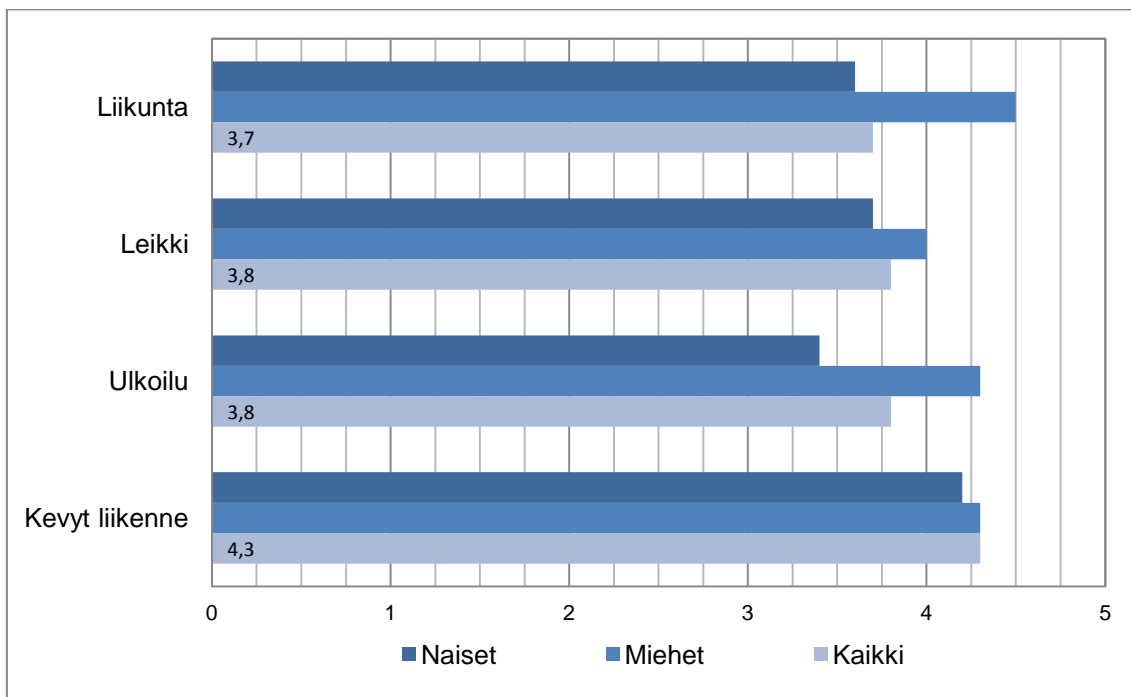
pihoilta. Koskaan ei ole sattunut mitään peloittavaa kuitenkaan.” Nainen, 50

Lähes poikkeuksetta suurin **melunaiheuttaja** alueella oli liikenne. Meluisat paikat sijaitsivat enimmäkseen tarkastelualueen ulkoreunoilla isojen teiden läheisyydessä. Vastaajat (yhteensä 40 kpl) kokivat, että pahimpia melunaiheuttajia olivat moottoritie ja useiden vilkkaasti liikennöityjen teiden yhteisvaikutus. 65 % perusteluista koski nimenomaan Pohjantietä (Valtatie 4), jonka varrella sijaitsevat viheralueet keräsivätkin tasaisesti karttamerkintöjä.

”Nelostie vaikuttaa koko Puolivälinkankaaseen, mutta keskustan läheiset bussipysäkit ainakin ovat todella meluisia paikkoja seisoskella, kun kaikki tiet vaikuttavat. Järvitiellä on kaahareita etenkin kesällä.”
Nainen, 38

Viheralueiden toimintamahdollisuudet

Viheralueiden toimintamahdollisuuksissa vastaajat arvioivat alueen tarjoamia liikunta-, leikki- ja ulkoilumahdollisuuksia ja merkitsivät mieluisimmat esimerkit kartalle (katso liite 6: Toimintamahdollisuudet). Kaikilla osa-alueilla miehet arvioivat toimintamahdollisuudet naisia paremmiksi (katso kuvio 6).

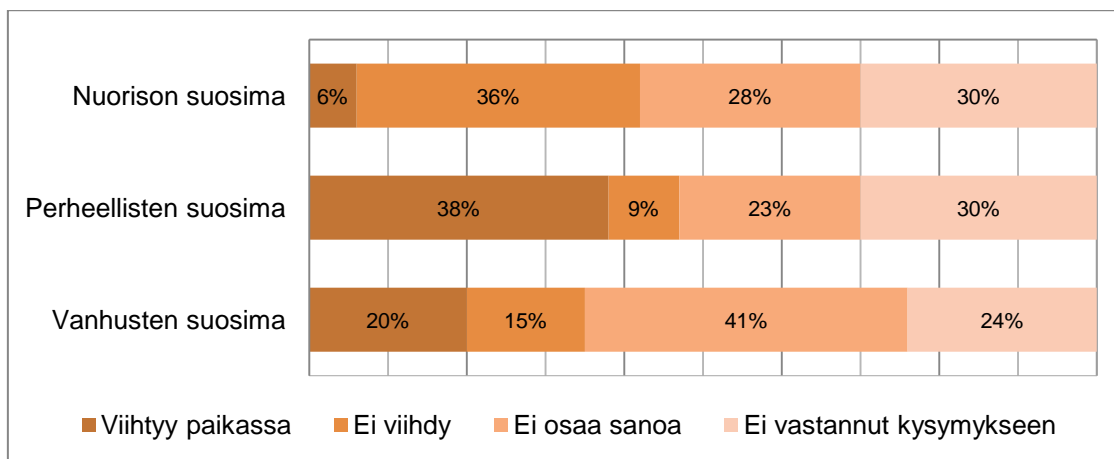

KUVIO 6. Viheralueiden mahdollistamat toiminnot alueella asteikolla 1-5

Ylivoimaisesti **mieluisin liikuntapaikka** (43 vastaajaa) oli Odessanpuisto, jonka merkitsi 84 % vastanneista. Paulaharjun koulun piha sai toiseksi eniten merkin­ töjä, 7 %. Odotetusti parhaat **mahdollisuudet leikille** (37 vastaajaa) tarjosi vas­ taajien mielestä Maahisenpuisto, jossa sijaitsee kaupungin ylläpitämä leikki­ paikka, tai puiston välitön läheisyys (41 %). Myös Odessanpuisto (22 %) ja Pau­ laharjun koulun piha (11 %) koettiin hyviksi leikkipaikoiksi. Jopa 95 % vastaajis­ ta (yhteensä 44 vastaajaa) koki Odessanpuiston **mieluisimmaksi ulkoilupai­ kaksi**. Loput 5 % kysymykseen vastanneista olivat merkinneet oman lähipuie­ tonsa, Hiidenpuiston.

Eri ikäryhmien suosimat paikat sekoittuivat kartalla suhteellisen tasaisesti (katso liite 6: Eri ikäryhmien suosimat paikat). Maahisenpuisto leikkipaikkoinen on sekä **nuorison** (47 kpl) että **perheellisten** (47 kpl) suosima paikka. Nuorisolle ja **vanhuksille** (46 kpl) yhteinen ympäristö taas löytyi ostoskeskukselta ja sen lähiympäristöstä. Nuorison ja perheellisten suosimat paikat hajautuivat tarkaste­ lualueelle tasaisemmin, kun taas vanhuksat vaikuttivat viihtyvän eniten alueen länsiosassa, ostoskeskuksen ja palvelukeskus Villa Metsolan lähiympäristössä.

Lisäksi vastaajilta kysyttiin, viihtyvätkö he itse näissä eri ikäryhmien suosimissa paikoissa. Perheellisten suosimat paikat olivat suosituimpia kaikkien vastaajien keskuudessa (katso kuvio 7).

KUVIO 7. Vastaajien viihtyminen eri ikäryhmien suosimissa paikoissa

Kevyen liikenteen reittiverkosto

Arvioitaessa asteikolla 1-5, kevyen liikenteen reittiverkosto sai toimivuudestaan 4,3. Eniten perusteluissa toivottiin talvikunnossapidon parantamista ja väylien päällystämistä. Lisäksi reittiverkostoon liittyi vaaranpaikkoja, esimerkiksi Paulaharjun koulun lähistössä, vilkkaasti liikennöidyissä risteyskohdissa sekä luvattomissa tienylityspaikoissa Järvitien varrella.

”Se (kevyen liikenteen reittiverkosto) toimii hyvin, mutta monet käyttävät ”omia polkuja”, jotka mielestäni ei tarvitsisi olla niin paljon.”
Mies, 62

”- - Osassa alueita pyörätiet tuntuu tosi sokkeloisilta ja on hankala hahmottaa mihin päin pitäisi kääntyä (erityisesti lasten). Monesti Järvitien yli juostaan mistä sattuu kohdasta, koska ylityspaikkoja on harvassa.” Nainen, 39

Täydennysrakentaminen

Täydennysrakentamiskysymykseen osa vastaajista suhtautui kiivaasti. Vastaajista 10 ohitti kysymyksen kokonaan. Vastaukset jakautuivat tasaisesti kolmeen eri kategoriaan: perusteltuihin paikkamerkintöihin (32 %), merkintöihin, joita ei perusteltu lainkaan (38 %) sekä merkintöihin, joita ei perusteltu vaan korostettiin ettei täydennysrakentaminen ole alueelle tervetullutta (30 %).

”Ei kannata enää ahtaa paikkaa yhtään täydemmäksi!” Mies, 41

”Minusta mitään viheraluetta ei pitäisi rakentaa. Minusta Puolivälikankaan arvo on nimenomaan sen runsaissa viheralueissa. Niiden takia minä sinne muutin ja niiden takia muuttaisin takaisin - -.” Nainen, 30

Kartalla (katso liite 6: Tulevaisuuden näkymät) merkinnät hajautuivat alueelle melko tasaisesti, mutta muodostivat ostoskeskuksen alueella ja moottoritien liittymän läheisyydessä pieniä ryppäitä. Odotetusti Odessanpuisto ei juuri kerännyt merkintöjä.

Vastaajat perustelivat merkintöjään sellaisilla paikkavalinnoilla, joilla täydennysrakentamisen haitat olisivat mahdollisimman vähäiset. Tällaisia seikkoja olivat esimerkiksi viheralueen syrjäisyys, huonot toimintamahdollisuudet esimerkiksi ulkoiluun sekä hyvät kulkuyhteydet.

”Odessanpuistoa en alkaisi pilkkomaan, se on niin mahtava yhtenäinen metsäalue jolla on suuri merkitys virkistyskäytössä! Sen sijaan Muurahaispuisto on enemmän pusikko, jolla ei ole niin hyviä käyttömahdollisuuksia.” Nainen, 37

Täydennysrakentaminen nähtiin myös keinona parantaa nykyistä elinympäristöä, esimerkiksi vaimentamalla melua tai monipuolistamalla alueen palvelutarjontaa.

"Alue ei sovellu ulkoiluun ja rakennukset suojaisivat moottoritien melulta." Mies, 58, merkintä moottoritien ja asuinalueen välisellä alueella

Säilytettävä tai kehitettävä viheralue

Säilytettävää tai kehitettävää viheraluetta kysyttiin samassa kysymyksessä. Kysymyksenasettelusta johtuen perustelemattomista vastauksista ei voitu luotettavasti päätellä, oliko vastaaja merkinnyt kartalle (katso liite 6: Tulevaisuuden näkymät) säilytettävän vai kehitettävän viheralueen. Perusteltuja vastauksia oli yhteensä 18 ja perustelemattomia 15 kappaletta.

Kaikista vastauksista Odessanpuistoon kohdistui 79 % merkinnöistä. Kartta-merkintänsä perustelleista vastaajista 37 % näki, että Odessanpuisto tulee säilyttää, 12 % taas näki kyseisellä viheralueella kehittämistarvetta.

"Odessanpuisto on luonnontilaisena arvokas liikkumis-, rauhoittumis-, marjastamis- ja eläintentarkkailupaikka." Nainen, 35

Viheralueen säilyttämisperusteet olivat hyvin pitkälti samoja kuin tärkeimmän viheralueen (katso s. 27). Ekologisia arvoja, kuten vanhaa puustoa, viheralueen laajuutta ja viheryhteyksiä pidettiin vaalimisen arvoisina. Myös suojavaikutukset, vaikutus omaan henkiseen hyvinvointiin sekä viheralueen monipuoliset toimintamahdollisuudet saivat mainintoja. Kehittämistarpeet koskivat Menninkäisenpuiston vajaakäyttöä ja toiminnallista kehittämistä (2 mainintaa) sekä viheralueiden kunnossapidon (2 mainintaa) ja ulkoliikuntalaitteiden (1 maininta) lisäämistä.

"Keskeinen sijainti ja hyvä kevyen liikenteen väylä. Aluetta voisi siistiä, harventaa puustoa, tuoda lisää valaistusta, roska-astioita ehkä tien molempiin päihin tms. Polku kannattaa säilyttää päällystämättömänä, sillä se on osa alueen viehätystä." Nainen, 50, Keijunpuistosta

Viheralueiden kehittämistarve

38 % kyselyyn vastanneista jätti vastaamatta kysymykseen viheralueiden kehittämistarpeesta. Kehittämisehdotukset koskivat lähinnä kunnossapitoa ja viheralueiden hoitotoimenpiteitä (katso taulukko 5). Erityisesti ostoskeskuksen ja Järvigrillin lähistöä moitittiin siivottomaksi ja roska-astioita sekä siivoamista toivottiin lisättävän.

TAULUKKO 5. Vastanneiden ehdotuksia viheralueiden kehittämiseksi

VIHERALUEIDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSET	Maininnat, kpl
YLLÄPITO:	
Kunnossapidon kehittäminen	7
Roskien siivoaminen	6
Roska-astioiden lisääminen	4
ULKOILU JA LIIKUNTA:	
Paulaharjun pallokentän kunnostaminen	3
Ulkokuntovälineiden uusiminen ja lisääminen	3
Kuntoradan kunnostaminen kesäaikaan	1
Koko Odessanpuistoa kiertävä luonnonlatu	1
Kevyen liikenteen väylien päällystäminen	1
Ohjattu leikkipuistotoiminta	1
MELU:	
Meluntorjunta	1
YMPÄRISTÖN HOITOTOIMENPITEET:	
Harventaminen	6
Ei hakkuita	3
Harventamisen jälkityöt, hakkuujätteen siivoaminen	2
Vieraslajien ja puutarhakarkulaisten hävittäminen	2

Vapaa palaute kyselystä

Kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa vielä jotakin tai antaa palautetta kyselystä. Vapaata palautetta antoi 21 vastaajaa. Kyselyn järjestämiseen liittyvä palaute oli positiivista ja asukkaiden ja viheralueiden käyttäjien mielipiteiden kuuleminen koettiin tärkeäksi.

"Kyselyhän on aivan hyvä. Sitä kannattaisi mainostaa reippaasti, jotta vastaajia kertyisi."

"Tämä on tärkeä kysely ja kannattaisi lisätä asukkaiden oman panostamisen mahdollisuuksia (aidosti, käytännön tasolle yltäen) jatkossa. Avoimuus päätöksenteossa, ja ajoissa mielipidekyselyiden järjestäminen on a ja o. - -"

Kysymyksenasettelua ja sovelluksen toimivuutta kritisoitiin muutamassa palautteessa. Ongelmana oli, että kysely vaati karttamerkinnän tekemistä, vaikka sitä ei olisi osannut tai halunnut laittaa. Tällöin sovellus "pakotti" ohittamaan kysymyksen vastaamalla "en halua vastata", vaikka kyse ei välttämättä ollut vastaajan halukkuudesta. Kehittämisteella olevan sovelluksen vikaominaisuus oli tiedossa jo kyselyä laadittaessa ja se pyrittiin ottamaan huomioon ja "kiertämään" kysymystenasettelulla. Osa vastaajista oli ratkaissut ongelman tekemällä "merkityksettömän" karttamerkinnän tarkastelualueen ulkopuolelle ja mainitsemalla siitä.

"Olisi saanut olla kielteinen vaihtoehto - esim jos missään ei koe turvattomuutta.."

"Huono kysymys se rakentamisesta, jos haluaa vastata että mahdu rakentamaan millekaan"

"- - Rakentamiskysymys oli muotoiltu siten, että suurin osa vastaa vahingossa, että saa rakentaa, vaikkei sitä tarkoittanut!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! - -"

8 VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN

8.1 Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamiskriteerit

Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamisessa käytetyt kriteerit perustuvat Höyhtyän viheraluetarkasteluun (Oulun kaupunki 2012) sekä Kaukovainion ja Puolivälinkankaan lähiöinventointeihin (Oulun kaupunki 2010 ja 2012). Rakennetun ympäristön arvottamisessa käytetyt varsin rakennuskeskeiset kriteerit ja käsitteet on mukailtu paremmin viheralueiden arvottamista palveleviksi. Näin voidaan mahdollisimman monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti kuvata viheralueiden merkittävyyden osatekijöitä, arvoja.

Arvotaulukon (katso taulukko 6) pääluokkia ovat luonto-, käyttö-, kulttuuri- sekä kaupunkirakenteelliset ja kokemukselliset arvot. Jokaisen pääluokan alla on eritelty tarkasteltuja viheralueen arvoa lisääviä ominaisuuksia. Arvottaminen perustuu niihin aineistoihin, jotka on tässä opinnäytetyössä jo aikaisemmin esitelty: ns. *kovaan* tietoon eli inventointitietoihin (katso esimerkit liitteestä 1) ja niihin perustuviin analyysikarttoihin (katso liite 2), kaavatarkasteluihin, alkupe-
rahäisen suunnitteluideologian ihanteiden tuntemiseen ja tunnistamiseen sekä *pehmeään*, kokemukselliseen tietoon eli asukaskyselyn tuloksiin. Koettua tietoa on haluttu korostaa erottamalla se omaksi kategoriakseen ja välttämällä näin sen sekoittumista muuhun tietoon.

TAULUKKO 6. Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamisen kriteerit

LUONTOARVOT	KAUPUNKIRAKEN- TEELLISET ARVOT	KULTTUURIARVOT
<ul style="list-style-type: none"> • Maisemarakenne: viheralueen suhde maisemarakenteeseen • Ekologia: ekologinen verkosto ja yhteydet, viheralueen laajuus ja eheys • Monimuotoisuus: laajiston monipuolisuus, maastotyyppien vaihtelu alueen sisällä • Suojelu: luonnonmuistomerkki, suojelukohteet tms. suojelutarve • Alkuperäisyys: säilyneisyys luonnontilaisena 	<ul style="list-style-type: none"> • Osana viheralueverkostoa: sijainti kaupunkirakenteessa, laajuus • Kaupunki- ja maisemakuva: merkittävä näkymä tai maamerkki, tärkeä maisematilan muodostuminen, ympäristön hahmotettavuus, reunavyöhyke • Suojavaikutus: liikennemelu, teollisuus, melu, pöly, näkö- ja tuulen-suoja, hulevedet • Alkuperäinen kaava: aikakautensa suunnitteluhanteiden ilmentäminen, kaavan säilyneisyys ja suhde luontoon ja topografiaan, aluekokonaisuuden ominaispiirteiden kannalta tärkeä, rakennukset ja ympäristö <ul style="list-style-type: none"> – tyylillisesti yhtenäinen kokonaisuus? 	<ul style="list-style-type: none"> • Paikallinen identiteetti: alueen historia, tunnistettavuus • Kulttuurihistoria: arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä tai maisema-aluetta, muinaismuistot • Puutarhataide • Ajalliset kerrostumat
KÄYTTÖARVOT		KOKEMUKSELLISET ARVOT
<ul style="list-style-type: none"> • Viheraluepalvelut: esimerkiksi koira-aitaus, liikuntapaikka, virkistysmahdollisuudet tai merkitys luonto-opetuskohteena • Saavutettavuus: kulkuyhteydet (esimerkiksi tärkeä kevyen liikenteen yhteys tai ulkoilureitti), yhteyksien jatkuvuus 		<ul style="list-style-type: none"> • Elinympäristön koettu laatu • Sosiaaliset arvot • Yhteisöllisyys: merkitys kohtaamis- ja tapahtumapaikkana • Luontokokemukset: esimerkiksi luonnonrauha ja hiljaisuuden kokeminen • Toimivuus: käyttäjien suosio, toimintamahdollisuudet

8.2 Viheralueiden arvottamiskortisto

Viheralueiden arvottamiskortisto on tämän opinnäytetyön liitteenä. Useimmat viheralueet on käsitelty erikseen, mutta ne yksittäiset viheralueet, joiden arvot on koettu tarkoituksenmukaiseksi käsitellä yhdessä, löytyvät samalta kortilta. Tällaisia alueita ovat Puolivälinkankaan keskustan alue ja Ahtolanpuisto sekä tarkastelualueen itäosassa sijaitsevat asuntosolujen puistot, jotka muodostavat eheän ja ominaisuuksiltaan yhtenäisen kokonaisuuden.

Jokaisen kortin alussa on esitetty viheralueen sijaintikartta ja ilmakeku, jossa näkyvät aluerajaus sekä viheralueen suhde lähiympäristöönsä. Lisäksi pinta-ala- ja hoitoluokitustiedot auttavat suhteuttamaan viheraluetta kooltaan, laadultaan ja käyttötarkoitukseltaan aluekokonaisuuteen. Perustietoja ovat myös viheralueen sijainti, rajautuminen katuihin tai kortteleihin sekä kaavoitushistoria. Tarkempaa suunnitteluhistoriaa on käsitelty, mikäli sen on koettu olevan arvojen kannalta oleellista.

Kriteeritaulukon lailla viheralueiden arvot on arvottamiskortistossa jaettu viiteen kategoriaan ja niitä on kuvailtu sanallisesti. Kokemuksellisten arvojen yhteydessä esitetyt sitaatit ovat suoria lainauksia asukaskyselyn vastauksista ja niiden ohessa on ilmoitettu vastaajan sukupuoli ja ikä.

8.3 Esimerkkejä Puolivälinkankaan viheralueiden arvottamisesta

Seuraavat esimerkit on valittu sen perusteella, että ne edustavat arvoiltaan monipuolisesti Puolivälinkankaan viheralueita. Esimerkin yhteydessä on lyhyesti kuvailtu, mihin seikkoihin kyseisen viheralueen arvot perustuvat. Viheraluekohtainen arvottamiskortisto on opinnäytetyön liitteenä (liite 7).

Mielikinpuiston arvot ovat ennen kaikkea kaupunkirakenteellisia ja perustuvat viheralueen tarjoamaan suojavaikutukseen ja alkuperäisen kaavan säilyneisyyteen. Erityisiä luonto-, käyttö- tai kulttuuriarvoja alueella ei ole. Puolivälinkankaan ensimmäisen, vuoden 1963 asemakaavan toteutumisen kannalta Mielikinpuisto on merkittävä, sillä se ilmentää hyvin alkuperäistä suunnitteluideologiaa asuinalueen kiertävästä viherkehästä. Suojaviheralueen merkitys koko asuinalueelle on erittäin merkittävä. Näitä arvioita tukevat myös asukaskyselyn tulokset: Mielikinpuisto koetaan meluisaksi paikaksi, mutta sen merkitys suojaviheralueena tiedostetaan vahvasti, vaikkei se vastaakaan perinteistä käsitystä puistosta.

Maahisenpuiston merkittävyys perustuu ensisijaisesti käyttöarvoihin. Puistossa sijaitseva kaupunginosaleikkipuisto on Puolivälinkankaan alueen ainoa kaupungin ylläpitämä leikkipuisto ja sen merkitys toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden

kannalta on suuri. Puiston arvoa lisää, että se on helposti myös viereisen asuinalueen, Pyykösjärven asukkaiden saavutettavissa. Lisäksi puiston tarjoamat toimintamahdollisuudet ovat hyvät: leikkivälineet ovat monipuolisia ja viereisellä nurmikentällä on rakennettu maakumpu talvista mäenlaskua varten. Asukaskyselyllä kerätty kokemuksellinen tieto tukee edellä mainittuja havaintoja: lähes puolet vastanneista piti leikkipuistoa tarkastelualueen parhaana paikana leikille. Perheellisten lisäksi puisto tarjoaa hyvän kohtaamispaikan myös nuorisolle.

Odessanpuisto on laajuudessaan ja eheydessään merkittävä niin Puolivälin kankaan alueelle, sen lähiympäristölle kuin laajemminkin Oulun kaupunkikuvas- sa ja viheralueverkostossa. Odessanpuiston monipuoliset arvot havainnollista- vat eri viheralueominaisuuksien välisiä suhteita: harkitun maankäytön suunnitte- lun vaikutus niin luonto-, käyttö-, kulttuuri- kuin kokemuksellisiin arvoihin on merkittävä. Metsälähiöideologian mukaisesti alkuperäinen maisemarakenne ja kasvillisuus haluttiin säilyttää osana asuinalueita rauhoittamalla keskuspuisto asukkaille ja alueen sisäisen kevyen liikenteen palvelemiseen. Monipuoliset toimintamahdollisuudet, luontokokemukset ja suojavaikutus tekevät Odessan- puistosta merkittävän elinympäristön laatutekijän. Asukaskyselyn vastauksiin perustuen Odessanpuisto on alueen asukkaita eniten yhdistävä viheralue ja paikalliselle identiteetille erittäin tärkeä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työn yhteydessä tehty SoftGIS-kysely on mahdollistanut työn tilaajalle, Oulun kaupungin Yhdyskunta- ja ympäristöpalveluille ensimmäisen omakohtaisen käyttökokemuksen tällä menetelmällä tehdystä asukaskyselystä. *Pehmeän* tiedon kartoittamisessa SoftGIS-menetelmä oli toimiva ja kerätty informaatio vastasi hyvin tarkoitustaan. Alun perin tarkoituksena oli saada vastauksia myös alueen koululaisilta, mutta työn edetessä havaittiin, että kysely sellaisenaan oli koululaisille liian vaikea. Syynä tähän oli esimerkiksi kysymysten suuri määrä ja vaikeat käsitteet.

Vastaajien palaute kyselyn järjestämisestä ja tarjotusta osallistumismahdollisuudesta oli positiivista. Sovelluksen käytettävyydessä havaittiin kuitenkin puutteita, jotka vaativat jatkokehittelyä. Sovelluksen tekniset puutteet tiedostettiin jo kyselyä valmisteltaessa ja ne pyrittiin ”kiertämään” kysymystenasettelulla. ”En tiedä” -vastausvaihtoehdon puuttuminen herätti vastaajissa ymmärrettävästi närkästystä. Tästä syystä ei voitu päätellä, kuinka moni vastaaja ei vain tiennyt kysymykseen vastausta tai esimerkiksi kokenut alueella lainkaan turvattomuutta.

Analyysivaiheessa kysymystenasettelu ja vastaukset osoittautuivat paikoin hankalaksi tulkita. Huomasipa joku vastaajakin saman:

”Aiemmin jo totesin, että mielikuvani alueesta on metsäin/pusikkoinen, joten se lienee samalla alueelle ominaista. Liekkö kuitenkin kovin tärkeä paikalliselle identiteetille?”

Kaksiosaisissa kysymyksissä perustelemattomat karttamerkinnot tekivät mahdolltomaksi päätellä, mitä vastaaja oli tarkoittanut. Näin esimerkiksi kysyttäessä viheraluetta, jonka vastaaja toivoisi säilytettävän viheralueena *tai* kehitettävän. Joissakin yksittäisissä vastauksissa sanalliset kuvaukset ja karttamerkinnot eivät vastanneet toisiaan.

Odotetusti suhtautuminen täydennysrakentamiseen oli pääosin kielteinen ja sitä koskeva kysymys kuumensi tunteita. Huoli omasta elinympäristöstä motivoi tämänkin kyselyn vastaajia. Odotetusti suurimman vastaajajoukon muodostivat 35-49-vuotiaat naiset. Tavoitteiden mukaisesti kyselyllä onnistuttiin kartoittamaan niitä mielipiteitä, kokemuksia ja tunteita, joita alueen viheralueisiin liitetään. Opinnäytetyö tarjoaakin tilaajalle konkreettisen esimerkin sekä kokemuksellisen tiedon keräämisestä, analysoinnista että hyödyntämisestä.

Erilaisia arvottamisesimerkkejä analysoitaessa havaittiin, että aihe on tuore eikä sille ole vielä kehittynyt vakiintunutta menetelmää. Käsitteiden ja kriteereiden erilaisuus tekee selvityksistä ja viheralueiden merkittävyyksistä vaikeasti vertailtavia. Toisaalta tärkeää on, että arvottamisen kriteereitä voidaan jatkossakin muokata kohdekohtaisesti niin, että arvottaminen parhaiten palvelee tarkoitustaan.

Viheralueiden arvottamiskortisto sisältää ajankohtaista tietoa viheralueiden luonteesta, kunnosta, käytöstä sekä niihin liitetyistä kokemuksista. Useiden tarkastelualueen suojaviheralueiden kuten Metsolanpuiston ja Peikonpuiston arvo on ennen kaikkea kaupunkirakenteellinen, sillä niiden ensisijaisena tehtävänä on ehkäistä liikenteen haittavaikutuksia. Viheralueet, jotka palvelevat alueen sisäistä kevyttä liikennettä, esimerkiksi Keijunpuisto ja Sinipiianpuisto taas ovat käyttöarvoiltaan merkittäviä. Odessanpuisto on koko aluetta, sen asukkaita ja viheralueiden käyttäjiä yhdistävä sekä paikalliselle identiteetille erittäin tärkeä. Se onkin esimerkki viheralueesta, jolla on useita erityyppisiä, merkittäviä arvoja. Asiantuntijatiedon ja kokemuksellisen tiedon toisiaan täydentävä merkitys havainnollistuu tarkasteltaessa Puolivälinkankaan keskustaa: alue, jonka kaupunkirakenteellinen arvo on suuri, ei välttämättä vastaa niitä odotuksia, joita asukkaat ja alueen käyttäjät siihen kohdistavat.

Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole ollut tuottaa ratkaisuja tai toimenpideehdotuksia alueen kehittämiseksi vaan nostaa esiin ne arvot, jotka tekevät Puolivälinkankaan viheralueista tärkeitä. Työ tarjoaa monipuolisen pohjan alueen viheralueiden kehittämistarpeen ja -toimenpiteiden arviointiin sekä maankäytön suunnitteluun. Opinnäytetyön yhteys Puolivälinkankaan inventointihankkeeseen

on pyritty säilyttämään kiinteänä, jotta tuotetun aineiston hyödyntäminen myös tulevaisuudessa olisi helpompaa.

Yksittäisten viheralueiden luontoarvoja uhkaavat korkeasta käyttöasteesta aiheutuva metsänpohjan hallitsematon ja voimakas kuluminen sekä vieraslajit. Puolivälinkankaan metsälähiön identiteettiin kohdistuvana uhkatekijänä voidaan nähdä sellainen maankäytön suunnittelu, joka ei huomioi alueen erityispiirteitä ja voi siksi heikentää oleellisesti sekä alueen kaupunkikuvallista merkitystä että yhtenäisten viheralueiden laatuominaisuuksia. Toisaalta Puolivälinkankaan inventointihanke ja tämä opinnäytetyö ovat luoneet erittäin hyvät edellytykset näiden arvojen tiedostamiselle ja vaalimiselle.

”Älkää koskeko puihin. Ne ovat meidän keuhkomme ja mielenterveyden ylläpitäjiä.” Nainen, 69

10 POHDINTA

Aiheeltaan opinnäytetyö on ehdottoman ajankohtainen, sillä se yhdistää kaksi 2000-luvun suomalaiselle maankäytön suunnittelulle oleellista ja tuoretta teemaa: viheralueiden arvottamisen ja kokemuksellisten arvojen kartoittamisen. Työn tavoitteena oli Puolivälinkankaan inventointihanketta täydentävä, yksityiskohtaisempi viheralueiden arvottaminen, jossa kokemuksellista tietoa hyödynnettiin tasavertaisena informaationa muun ekologisen ja teknisen tiedon rinnalla. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella asukastiedon kartoittamisessa käytetyn SoftGIS-menetelmän soveltuvuutta tämän tyyppisen tiedon keräämisessä. Menetelmän valintaan vaikuttivat ajankohtaisuus ja arveltu sopivuus tähän käyttötarkoitukseen, sillä SoftGIS mahdollistaa kokemuksellisen tiedon liittämisen paikkaan. Alueen asukkaiden ja viheralueiden käyttäjien mielipiteitä ja kokemuksia kartoitettiin helmikuun 2013 aikana.

Viheralueiden arvottaminen opinnäytetyönä oli luonteva jatko kesällä 2012 tehdylle Puolivälinkankaan modernin lähiön inventoinnille. Harjoittelijana työskentely inventointihankkeen yhteydessä mahdollisti perusteellisen tutustumisen alueeseen ja sen viheralueisiin. Kokemuksellisen tiedon analyysissä tämä tuntemus osoittautui välttämättömäksi.

Helmikuussa 2013 Puolivälinkankaalla järjestetyssä asukastilaisuudessa esiteltiin kesäisen inventoinnin tuloksia ja viheralueiden esittelystä vastasi inventoinnin ja tämän opinnäytetyön tekijä. Samalla asukastilaisuus mahdollisti asukaskyselystä tiedottamisen suoraan asukkaille. Inventointihankkeeseen ja opinnäytetyöhön liittynyt tiedottaminen ja sidosryhmäkontaktit ovat lisänneet luottamusta omaan ammattitaitoon sekä siihen, että tehty työ on tärkeää. Osoituksena ja palkkiona ahkerasta tiedottamisesta voitaneen pitää asukaskyselyn suhteellisen korkeaa vastausmäärää.

Jo inventointihankkeen aikainen työskentely kartutti monipuolista kokemusta kaupunkisuunnittelun eri tasoilta. Perusteellinen inventointi edellytti perehtymis-

tä sekä maankäytön suunnittelun historiaan että viheralueiden yksittäisiin ominaisuuksiin. Opinnäytetyön teossa nämä osaamisalueet ovat vahvistuneet entisestään ja opitun teorian soveltaminen käytännössä korostunut. Luottamus omaan ammattitaitoon sekä rohkeus havainnoida ympäristöä ja tehdä ammatillisia johtopäätöksiä on ollut palkitsevaa. Opinnäytetyössä käsitellyt teemat ovat olleet monialaisia ja muistuttavat viheralueiden monista merkityksistä.

Kokemuksellisen tiedon yhdistäminen osaksi viheralueiden arvottamista oli yksi tämän opinnäytetyön päätavoitteista. Kokemukselliset arvot haluttiin nostaa omaksi pääluokakseen luonto-, käyttö-, kulttuuri- ja kaupunkirakenteellisten arvojen rinnalle. Arvotettaessa koettiin, ettei tarvetta yhdistämiseen muun asiantuntijatiedon kanssa ole vaan että kokemuksellinen tieto on arvokasta itsessään. Samalla on konkretisoitunut *kovan* ja *pehmeän* tiedon toisiaan täydentävä merkitys ja uuden, hiljaisen tiedon esiintulo. Tällaisena tietona se palveleekin parhaiten tarkoitustaan. Esimerkiksi Puolivälinkankaan keskustassa kaupunkirakenteelliset arvot eivät välttämättä takaa alueen viihtyisyyttä ja positiivisia kokemuksia.

Tulevaisuudessa maankäytön tiivistämispressure tulee korostamaan viheralueiden arvottamisen ja kokemuksellisen tiedon merkitystä entisestään. Erityyppisen asiantuntijatiedon yhdistäminen tulee edellyttämään alan ammattilaisilta avoimuutta ja perehtyneisyyttä. Mahdollisuudet tuottaa monipuolista ja arvokasta tietoa elinympäristön koetusta laadusta ovat erinomaiset. Tällä opinnäytetyöllä on edellytykset toimia kaupunginosan viheralueiden arvottamisen mallina niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin.

Opinnäytetyö on ollut tekijälleen palkitseva, innostumisen ja onnistumisen elämyksiä tarjoava prosessi. Ja Puolivälinkankaasta on tullut tuttu ja turvallinen, konkreettinen esimerkki laadukkaasta ja asukkaiden arvostamasta elinympäristöstä.

LÄHTEET

Aalto, T. & Salovaara, S. 2012. Puolivälinkangas – Rakennuskannan ja viheralueiden inventointi 2012. Oulun kaupunkisuunnittelu A 204. Oulu: Oulun kaupunki. Hakupäivä 1.3.2013,

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=e37713ca-c9d0-46ba-abd0-7232a66389df&groupId=64220.

Broberg, A., Kahila, M., Kyttä, M. & Tynnilä, J. 2009. Laatu kokemuksina. Teoksessa A. Staffans & E. Väyrynen (toim.) Oppiva kaupunkisuunnittelu. Arkkitehtuurin julkaisuja 2009/98. Hakupäivä 23.2.2013,

http://opus.tkk.fi/dokumentit/Tulokset_dokumentit/OPUS-kirja_web.pdf.

Bäcklund, P. 2009. Kokemuksellisen tiedon hyödyntämisen haasteet. Teoksessa P. Bäcklund, M. Faehnle & M. Laine (toim.) Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 41-54.

Bäcklund, P., Sipilä, M. & Tyrväinen, L. 2009. Vaikuttamisen rajoilla – Onko koetulla luonnolla sijaa kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa? Alue ja ympäristö 38 (1), 39-50.

Hallituksen esitys laiksi rakennusperinnön suojelemisesta. 2009. Hakupäivä 12.3.2013, <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=104754&lan=fi>.

Jyväskylän kaupunki. 2012. Jyväskylän kaupungin yleiskaavan täydennysrakentamisselvitys Kivat naapurit. Hakupäivä 17.1.2013, http://www2.jkl.fi/kaavakartat/jkl_yleiskaava/kivat_naapurit.pdf.

Kahila, M. 2006. Possibilities of Web-based softGIS Method in Revealing Residents Evaluation Knowledge of the Living Environment. Hakupäivä 23.2.2013, http://opus.tkk.fi/dokumentit/softgis_03022006_bratislava_use.pdf.

Kahila, M. & Kyttä, M. 2006. PehmoGIS elinympäristön koetun laadun kartoittajana. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B90. Hakupäivä 8.1.2013, <http://lib.tkk.fi/Reports/2006/isbn9789512288328.pdf>.

Kahila, M. & Kyttä, M. 2007. PehmoGIS – Sähköistä viestintää asukkailta yhdyskuntasuunnittelijoille. Hakupäivä 8.1.2013, http://mts.fgi.fi/paivat/2007/Marketta_Kytta_ja_Maarit_Kahila.pdf.

Kahila, M. & Kyttä, M. 2010. SoftGIS as a Bridge-BUILDER in Collaborative Urban Planning. Teoksessa L. Horelli, J. Saad-Sulonen, & S. Wallin (toim.) Digital Tools in Participatory Planning. Centre for Urban and Regional Studies Publications C79. Hakupäivä 8.1.2013, <http://lib.tkk.fi/Reports/2010/isbn9789526032603.pdf>.

Karjalainen, S. & Savolainen, V. 2010. Kaukovainio – Metsälähiön moderni rakennusperintö. Hakupäivä 8.1.2013, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=50b2f038-633e-479c-8c24-e155f15e73f8&groupId=64220.

Kivinen, T., Pouta, E., Soini, K. & Uusitalo, K. 2008. Maiseman arvottaminen monitieteisenä tutkimushaasteena. Teoksessa T. Kivinen, E. Pouta, K. Soini & K. Uusitalo (toim.) Maaseutumaiseman muutos, arvottaminen ja eurooppalainen maisemayleissopimus. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, julkaisu 135. Hakupäivä 22.2.2013, <http://www.mtt.fi/met/pdf/met135.pdf>.

Korhonen-Wälmä, U. 1997. Helsingin lähiöprojektin tavoitteet ja kaavoituksen rooli. Teoksessa K. Koskiahho (toim.) Eheyttävän suunnittelun haasteet. Neuvottelupäivät ympäristöministeriössä 1997. Suomen ympäristö 147. Helsinki: Ympäristöministeriö, 131-139.

Korpela, K., Päivänen, J., Tienari, S., Wallenius, M. & Wiik, M. 2001. Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveellisyydestä. Suomen ympäristö 467. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Kuuluvainen, T. & Nikinmaa, E. 2006. Metsän rakenteen monet merkitykset. Teoksessa R. Jalonen, I. Hanski, T. Kuuluvainen, E. Nikinmaa, P. Pelkonen, P. Puttonen, K. Raitio & O. Tahvonen (toim.) Uusi metsäkirja. Helsinki: Gaudeamus Kirja Oy Yliopistokustannus, 224-230.

Lahden kaupunki. 2011. Lahden yleiskaava viherrakenteen arvoluokitus ja ekologinen verkosto. Hakupäivä 18.1.2013, [http://lahti.fi/www/images.nsf/files/AF2F497F9E2F880CC2257870001F776B/\\$file/Lahden%20ekologinen%20verkosto_web.pdf](http://lahti.fi/www/images.nsf/files/AF2F497F9E2F880CC2257870001F776B/$file/Lahden%20ekologinen%20verkosto_web.pdf).

Lapintie, K. 2001. Viheralueet tämän päivän kaupunkisuunnittelussa. Teoksessa U. Gabrielsson (toim.) Vihreä kaupunki? Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran julkaisusarja 3/2001. Hakupäivä 7.3.2013, <http://www.eduskunta.fi/fakta/vk/tuv/tutkas/julk0301.pdf>.

Levent, T., Nijkamp, P. & Vreeker, R. 2004. Multidimensional Evaluation of Urban Green Spaces: A Comparative Study on European Cities. Hakupäivä 10.4.2013, <http://dare.ubvu.vu.nl/bitstream/handle/1871/8928/20040017.pdf?sequence=1>.

Löfström, I. 2001. Kaupunkien viheralueet ja niiden monitavoitteinen hoito. Teoksessa U. Gabrielsson (toim.) Vihreä kaupunki? Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran julkaisusarja 3/2001. Hakupäivä 7.3.2013, <http://www.eduskunta.fi/fakta/vk/tuv/tutkas/julk0301.pdf>.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132.

Maijala, O. 2002. Suunnitteluprosessien ja –menetelmien merkitys viheralueisiin kaupunkien täydennysrakentamisessa. Teoksessa Viherympäristöliitto ry Viheralan tutkimus 2002: luento-julkaisu 25.9.2002. Helsinki: Viherympäristöliitto ry, 5-8.

Mäkinen, K. & Tyrväinen, L. 2004. Viheralueiden arvokartoitus tuo asukastiedon päättäjien käyttöön. Viherympäristö 2004 (1), 60-62.

Niemelä, J. 2001. Viheralueiden ekologinen kestävyys ja tiivistyvä kaupunkirakenne. Teoksessa U. Gabrielsson (toim.) Vihreä kaupunki? Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran julkaisusarja 3/2001. Hakupäivä 7.3.2013, <http://www.eduskunta.fi/fakta/vk/tuv/tutkas/julk0301.pdf>.

Niemelä, J., Schulman, H. & Tyrväinen, L. 2009. Ekologisella ja kokemuksellisella tiedolla laatua kaupunkiympäristöön. Teoksessa P. Bäcklund, M. Faehnle & M. Laine (toim.) Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 9-18.

Oulun kaupunki. 2004. Oulun yleiskaava 2020: selostus. Hakupäivä 9.1.2013, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=6589543e-5991-4dc4-bd52-5d05c6d481dd&groupId=64220.

Oulun kaupunki. 2010. Kaukovainio on mainio metsälähiö. Hakupäivä 9.4.2013, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=5361c3f8-c15a-41bb-8023-d205cb331c36&groupId=64220.

Oulun kaupunki. 2011. Oulun keskeisen kaupunkialueen täydennysrakentamisselvitys. Hakupäivä 9.1.2013, http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=167f4c96-79e3-4718-8fc7-43494f84acf5&groupId=64220.

Oulun kaupunki. 2012a. Puistometsien hoito. Hakupäivä 9.4.2013, <http://www.ouka.fi/oulu/ymparisto-ja-luonto/lahimetsien-hoito>.

Oulun kaupunki. 2012b. Tiivistä ja vihreää – Höyhtyän suuralueen viheralueiden tarkastelu ja arvotus täydennysrakentamisen kannalta. Julkaisematon.

Rautamäki, M. 1990. Maakunnallinen maisemaselvitys: Varsinais-Suomi. Turku: Varsinais-Suomen Seutukaavaliitto.

Salmi, R.-L. 1997. Maisema ja virkistysalueverkko eheyttävässä suunnittelussa. Teoksessa K. Koskiahho (toim.) Eheyttävän suunnittelun haasteet. Neuvottelupäivät ympäristöministeriössä 1997. Suomen ympäristö 147. Helsinki: Ympäristöministeriö, 40-45.

Silfverberg, O. 2010. Kaikkien oma tila – kaupunkiluonnon merkityksiä itähelsinkiläisten asukkaiden näkökulmasta. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, sosiologia. Pro gradu-tutkielma. Hakupäivä 15.2.2013, <http://hdl.handle.net/10138/17596>.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Tampereen kaupunki. 2008. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvitys. Selvitykset ja arvioinnit 2008: julkaisuja 1. Tampere: Tampereen kaupunki.

Tampereen kaupunki. 2010. Tampereen keskustan ulkopuolisten 1960- ja 1970-luvun asuinalueiden inventointi ja arvottaminen. Hakupäivä 8.1.2013, <http://www.tampere.fi/material/attachments/t/5odo289cn/lahioidenarvottaminen.pdf>.

Tiitola, S. 2000. Rakentamattomat alueet Helsingin kaupunkirakenteessa ja maankäytön suunnittelussa. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kaavoitusyksikön selvityksiä 2000:4. Hakupäivä 15.2.2013, http://www.hel.fi/static/ksv/www/yk2002/rakentamattomat_alueet.pdf.

Torniainen, S. Kaupunkiluonto. 2008. Teoksessa K. Anttonen, K. Laihosalo & H. Leino (toim.) Kaupunki kasvaa, miten käy ympäristön? Ympäristönäkökulmia Tampereen kaupungin toimintaan. Suomen Kuntaliiton tutkimustoiminnan (ACTA) julkaisu 202. Hakupäivä 13.2.2013, <http://www.tampere.fi/tiedostot/5yliHZ2U9/Kaupunkikasvaa.pdf>.

Tyrväinen, L. 2000. Vihreä asuinympäristö houkuttelee asukkaita – asukkaat valmiita maksamaan lähiluonnosta. Viherympäristö 2000 (5), 12-16.

Tyrväinen, L. 2004. Viheralueiden arvokartoitus tuo puuttuvaa tietoa kaupunkisuunnitteluun. Kvartti 2004 (4), 42-50.

Tyrväinen, L. 2005. Kaupunkiviheralueiden arvot ja merkitys asukkaille pääkaupunkiseudulla. Hakupäivä 8.1.2013,
<http://www.metla.fi/metinfo/monikaytto/lvvi/esitelmät/kaupunkiviheralueiden-arvo-2005.pdf>.

Vilhunen, S. 2010. Kulttuurimaiseman inventointi ja arvottaminen. Aalto Yliopiston Teknillinen korkeakoulu. Insinööritieteiden ja arkkitehtuurin tiedekunta. Maisema-arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma. Diplomityö. Hakupäivä 14.3.2013,
<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/3357/urn100284.pdf?sequence=1>.

Vuorisalo, T. 1999. Luonnon arvottaminen kaupunkisuunnittelussa. Yhteiskuntasuunnittelu 37 (1-2), 28-41.

Yli-Pelkonen, V. 2009. Luontoalueiden ja ekosysteemipalveluiden säilyttäminen kaupunkien kasvaessa ja ilmaston muuttuessa. Teoksessa P. Bäcklund, M. Faehnle & M. Laine (toim.) Kaupunkiluontoa kaikille – Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 73-81.

Tuominen, L. 2001. Arvot ja arvottaminen. Teoksessa I. Lounatvuori & L. Putkonen (toim.) Rakennusperintömme – Kulttuuriympäristön lukukirja. Helsinki: Ympäristöministeriö & Museovirasto, 182-184.

Ympäristöministeriö. 2012. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Hakupäivä 17.3.2013, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=417452&lan=FI#a1>.

Muut lähteet

Salovaara, S. 2012. Puolivälinkankaan viheralueiden inventointi. KIOSKI-tietokanta. Kirjautumisen vaativa, maksullinen tietokanta.

Maanmittauslaitos, 2010, Paituli-paikkatietopalvelu, peruskartta-aineisto.

LIITTEET

LIITE 1 OTE KIOSKI-TIETOKANNASTA

LIITE 2 VIHERALUEIDEN ANALYYSIKARTAT

- Maisemarakenne
- Maisemakuva
- Viheralueet
- Kasvillisuus
- Kasvillisuus: kasvillisuuden alkuperäisyys ja ihmistoiminnan vaikutus
- Viheralueet: viheralueiden ensisijainen toiminnallinen merkitys
- Alueen sisäinen liikenne ja yhteydet ulkopuolelle
- Viheralueiden arvot

LIITE 3 VIHERALUEIDEN ARVOTAULUKKO

LIITE 4 ASUKASKYSELYN KYSYMYKSET

LIITE 5 ILMOITUS ASUKASKYSELYSTÄ

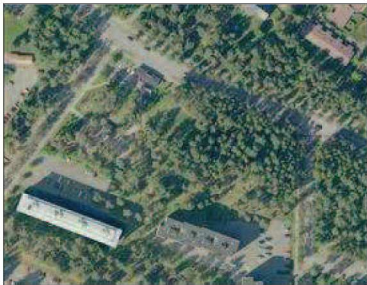
LIITE 6 ASUKASKYSELYN TULOKSET: TEEMAKARTAT

- Viheralueiden arvot 1/3
- Viheralueiden arvot 2/3
- Viheralueiden arvot 3/3
- Ympäristön negatiiviset piirteet
- Eri ikäryhmien suosimat paikat
- Toimintamahdollisuudet
- Tulevaisuuden näkymät

LIITE 7 ARVOTTAMISKORTISTO

laaja kohderaportti
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Puolivälilinkankaan inventointihanke

OULU
PUOLIVÄLILINKANGAS
MAAHISENPUISTO

Maahisenpuiston ilmakuva. (Oulun kaupunki / karttapalvelu 2009)

Karttakuva Maahisenpuistosta. Eri kasvillisuusalueet merkitty numeroin.

id: 205385
kunta: Oulu
kylä: Puolivälilinkangas
sijainti: Järvitien, Maahisentien ja Peikontien varrella
tyyppi: puistot
ajoitus: ei määritelty
ajoitusllei: Puolivälilinkankaan asemakaava 1963
luokitus: ei määritelty
arvotus: ei määritelty
inventoija: Salla Salovaara
inventointipvm: 05.07.2012
kuvaus:

Sijainti ympäristössä ja keskeiset piirteet

Maahisenpuisto sijaitsee Puolivälilinkankaan pohjoisosassa Järvitien varrella. Lännessä puisto rajautuu Maahisentiehen, etelässä kerrostalokortteliin ja idässä Peikontiehen. Maahisenpuisto on merkitty puistoalueeksi jo Puolivälilinkankaan ensimmäiseen vuoden 1963 asemakaavaan, mutta varuusta leikki- tai palloilukentälle siinä ei ole. Vuoden 1977 asemakaavamuutoksessa kioskirakennus- ja paikoitusalue kaavoitettiin puiston pohjoiskulmaan Järvitien ja Maahisentien risteyskseen.

Lännessä saavuttaessa maasto nousee kohti Maahisenpuistoa ja yhdessä Peikonpuiston kanssa puisto muodostaa yhtenäisen puistovyöhykkeen Järvitien varteen. Puiston eteläpuolella on kaksi kuusikerroksista kerrostaloa, joiden parkkialueisiin puisto rajautuu. Puiston elementtejä ovat rehevä kangasmetsä (1), avoin nurmialue, jolla on talviseen mäenlaskuun rakennettu, pylväsvalaisimella valaistu maakumpu (2), kioskien ympäristö ja paikoitusalue (3) sekä leikkipuisto (4). Puiston reittiverkosto on kattava ja säilynyt alkuperäisen mukaisena. Käytävät ovat kivituokaisia ja johtavat Järviteltä ja Maahisentieltä puiston halki kerrostalojen piha-alueille sekä leikkipuistoon. Puiston itäosaan Peikontieltä kioskille ja Järvitien varteen on muodostunut vakiintunut polku. Maahisenpuiston leikkipuisto on rakennettu 9/1976, siihen asti puisto on ollut luonnontilaista mäntykangasta.

Koko Maahisenpuistoa yhdistää kookas mäntypuusto, jonka osuus puustosta vaihtelee. Männikkö ja nurmi jatkuvat talojen välistä kerrostalojen sisäpihalle. Itäosan metsäalue on hoitoluokaltaan C3, puiston keskiosan avoin nurmi A3 ja leikkipuisto lähiympäristöineen A2. Luonnontilaisen kangasmetsän kulutuskestävyys on kohtalainen, rakennetun ympäristön hyvä. Maisematilat vaihtelevat puoliavoimesta avoimeen. Metsäalue on puoliavointa, vaikkakin koiranputki tukkii pensaskerroksen. Maakunnan ympäristö on puuton ja avoin.

Leikkipuisto on puoliavoin, kookkaiden mäntyjen rytmittämä ja varjostama. Puisto toimii kevyenliikenteen kulkureittinä sekä suoja- ja leikkialueena.

kuvaus:
Kasvillisuus

Itäosassa (1) on harvahkoa mäntymetsää, jonka seassa myös koivua ja muutamia kookkaita pihlajia. Lähellä Järvitietä ja Peikontietä koivun osuus puustosta on suurempi. Aluetta leimaa rehevyys ja ruohokasvien runsas määrä, alkuperäinen metsänpohja on lähes kadonnut. Kenttä- ja pensaskerrosta hallitsevat koiranputki ja pihlajan taimet. Tyypillisiä kenttäkerroksen kasveja ovat muun muassa puna-ailakki, niittyleinikki ja nokkonen sekä länsireunassa lähellä nurmialueen rajaa lililukka ja metsätähti. Vuoden 1977 istutussuunnitelmassa alueelle on merkitty uudelleenistutettavaksi ruhtinaanpoppelleita. Kuten Peikonpuistossa, poppeli lienee myöhemmin korvattu rauduskoivuilla.

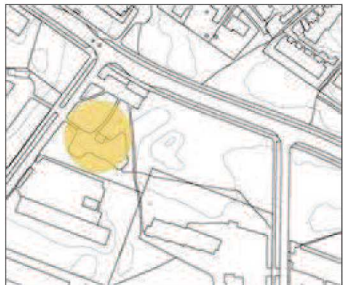
Maakunnan (2) edusta kioskien puolella on puutonta ja avointa nurmikenttää, kunnan takaa rinne laskee metsään. Kioskin ja kunnan välissä kasvaa kaksi kookasta mäntyä erillään Järvitien varren koivuista. Kioskin ympärillä (3) on lisäksi pihlajaa ja suomenröyhytarta. Grillin kohdalla on Järviessä levyns. Jätepiste ja paikoitusalue sijaitsevat kioskien takana. Leikkipuisto (4) on rajattu ympäristöstään ruskealla puuaidalla. Pienet männyt puiston länsireunalla on istutettu vuoden 2001 leikkipuiston saneeraus suunnitelman (suunnittelija E. Heikkinen) mukaisesti. Lisäksi Maahisentien varressa on suuria kiviä estämässä pysäköintiä puiston nurmialueelle.

arviointi:
- Maahisenpuistossa sijaitsee Puolivälilinkankaan inventointialueen ainoa kaupungin ylläpitämä leikkipuisto.
- Muodostaa yhdessä Peikonpuiston kanssa jatkuvan puistovyöhykkeen Järvitien varteen.
- Suojaa ja erottaa asuinrakennusten pihajätkä liikennealueista.
- Puiston kookas puusto selkeyttää risteysalueita.
- Viheralue suunnitelma 2007 mainitsee puiston ongelmaksi rehevöitymisen

lähteet:
Puolivälilinkankaan asemakaava 12.7.1963 arkistonro 315, Oulun kaupunki.
Asemakaavamuutos 22.7.1977, arkistonro 785, Oulun kaupunki.
Ilmakuvat vuosilta 1965 ja 1980, Oulun kaupunki.
Istutussuunnitelma 1977, piirustusno 61-14, Oulun kaupunki.
Viheralue suunnitelma 2007, Oulun kaupunki.
Viheralueiden hoitoluokitus kartta, Oulun kaupunki.

muu tieto:
Karttatieto on merkitty suurinpiirtein Maahisenpuiston keskikohtaan.

MAAHISEN LEIKKIPUISTO

Maahisen leikkipuiston sijainti.

Ilmakuva Maahisenpuistosta ja leikkipaikasta. (Oulun kaupunki / karttapalvelu 2009)

id: 306404
rakennustyyppi: ei täytetty
alkup. käyttö: ei täytetty
nyk. käyttö: ei täytetty
ajoitus: 1976
suunnittelija: Eino Heikkinen (1976, 2001)

kerrosluku:	ei täytetty
perustus:	ei täytetty
runko:	ei täytetty
vuoraus:	ei täytetty
ulkoväri:	ei täytetty
kattomuoto:	ei täytetty
kate:	ei täytetty
ikkunat:	ei täytetty

kuvaus:

Maahisenpuiston kaupunginosaleikki puisto on Puolivälinkankaan asuinalueen ainoa kaupungin ylläpitämä leikki puisto. Pinta-alaltaan se on noin 1800 m2. Leikki puisto on rakennettu 9/1976 (suunnittelija Eino Heikkinen, 1976) ja peruskorjattu vuonna 2002 (suunnittelija Eino Heikkinen, 2001). Seuraava saneeraus on suunnitteilla vuodelle 2015.

Leikki puisto sijaitsee Puolivälinkankaan pohjoisosassa. Leikki puisto on rajattu muusta puistosta ruskealla puuaidalla. Leikki puisto on puoliavointa tilaa. Laajat nurmialueet ovat hyväkuntoisia. Hoitoluokitus leikki puiston alueella on A2, maakunnan ympäristössä A3.

Alkuperäisestä puistosuunnitelmasta on säilynyt vain joitakin piirteitä, kuten maakumpu, leikki puistoa ympäröivä aita ja kookas puusto myös puiston keskiosassa. Nykyään kulkuväylä kioskilta kerrostalokorttelille kiertää aidan ulkopuolelta. Keskellä leikki puistoa on punaruskea leikkitalo, jonka piirustukset ovat vuodelta 1988. Ulkomaalaus on uusiutu saneerauksen yhteydessä vuonna 2002. Ainakin vuoteen 2005 saakka puistossa on ollut kesäisin järjestettyä leikkitoimintaa.

Kulkureitit ja leikkitalon edusta ovat kivituhkaisia. Keinujen ympäristö on rajattu juoksuesteillä ja pintamateriaalina on harmaa turvalaatta. Hiekkalaatikko ja turvasora-alueet on rajattu painekyllästetyllä pylväspuulla. Puiston välineitä ovat 3 keinua, 2 jousikeinua, hiekkalaatikko leipomispöytä, karuselli ja kaksi kiipeilytelinettä, joista toisessa liukumäki. Puisto on valaistu pylväsvalaisimin, lisäksi on 8 puista penkkiä, kaksi roska-astiaa ja tiedotetaulu.

arviointi:

- Leikkivälineet ovat hyväkuntoisia ja puiston yleisilme siisti.
- Grillikioskin läheisyys lisää leikki puiston ylläpitötöiden tarvetta.
- Toiminnallisesti tärkeä.

lähteet:

Maahisenpuiston puistosuunnitelma 1976, piirustusno 61-13, Oulun kaupunki.
Maahisenpuiston saneeraussuunnitelma 2001, piirustusno VIII-181, Oulun kaupunki.
Maahisenpuiston leikkitalon pääpiirustus, piirustusno 61-18R, Oulun kaupunki.
Viheralueiden hoitoluokituskartta, Oulun kaupunki.

Iaaja kohderaportti
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Puolivälinkankaan inventointihanke

OULU
PUOLIVÄLINKANGAS
MENNINKÄISENPUISTO

Ilmakuva Menninkäisenpuistosta. (Oulun kaupunki / karttapalvelu 2009)

Karttakuva Menninkäisenpuistosta. Alueet numeroitu kartalle.

id:	205384
kunta:	Oulu
kylä:	Puolivälinkangas
sijainti:	Järvitien ja asuinkortteleiden rajaama
tyyppi:	puistot
ajoitus:	ei määritelty
ajoitus selite:	Puolivälinkankaan asemakaava 1963
luokitus:	ei määritelty
arvotus:	ei määritelty
inventoija:	Salla Salovaara
inventointipvm:	04.07.2012

kuvaus:

Sijainti ympäristössä ja keskeiset piirteet

Menninkäisenpuisto sijaitsee Puolivälinkankaan pohjoisosassa Järvitien varrella, tiviisti asuinkortteleiden rajaamana. Puistoa ympäröivät pohjoisessa ja lännessä Järvitie, idässä Maahisentie sekä etelässä Menninkäisentie. Menninkäisenpuisto esiintyy jo Puolivälinkankaan ensimmäisessä asemakaavassa vuodelta 1963. Menninkäisenpuisto on säilynyt rajaukseltaan lähes alkuperäisen mukaisena lukuun ottamatta vuoden 1972 asemakaavamuutosta, jossa puiston eteläosia korttelin 44 edustalla kaavoitettiin autopaikoitukselle.

Ainakin vielä vuoteen 1965 alue oli viljelyskäytössä ja kuului Pyyköjärven eteläpuolen laajoihin peltoaukeisiin. Menninkäisenpuisto on inventointialueen alavimpia kohtia ja maaperältään hietaa, pohjoisosassa turvetta. Maasto on loivasti pohjoiseen viettävää. Puisto on idässä 8-kerroksisten, etelässä 5-kerroksisten sekä lännessä ja pohjoisessa kolmikerroksisten kerrostalojen rajaama. Ympäröivät rakennukset on rakennettu vuosina 1967-74.

Menninkäisenpuisto on laajuudeltaan 2,8 hehtaaria. Puisto muodostuu länsipuolen kangasmetsästä (1), aukeasta nurmialueesta keskellä puistoa (2), jonka elementtejä ovat kaksi pallokenttää, puistomuuntamo sekä maamäki (3), itäpuolen entisestä leikkikentän alueesta (4) sekä eteläisestä mäntykankaasta (5), jossa on myös maamäki (3). Puiston poikki kulkee koivukujanteen reunustama valaistu kevyenliikenteenväylä Menninkäisenpolku, joka on pyörätieverkon pohjoiseen johtava pääväylä. Väylän varrella on roska-astia. Asfaltoidun pääväylän lisäksi puiston poikki kulkee perustettuja kivituhkaisia käytäviä sekä kuluneita polkuja kerrostaloxyhtiöiden pihoiile.

Läntinen metsäalue on hoitoluokaltaan C1, muuten Menninkäisenpuiston hoitoluokka on A3. Kaikkien nurmialueiden kulutuskestävyys on hyvä, läntisen metsäalueen kohtalainen. Maisematilaltaan Menninkäisenpuisto on puustoisilta alueilta puoliavointa. Puiston keskus on avointa tilaa. Puisto toimii kevyenliikenteen kulkureitinä sekä suoja- ja virkistysalueena.

kuvaus:

Kasvillisuus

Menninkäisenpuiston länsiosassa sijaitsee suojaisa, kerrostalojen rajaama kangasmetsäalue (1). Metsäalueelta johtaa mäntypuustoinen väylä sekä Järvitielle että Menninkäisentielle. Lisäksi mäntymetsä jatkuu itään. Puiston osa on kolmelta sivulta puuaitojen rajaama, vain pohjoispuolen kerrostalojen pihat avautuvat puistoon ilman selkeää rajaa. Mäntykankaan poikki kulkee kulunut polku pohjoisen kerrostalojen pihoille sekä itään. Myös maasto on pohjoispuolelta paikoin hyvin kulunutta. Kasvillisuus on rehevää ja kulttuurivaikutteista: alkuperäinen kangasmetsän pohja on kadonnut ja korvautunut heinillä sekä ruohovartisilla kasveilla. Tyypillisiä kasvilajeja ovat muun muassa pujo, maitohorsma, niittysuolaheinä, nokkonen ja puna-ailakki. Pensaskerros on monin paikoin vadelman valtaama. Tonttien reuna-aitoja vasten kasvillisuus on rehevimmillään. Koivun ja pihlajan taimet eivät vielä tuki maisemaa. Menninkäisenpuiston itäpuolelta tarkasteltuna metsän raja näkyy selvänä.

Menninkäisenpuiston keskiosa (2) on puoliavointa tai avointa nurmialuetta, jonka puusto on pääosin koivua. Eteläosassa käytävän ja metsäalueen välissä on kahdella pylväsvalaisimella valaistu pieni, noin 100 m2 laajuinen kivituhkapintainen pallokenttä, jonka päädyissä on palloseinät ja kaksi koripallotelinettä. Keskusalueen eteläaidalla puiston reunassa kasvaa kolmen iäkkään poppelin rivi. Kentän reunat ovat epäselvät ja ruohottuneet. Keskellä avointa puistoaluetta sijaitsevat maamäki (3) ja lentopallokenttä, jotka ovat vuoden 1982 puistosuunnitelman (suunnittelija S. Kauppinen) mukaiset. Lentopallokentän länsilaidalla sijaitsee 1970-luvulla rakennettu puistomuuntamo. Koivut reunustavat avointa aluetta. Pohjoisessa kerrostalopiha on rajattu puistosta ruskealla puuaidalla sekä orapihlaja-aidalla. 1960-luvulla puistoalueen puustoa on harvennettu rajusti, 1990-luvulla alue on ollut huomattavasti avoimempi kuin nykyään. Jäsentelyltään ja kulkureitistöltään nykyisenlaiseksi puisto on muotoutunut 1990-luvulla.

Menninkäisenpuiston itäpuolella nurmialueen (4) suorat koivuvivistöt, jotka ovat kasvaneet silloisten sarkaojien paikalle, muistuttavat pääväylän koivukujanteen tavoin alueen historiasta peltoviljelyssä. 1980-luvulla paikalla on ollut kaupungin perustama, mutta huoltamaton korttelileikkiapuisto, jonka istutuksista muistuttaa enää puolikas kurttuusukehä. Kehän toinen puoli on vuoden 1995 muutossuunnitelman (suunnittelija E. Heikkinen) mukainen lisäistutus, jossa kasvaa unkarinsyreeniä ja idänvirpiangervoa. Muuta muutossuunnitelmasta ei ole säilynyt. Pensasistutusten pohjoispuolella kasvaa yksittäinen vanha poppeli. Poppelin vierisessä suuressa laakeassa kivessä on korkeuskiintopiste. Puiston koillispuolelta puisto rajautuu mäntyvivistöön. Männyt on istutettu kolmeen riviin tasavälein.

Puiston eteläosa (5) on nurmipohjaista mäntykangasta, jonka keskellä on maamäki (3). Puisto on harvahkoa ja alue valoisa. Menninkäisenpuiston eteläreunassa on punatiilinen muuntaja ja masto. Menninkäisen- ja Maahisenpuiston risteysalueella kasvaa myös suuria pihlajia. Mäntyinen eteläosa yhdistää muuten lehtipuuvaltaisen ja avaran puiston Keijunpuistosta alkavaan laajaan luonnontilaiseen keskuspuistoon.

arviointi:

- Puistoa reunustavan kookkaan puuston ansiosta ympäröivät rakennukset eivät muodosta häiritsevän jyrkkää reunaa puiston laiduille. Paikoin kontrasti kookkaan ja pilarimaisen puuston sekä avarien kerrostalopihojen välillä on suuri.
- Puiston käytettävyyttä rajoittaa alhaisen hoitoluokan mukaisesti pitkäksi kasvava nurmi.
- Kevyenliikenteen pääväylä kulkee puiston läpi yliopistolle ja muihin pohjoisiin kaupunginosiin.
- Pääväylän koivukujanne on Menninkäisenpuistolle tunnusmainen.
- Useat puistokäytävät rajautuvat epäselvästi. Puiston halki johtaa myös kuluneita polkuja.

lähteet:

Puolivälinkankaan asemakaava 12.7.1963 arkistonro 315, Oulun kaupunki.
Asemakaavamuutos 9.10.1972 arkistonro 597, Oulun kaupunki.
Ilmakuvat vuosilta 1939, 1965, 1980 ja 2009, Oulun kaupunki.
Puistosuunnitelma 1982, piirustusno 61-9/3R, Oulun kaupunki.
Muutossuunnitelma 1991, piirustusno 61-21, Oulun kaupunki.
Puolivälinkankaan ympäristön parantamissuunnitelma 1983, Oulun kaupunkisuunnittelusarja A64, Oulun kaupunki.
Oulun viher- ja virkistysaluesuunnitelma 2002, Oulun kaupunki.
Viheraluesuunnitelma 2007, Oulun kaupunki.
Viheralueiden hoitoluokituskartta, Oulun kaupunki.

muu tieto:

Karttatieto on lisätty suurinpiirtein Menninkäisenpuiston keskikohtaan.

KIOSKI 2.0 -sovellus www.kulttuuriymparisto.fi -sovellusvuokrauspalvelu

laaja kohderaportti
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Puolivälinkankaan inventointihanke

OULU
PUOLIVÄLINKANGAS
ODESSANPUISTO

Ilmakuva Odessanpuistosta. (Oulun kaupunki / karttapalvelu 2009)

Karttakuva Odessanpuistosta. (Oulun kaupunki / pictometry 2007)

id:	205390
kunta:	Oulu
kylä:	Puolivälinkangas
sijainti:	Keskellä Puolivälinkankaan kaupunginosaa
tyyppi:	puistot
ajoitus:	ei määritelty
ajotusselite:	Puolivälinkankaan asemakaava 1963
luokitus:	ei määritelty
arvotus:	ei määritelty
inventoija:	Salla Salovaara
inventointipvm:	12.07.2012

kuvaus:

Sijainti ympäristössä ja keskeiset piirteet

Odessanpuisto on Puolivälinkankaan alueen keskellä sijaitseva 22 hehtaarin laajuinen luonnontilainen keskuspuisto. Alue on kaavoitettu puistoalueeksi jo Puolivälinkankaan ensimmäiseen vuoden 1963 asemakaavaan, mutta nykyisen nimensä se sai vuoden 1967 asemakaavamuutokseen Oulun ukrainalaisen ystävyyskaupungin mukaan.

Odessanpuisto sijaitsee luode-kaakosuuntaisella moreeniselänteellä eli drumliinilla. Puiston ja samalla Puolivälinkankaan korkein kohta on 23,4 metrissä lähellä vesitornia ja matalin (15,3 m) kosteassa notkossa puiston kaakkoisreunassa. Odessanpuistossa kulkee valaistu kevyenliikenteenväylien verkosto, jonka varrella on penkkejä sekä roska-astioita. Metsäalueiden sisällä kulkee kapeampia kuluneita polkuja. Odessanpuiston muodostavia elementtejä ovat länsiosan kivikkoinen tuore kangasmetsä (1), lehtomainen kangasmetsä (2), palloilukentän kulmassa sijaitseva lampi (3), tuore kangasmetsä selänteen päällä (4), eteläinen metsäalue notkossa (5), kuntorata (6) sekä Pohjantien meluvalli (7).

Odessanpuistoa hoidetaan ulkoilu- ja virkistysmetsänä, hoitoluokan C2 mukaisesti. Kevyenliikenteen väylän reunat ovat hoitoluokaltaan A3. Maisematilaltaan puisto on suljettua, puoliavointa koulun eteläpuolella ja kuntoilupaikan ympäristössä. Puiston metsäalueiden kulutuskestävyys on kohtalainen, kuivemmillä alueilla esimerkiksi selännealueella kulutuskestävyys on heikko. Kasvillisuudessa heijastuvat 1960-80-lukujen puukuolemat, jotka aiheutuivat läheisen teollisuusalueen ilmansaasteiden ja kylmien talvien yhteisvaikutuksesta. Vahingot kohdistuivat Puolivälinkankaan itä- ja kaakkoisosiin. Odessanpuisto toimii kevyenliikenteen kulkereittinä, ulkoilu- ja virkistysalueena sekä suoja-alueena.

kuvaus:

Kasvillisuus

Odessanpuiston länsiosassa Paulaharjun koulun ympäristössä on tuoretta kangasmetsää (1), jossa on paikoin karuja, kuivahkon kangasmetsän kohtia. Maasto on kivikkoista ja metsässä on mahdollisesti rakentamisaikaisia kivikasoja. Puusto on kookasta mäntyä, jonka lisäksi kasvaa yksittäisiä kuusia sekä koivua ja pihlajaa. Pensaskerroksen pihlaja tukkii näkyvät sekä alueen sisälle että sieltä ulos. Kenttäkerroksen muodostaa tiivis mustikkakasvusto sekä oravanmarja, metsätähti, metsäälvejuuri ja metsäimarre. Maaston noustessa loivasti koilliseen, esiintyy kenttäkerroksessa myös juolukkaa, kanervaa, vanamoa ja liljukkaa. Lisäksi puolukan määrä lisääntyy ja maitohorsmaa esiintyy säännöllisesti.

Odessanpuiston pohjoisreunalla rivitalotonttien rajalla kulkevan itä-länsisuuntaisen ojan varressa on lehtomaista kangasmetsää (2), joka jatkuu Keijunpuistosta. Puusto muodostuu koivusta, pihlajasta, kuusesta ja männystä. Pensaskerroksessa kasvaa runsaasti pihlajaa, vadelmaa ja kiiltopajua. Punaherukkaa on yksittäisinä pensaina. Kenttäkerroksessa kasvaa muun muassa mustikkaa, metsäälvejuurta, liljukkaa, kevätpiippoa ja puna-aillakkia. Viljelyskarkulaisena kasvaa suomenröyhytatarta.

Palloilukentän eteläkulmassa sijaitsevassa notkelmassa on umpeenkasvanut, mutta vielä vetinen lampi (3). Kasvillisuuteen kuuluvat kurjenjalka, suo-orvokki, terttualpi, korpikasikka ja pullosara. Kosteassa metsänreunassa kiiltopajupusikoiden alla olevan laajan rahkasammalmaton lajeja ovat korpikarhunsammal, korpirahkasammal sekä okarahkasammal. Vuoden 1987 viheralueiden yleissuunnitelmassa lammen ympärys on määritelty viherakennettuna kehitettäväksi alueeksi ja sen reunalle on sijoitettu penkkejä. Nykyisenlaisena kosteikko ei enää erotu maisemasta.

Maaston noustessa etelään kohti selännettä muuttuu lehtomainen karummaksi ja kivikkoisemmaksi tuoreeksi kangasmetsäksi (4). Pääpuulajina on kookas mänty, jonka keski-ikä on noin 120-200 vuotta. Männyn lisäksi kasvaa koivua, pihlajaa ja haapaa. Pihlaja tukkii näkymää sekä metsän sisällä että kulkuväylien varsilla. Kenttäkerros on mustikkavaltainen, jonka lisäksi kasvaa kevätpiippoa, metsätähteä, oravanmarjaa, puna-aillakkia sekä siellä täällä metsäälvejuurta, metsäimarretta, vanamoa ja riidenliekoa. Oravanmarja kasvaa paikoin laajoina yhtenäisinä kasvustoina. Pohjakerroksen muodostavat yhtenäinen seinäsammal ja metsäkerrossammal. Selänteen päällä maasto on kivikkoista ja korkeimmalla kohdalla on neljä suurta maakuoppaa. Kuopat lienevät jatkosodanaikaisia, jolloin alueella koulutettiin saksalaisia joukkoja. Selänteen päältä, kuntopaikan alueelta metsänpohja on lähes kokonaan kulunut pois. Myös palloilukentän itäpäässä maasto on kulunutta. Kuntopolun ja kulkuväylän risteysalueelle siperianlehtikuusen, ”ystävyydenpuun” kohdalle on tehty vuonna 1990 suunnitelma (suunnittelija E. Heikkinen) muistolaattakiven sijoittamisesta. Laatta on ollut tarkoitus sijoittaa penkkien taakse. Puiston itäpuolella kulkeva leveä polku on sama vanha tie, joka vuoden 1939 ilmakuvassa johtaa nykyisen Sääskipuiston halki metsän poikki nykyisen Peikontien päähän. Metsän sisäosissa puusto on harvempaa. Puiston itä laidalla kasvaa vuoden 1981 suunnitelman (suunnittelija E. Heikkinen) mukaan istutettuja siperianlehtikuusia. Metsänpohja on yhtenäinen muun tuoreen kangasmetsän kanssa, mutta kookkaat männyt puuttuvat kokonaan.

Puiston lounaisreunalla selänteen rinteellä ja Pohjantien varren notkossa (5) kasvillisuus on rehevää. Kookkaita kuusia on Puolivälinkankaan alueen luonteeseen nähden runsaasti. Kuntoreitin yllä kulkee 20 kV sähkölinja, joka jatkuu koilliseen. Reitin varren painanteissa kasvaa mesiangervoa, metsäkortetta, hiirenporrasta, suo-orvokkia ja kiiltopajua. Sähkölinjan alus on puuton ja kenttäkerroksessa kasvaa oravanmarjaa, puolukkaa, liljukkaa ja metsäimarretta. Aivan puiston koilliskulmassa pientalotonttien eteläpuolella on kahdessa kohtaa laaja jättipalsamikasvusto.

arviointi:

- Alkuperäinen ajatus Puolivälinkankaan keskuspuistosta toteutuu hyvin. Puisto on säilynyt yhtenäisenä ja laajana.
- Odessanpuisto on Puolivälinkankaan alueen identiteetille tärkeä viheralue.
- Puisto monipuolisessa käytössä.
- Kasvillisuus monipuolista ja puusto vanhaa. Oulun kaupungin metsänhoito pyrkii säästämään vanhaa puustoa. Vesitorin taimikkoa voidaan uudistaa metsää harventamalla tai pienaukkohakkuulla. Viimeksi Odessanpuistossa on tehty harvennusta ja pienpuustonpoistoa syksyllä 2007.
- Maisemarakenteellisesti merkittävä, puistoon kuuluva selännealue säilynyt rakentamiselta.
- Puisto meluvallineen tärkeä suoja moottoritien suuntaan.
- Kookas, pilarimainen männikkö ja tiheä pensaskerros reunustavat kulkuväyliä, joilta avautuu alueelle tunnusmaisia näkymiä.
- Kevyenliikenteenväylän risteyskohdat ovat heinäisiä ja avaria. Reunat ovat reheviä ja pensaskerros tiivis, jolloin estävät näkyvät metsään.
- Viheraluesuunnitelma 2007 mukaan Odessanpuisto on paljon käytetty, mutta turvattomaksi koettu. Ongelman ratkaisuksi on ehdotettu valaistuksen lisäämistä sekä polkujen ympäristön avaamista.
- Jo vuoden 1983 parantamissuunnitelmassa on esitetty väylien selkeyttämistä, kunnostamista ja opasteiden lisäämistä uusien polkujen syntymisen välttämiseksi.

lähteet:

Puolivälinkankaan asemakaava 12.7.1963 arkistonro 315, Oulun kaupunki.
Asemakaavamuutos 26.4.1967 arkistonro 446, Oulun kaupunki.
Muistolaattakiven sijoitussuunnitelma Odessanpuistoon 1990, piirustusno 61-20, Oulun kaupunki.
Metsäsuunnitelma ja kuvioluettelo alueella 259, Oulun kaupunki.
Puolivälinkankaan ympäristön parantamissuunnitelma 1983, Oulun kaupunkisuunnittelusarja A64, Oulun kaupunki.
Viheralueiden yleissuunnitelma: Keijunpuisto ja Paulaharjun koulu 1987, piirustusno 61-25/3R, Oulun kaupunki.
Viheraluesuunnitelma 2007, Oulun kaupunki.
Oulu 400v. –materiaali, Oulun kaupunki.
Odessanpuisto-esite, Ympäristötoimi 2011
Viheralueiden hoitoluokituskartta, Oulun kaupunki.

muu tieto:

Karttatieto on merkitty suurinpiirtein Odessanpuiston keskikohtaan.

PAULAHARJUN PALLOKENTTÄ

Viistokuva Paulaharjun pallokentästä (Oulun kaupunki / Karttakuva Paulaharjun pallokentästä. pictometry 2007)

id:	306407
rakennustyyppi:	liikuntatilat ja -paikat
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	Puolivälinkankaan asemakaava 1963
suunnittelija:	? (1964-65)
kerrosluku:	ei täytetty
perustus:	ei täytetty
runko:	ei täytetty
vuoraus:	ei täytetty
ulkoväri:	ei täytetty
kattomuoto:	ei täytetty
kate:	ei täytetty
ikkunat:	ei täytetty

kuvaus:

Paulaharjun pallokenttä sijaitsee Paulaharjun koulun takana, Odessanpuiston luoteisreunalla. Pallokenttä on merkitty Puolivälinkankaan alkuperäiseen vuoden 1963 asemakaavaan. Paulaharjun pallokenttä on Liikuntaviraston ylläpitämä lähiliikuntapaikka.

Kenttä on kivituhkapintainen ja laajuudeltaan noin 6600 m2 (60 metriä x 110 metriä). Kentän varusteluun kuuluvat kesäisin jalkapallomaalit ja talvisin jääkiekkomaalit. Kentän eteläisessä kulmassa on kiinteä kuulantäöntörinki, pohjoisessa pituushyppypaikka. Kenttää valaisee neljä valomastoa valonheittimineen.

Palloilukenttä on joka sivulta mäntymetsän tiiviisti rajaama. Laidalla on joitakin kuolleita ja kuivuneita mäntyjä. Kenttää kolmelta sivulta ympäröivät ojat kasvavat rehevää pajukkoa. Paulaharjun koulun puolella on nurmialuetta. Kentän itä- ja eteläpuolella maasto nousee kohti selännettä.

Kentälle kulku tapahtuu vain kevyenliikenteenväyliä pitkin, joko länsikulmasta tai eteläiseltä sivulta Paulaharjun koulun takaa. Huoltoyhteys kentälle on näitä väyliä pitkin. Lisäksi kentän pohjoispuolelta Keijunpuistosta kentälle johtaa useita kuluneita polkuja. Odessanpuistoon johtavan polun ympäristössä itäpäädyssä maasto on kulunutta.

arviointi:

- Puolivälinkankaan alueen ainoa palloilukenttä
- Sijaitsee koulun välittömässä läheisyydessä
- Hyvien kevyenliikenteen kulkuyhteyksien varrella

lähteet:

Puolivälinkankaan asemakaava 12.7.1963 arkistonro 315, Oulun kaupunki.
Mervi Uusimäki, sähköpostiviesti 5.6.2012, Liikuntapalvelut, Oulun kaupunki.

PUOLIVÄLINKANKAAN KUNTORATA

id:	307000
rakennustyyppi:	liikuntatilat ja -paikat
alkup. käyttö:	ei täytetty
nyk. käyttö:	ei täytetty
ajoitus:	(1965-80)
suunnittelija:	ei täytetty
kerrosluku:	ei täytetty
perustus:	ei täytetty
runko:	ei täytetty
vuoraus:	ei täytetty
ulkoväri:	ei täytetty
kattomuoto:	ei täytetty
kate:	ei täytetty
ikkunat:	ei täytetty

kuvaus:

Puolivälinkankaan kuntorata sijaitsee Odessanpuiston eteläosassa. Rata on Liikuntaviraston ylläpitämä lähiliikuntapaikka. Valaistu kuntorata muodostuu selännealuetta kiertävästä 1,5 kilometrin pituisesta reitistä sekä selänteen päällä sijaitsevasta kuntoilualueesta. Kuntoiluradalle pääsee Odessanpuiston kevyenliikenteenväyliä pitkin. Liikuntaviraston mukaan kuntorata on rakennettu samanaikaisesti alueen muun infran kanssa.

Kuntorata on kivituhkapintainen ja talvisin reitillä on hiihtolatu. Reitin varren puisia kuntoilulaitteita ovat leuanvetotanko sekä vatsapenkki. Pienimuotoista peruskorjausta on tehty parisen vuotta sitten, jolloin esimerkiksi reitin varren puita on karsittu.

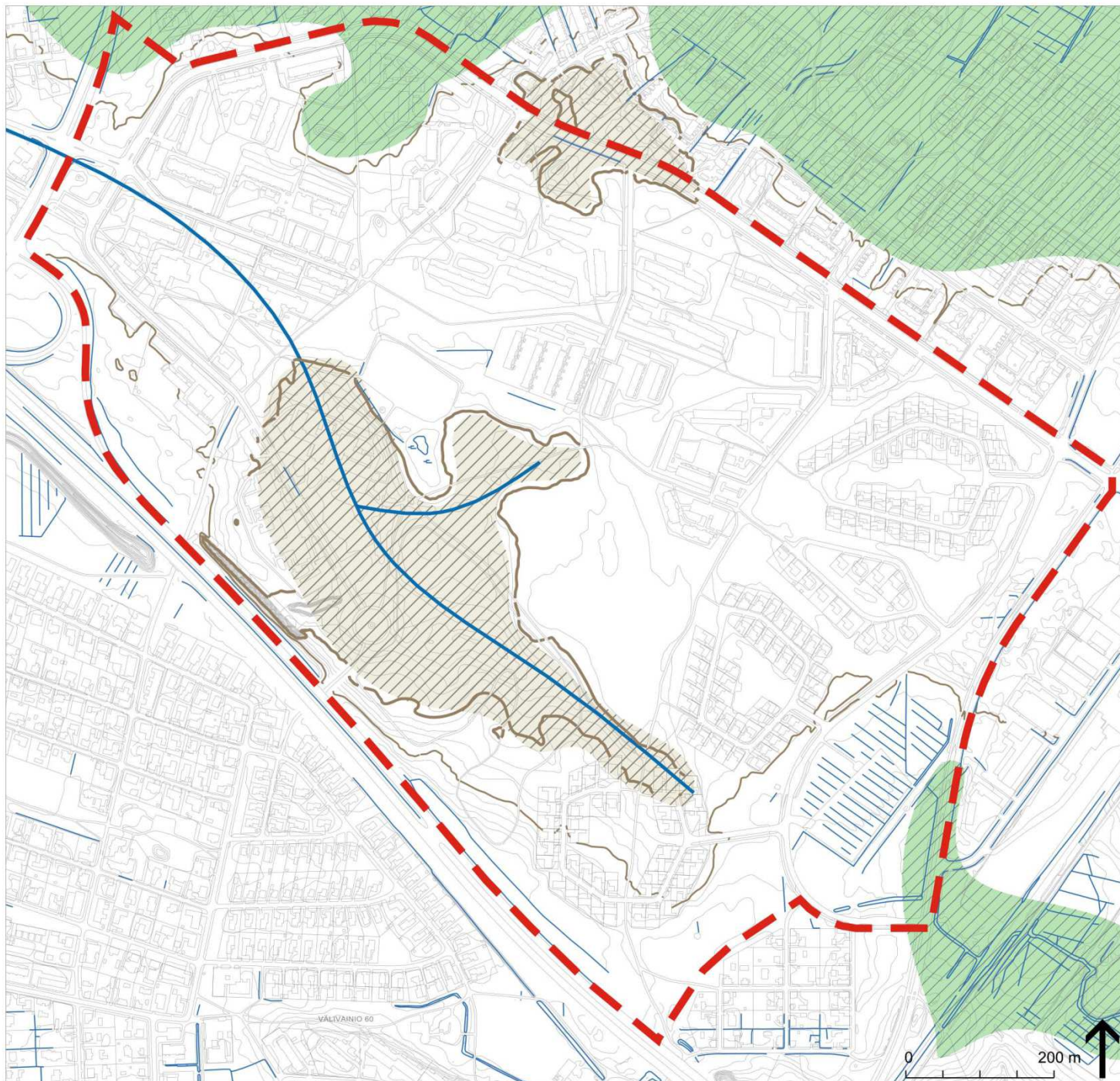
Korkeusvaihtelu reitin varrella on viitisen metriä. Reitti alkaa kevyenliikenteen varresta, kääntyy kohti vesitornia, kulkee tuoreessa kangasmetsässä sekä lähellä moottoritietä ja nousee selänteelle kuntoilupaikalle. Selänteen korkeimmalla kohdalla sijaitsevan kuntoilupaidan ympäristö on pahasti kulunutta. Männyt luovat puoliavoimen pilarimaisen tilan pensaskerroksen puuttuessa kokonaan. Metsänreuna on heinittynyttä ja rehevää. Pensasmaisen kasvillisuuden levittyessä mutkaiselle reitille näkyvät heikkenevät edelleen.

arviointi:

- Kasvillisuus kuntoreitin varrella on rehevää ja luo vaikutelman reitin umpeenkasvusta.
- Maastonmuodot sekä mutkaisuus ja toisaalta suorat osuudet tekevät reitistä vaihtelevan.
- Kuntoiluvälineet vanhoja.

lähteet:

Mervi Uusitalo, sähköpostiviesti 5.6.2012, Liikuntapalvelut, Oulun kaupunki.

PUOLIVÄLINKANKAAN MAISEMARAKENNE

2012

Merkkien selite

- Selänteen lakialue
- Laakso
- 17,5 m merenpinnasta
- 20 m merenpinnasta
- Vedenjakaja
- Pintavesiuoma
- Soistuma
- Tarkastelualueen raja

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 29.8.2012

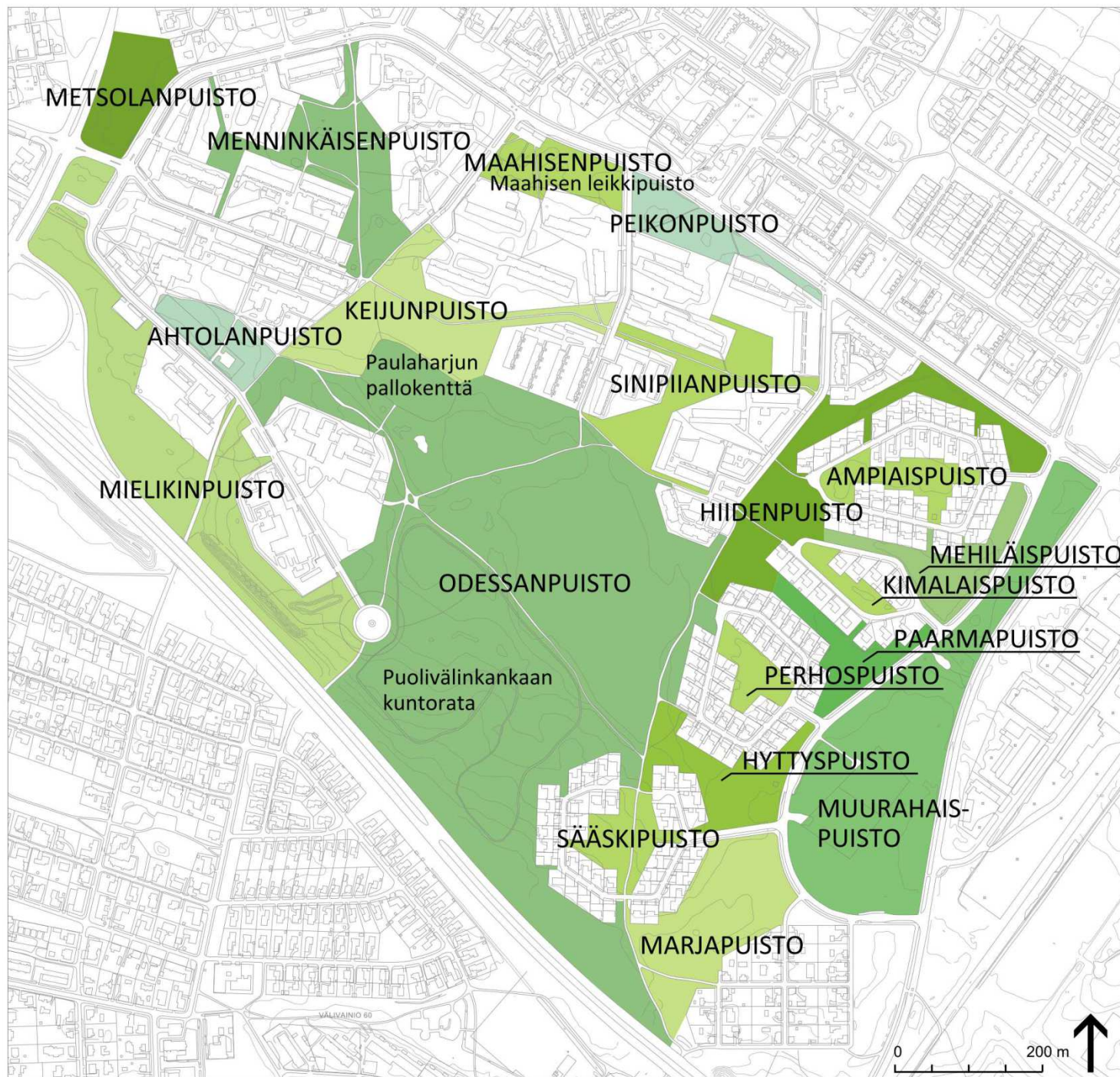
PUOLIVÄLINKANKAAN MAISEMAKUVA

2012

Merkkien selite

- Avoin alue
- Puoliavoin
- Suljettu
- Merkittävä liikenteen tai kaupunkirakenteen solmukohta
- Maamerkki
- Alueen identiteettiä luonnehtiva tärkeä näkymä (puukujanteiden reunustamat kulkuväylät, viheralueiden ja rakennetun ympäristön liittyminen toisiinsa sekä alkuperäinen kookas männikkö)
- Koivukujanne
- Muut puukujanteet
- Merkittävä yksittäinen maisemapuu tai puuryhmä

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 29.8.2012

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEET

2012

PUOLIVÄLINKANKAAN KASVILLISUUS

2012

Merkkien selite

- Puistomainen alue, jolla avointa nurmea sekä lehti- ja havupuita
- Tuore kangasmetsä
- Pahasti rehevöitynyt tuore kangasmetsä
- Lehtomainen kangasmetsä
- Kuivahko kangasmetsä
- Soistuma
- Luonnonmuistomerkki, riippamänty

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 27.8.2012

PUOLIVÄLINKANKAAN KASVILLISUUS

Kasvillisuuden alkuperäisyys ja
ihmistoiminnan vaikutus

2012

Merkkien selite

- Kasvillisuudeltaan alkuperäisen (luonnontila) luonteensa parhaiten säilyttäneet viheralueet
- Alueet, joiden alkuperäistä puustoa on korvattu 1970-luvulla osittain tai kokonaan istutuksilla saasteista aiheutuneiden puukuolemien vuoksi (istutettu poppeleita sekä valko- ja lehtikuusia)
- Rakennetut viheralueet
- Rehevöityneet alueet
- K** Kuluneet kohdat
- Villiintyneet puutarhakasvit (jättipalsami, viitapihlaja-angervo, suomenröyhnytatar)

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 29.8.2012

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEET

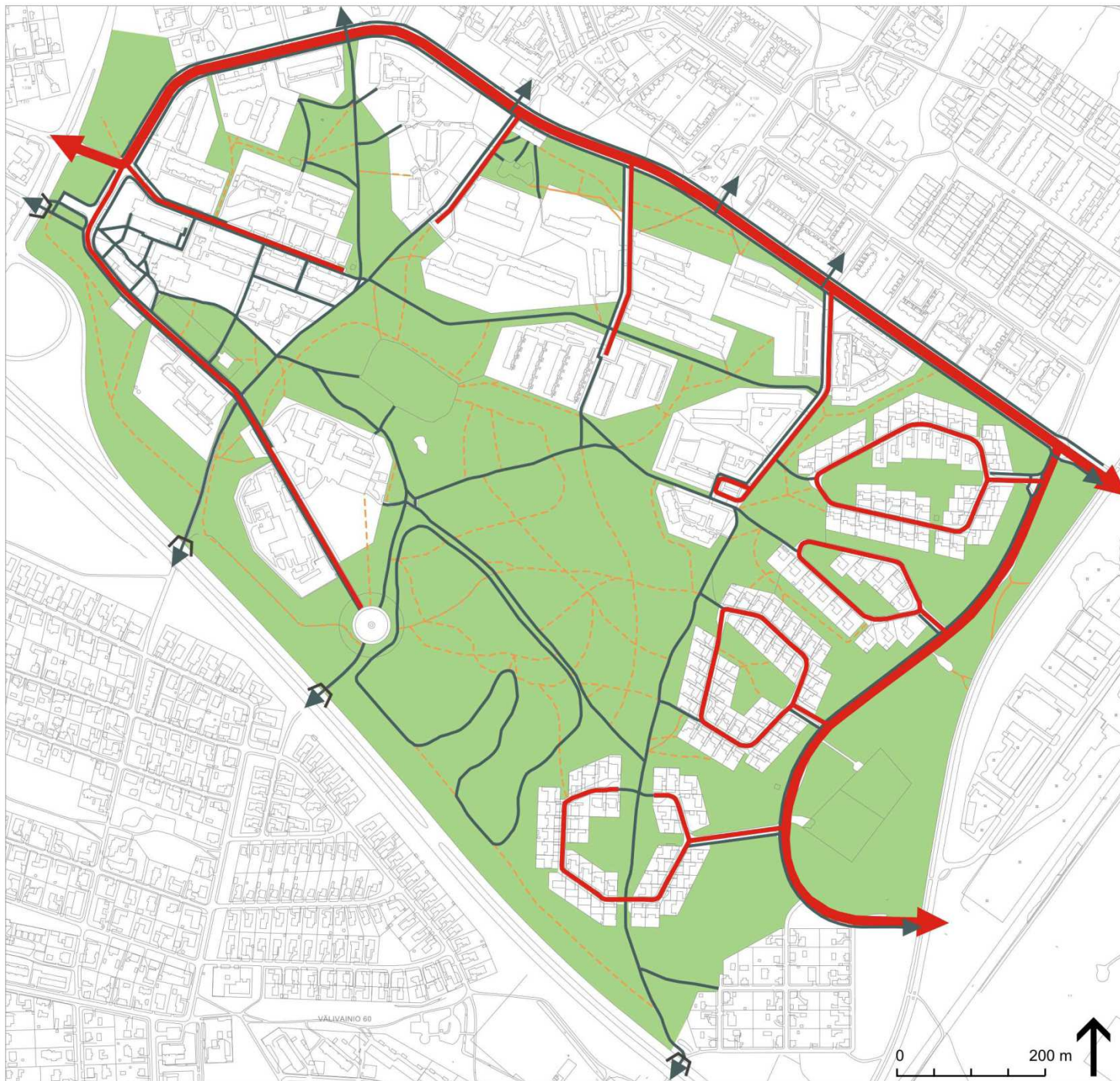
Viheralueiden ensisijainen toiminnallinen merkitys

2012

Merkkien selite

- Peli- tai leikkialue
- Ulkoilu- ja virkistyskäyttö
- Kevyenliikenteen kauttakulku
- Lähimetsä
- Suojametsä

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 27.8.2012

PUOLIVÄLINKANKAAN ALUEEN SISÄINEN LIIKENNE JA YHTEYDET ULKOPUOLELLE

2012

Merkkien selite

- Autotie
- Kevyenliikenteenväylä
- - - Polku
- ⌒ Kevyenliikenteen alikulku
- ➔ Kevyenliikenteen yhteys alueen ulkopuolelle
- ➔ Moottoriliikenteen yhteys alueen ulkopuolelle
- Viheralue

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEIDEN ARVOT

2012

Merkkien selite

Kevyen liikenteen yhteys alueen ulkopuolelle

Merkittävä kevyen liikenteen väylä viheralueella

Selännealue, joka on pinnanmuodoiltaan vaihteleva ja arvokas osa suurmaisemaa.

Alkuperäisen kaavan mukainen metsäinen keskuspuistoalue, joka toteuttaa metsälähiön ideologiaa. Puolivälinkankaalle tunnusomainen mäntykangas on alueen identiteetille tärkeä.

Lehtipuuvaltainen, avoin ja alava puistoalue, joka tuo vaihtelevuutta maisemaan ja ilmentää maisemarakennetta. Kevyen liikenteen pääväylä on koivukujanteen reunustama.

Metsäinen alue, joka alkuperäisen ideologian kannalta merkityksellinen, mutta jonka rehevöityminen on häiritsevää.

Rakentamaton metsäalue, jolla merkitystä erityisesti suojaviheralueena.

Leikkipuistoalue, jolla on yhteisöllistä merkitystä.

Modernin lähiön inventointi, Puolivälinkangas
Oulun kaupunki
Salla Salovaara 30.9.2012

15. VIHERALUEET

ALUEEN YHTENÄISYYS	YMPÄRISTÖARVOT	ARKKITEHTONISET ARVOT	PAIKALLINEN IDENTITEETTI
<p>Koko alueen kaavoittamisen läh- tökohtainen idea perustuu raken- netun ympäristön ja viheralueiden suhteeseen, jossa alkuperäinen luonto säilytetään osana asuinalue- etta ja piha-alueet liittyvät luon- tevasti ympäröiviin viheralueisiin. Lounaisosan selännealue on jätetty metsäiseksi ja alkuperäinen pelto- alue on rakennetumpaa viheralue- etta.</p> <p>Mäntykangas on Puolivälinkankaan alueelle tunnusomainen piirre.</p> <p>Alueelle on toteutunut monipuoli- nen viheralueiden ja yksityisten piha-alueiden verkosto, jonka rakenne noudattaa luontevaa jaottelua.</p> <p>Viheralueiden rehevöityminen ja siihen nähden riittämätön hoito heikentävät yleisilmettä. Paikoittain liiallinen pihojen ehostaminen ja aitaaminen heikentävät alueen yhtenäisyyttä.</p>	<p>Puolivälinkankaan suurmaisema on omaleimainen ja korostuu erityise- nä kaupunginkin aluerakenteessa.</p> <p>Menninkäisenpuistosta löytyy useita upeita koivukujanteita, jotka ovat kasvaneet entisen pellon sar- kaojiin. Lisäksi Järvitie on koivuku- janteen reunustama.</p> <p>Paulaharjun pallokentän eteläisessä kulmassa on umpeenkasvanut lam- pi. Lisäksi Alakyläntien risteysen tuntumassa sijaitsee luonnonsuoje- lulain nojalla rauhoitettu luonnon- muistomerkki, riippamänty.</p> <p>Ympäristöä on hyödynnetty alueen virkistyskäytössä. Virkistyskäytön lisäksi viheralueilla on tärkeä suoja- merkitys (melu, pöly).</p> <p>Viheralueiden saavutettavuus on erinomainen koko Puolivälinkan- kaan alueella. Kevyen liikenteen verkosto on hyvä ja se liittyy alueen halki pohjoisesta etelään kulkevaan kevyen liikenteen pääväylään, jonka ansiota viheralueilla on tärkeä merkitys myös laajemmalti kaupun- kilaisille.</p> <p>Viheralueiden hoidon taso on paikoin matala ja rehevöityminen runsasta. Tämä heikentää alueen arvoja.</p>	<p>Asemakaavamuutoksista huolimatta alue on säilyttänyt metsälähiön identiteettinsä.</p> <p>Alkuperäisessä asemakaavas- sa asuntosolujen puistoihin on osoitettu ohjeellisia palloilu- ja leikkikentän paikkoja. Sääskipuisto- toa lukuun ottamatta ne eivät ole toteutuneet.</p> <p>Menninkäisenpuistoon on tehty useita suunnitelmia, joista kaikkia ei ole toteutettu. Toteutetuista suunnitelmista (esimerkiksi sittem- min lakkautettu leikkipuisto) on jäänyt näkyviä piirteitä puistoon.</p> <p>Piha-alueiden alkuperäiset suun- nitelmat ovat olleet viitteellisiä ja koskeneet lähinnä pihojen eri toi- mintojen sijoittelua. Myöhemmin tehtyjä suunnitelmia on toteutettu joko osittain tai kokonaan.</p> <p>Pientaloalueella etenkin etupihan istutuksilla ja pensasaidoilla on merkitystä alueen kokonaisvaikutel- man ja katutilan kannalta.</p>	<p>Puolivälinkangas on metsälähiö, jonka omaleimaiset viheralueet ja erityisesti mäntymetsäinen Odessanpuisto ovat erittäin tärkeitä Puolivälinkankaan asukkaille ja alueen identiteetille. Kookas ja hyvin säilynyt alkuperäinen puusto korostaa metsälähiön luonnetta.</p> <p>Hyvin oleellista on keskusta-alueen ympäristöä kunnioittava ja huokoi- nen rakenne, joka liittyy keskustan viheralueisiin.</p> <p>Maahisenpuiston leikkipaikka Järvi- tien varrella korostaa yhteisöllisyyt- tä. Maahisenpuiston laidalla sijait- seva Järvi-Kioski on jo kymmeniä vuosia ollut osa paikallista historiaa ja muodostunut jo käsitteeksi oulu- laisessa pikaruokakulttuurissa.</p>
00(0)	000	00(0)	000

ASUKASKYSELY PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEISTA

Vastaamalla tähän kyselyyn, voit kertoa mielipiteesi Puolivälinkankaan alueen viheralueista. Kyselyyn vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Sivusto etenee vaiheittain ja toivomme, että vastaat jokaiseen kysymykseen.

Kyselyssä on pääosin nopeita kysymyspareja, joissa vastataan monivalintakysymykseen tai avoimeen tekstikenttään JA sijoitetaan pistemäinen esimerkkikohde kartalle. Voit siirtää omaa karttamerkintääsi tarttumalla siihen hiirellä. Huomioithan vastatessasi, että sinun ei ole mahdollista palata korjaamaan edellistä vastaustasi. Vastausnäkyessä kyselyn tarkastelualue ja erilliset viheralueet on numeroitu ja rajattu kartalle. Viheralueiden rajat ovat viitteellisiä. Jos haluat, voit vastauksissasi viitata alueiden numeroihin. Siirtämällä hiiren numeron päälle, näet kyseisen puiston nimen. Rakennukset saat näkyviin vaihtamalla karttanäkymän ilmakuvaksi karttaikkunan oikean yläkulman Satelliitti-painikkeesta. Mikäli tarvitset lisäapua vastaamisessa, paina yläreunan Apua-painiketta.

1. TAUSTAKYSYMYKSI. Kirjoita tekstikenttään ikäsi ja sukupuolesi.
2. TAUSTAKYSYMYKSI. Asutko tarkastelualueella? Merkitse kartalle kotisi sijainti. Voit merkitä sijainnin esimerkiksi lähimpään tienristeykseen. Merkitse kotisi sijainti, vaikka et asuisikaan tarkastelualueella.
3. Merkitse kartalle tärkeimpänä pitämäsi Puolivälinkankaan viheralue. Tekstikenttään voit perustella vastauksesi. Mikäli et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.
4. Missä tarkastelualueella on kaunis maisema tai näkymä? Merkitse paikka kartalle ja arvioi, kuinka tärkeä tämä viheralueiden arvo on sinulle.
5. Missä tarkastelualueella on koettavissa metsäntuntu? Merkitse paikka kartalle ja arvioi, kuinka tärkeä tämä viheralueiden arvo on sinulle.
6. Missä tarkastelualueella on koettavissa rauhan tunne ja hiljaisuus? Merkitse paikka kartalle ja arvioi, kuinka tärkeä tämä viheralueiden arvo on sinulle.
7. Missä tarkastelualueella on havaittavissa luonnon monimuotoisuutta? Merkitse paikka kartalle ja arvioi, kuinka tärkeä tämä viheralueiden arvo on sinulle.
8. Mikä tarkastelualueen paikka tarjoaa hyvät mahdollisuudet ympäristön seuraamiselle? Merkitse paikka kartalle. Jos et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstilaatikkoon pelkkä viiva.

9. Missä on tarkastelualueen paras kohtaupaikka? Merkitse paikka kartalle. Jos et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstilaatikkoon pelkkä viiva.
10. Voit vielä mainita jonkin muun itsellesi tärkeän viheralueen arvon, joka tarkastelualueelta löytyy. Merkitse kartalle esimerkkipaikka.
11. Mikä on mielestäsi Puolivälinkankaan viheralueille ominaista ja sitä kautta paikalliselle identiteetille tärkeää? Kirjoita vastauksesi tekstikenttään ja merkitse kartalle esimerkkikohde.
12. Minkä tarkastelualueen paikan koet epäviihtyisänä (esimerkiksi ympäristön hoitamattomuuden tai ilkvallan vuoksi)? Merkitse paikka kartalle. Jos et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.
13. Missä tarkastelualueen paikassa koet olosi turvattomaksi? Merkitse paikka kartalle. Jos et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.
14. Mikä tarkastelualueen paikka on mielestäsi meluisa? Merkitse paikka kartalle. Jos et halua perustella vastaustasi, merkitse tekstilaatikkoon pelkkä viiva.
15. Arvioi tarkastelualueen tarjoamia liikuntamahdollisuuksia. Missä mieluiten harrastat liikuntaa? Merkitse paikka kartalle.
16. Arvioi tarkastelualueen tarjoamia leikkimahdollisuuksia. Missä on parhaat mahdollisuudet leikille? Merkitse paikka kartalle.
17. Arvioi alueen ulkoilumahdollisuuksia. Missä mieluiten ulkoilet? Merkitse paikka kartalle.
18. Merkitse kartalle nuorison suosima paikka. Viihdytkö itse kyseisessä paikassa?
19. Merkitse kartalle perheellisten suosima paikka. Viihdytkö itse kyseisessä paikassa?
20. Merkitse kartalle vanhusten suosima paikka. Viihdytkö itse kyseisessä paikassa?
21. Kuinka toimiva on viheralueiden sisäinen kevyen liikenteen reittiverkosto?
22. Mikäli kevyen liikenteen reittiverkosto ei mielestäsi ole toimiva, kerro miksi.
23. Kuinka tärkeäksi koet tarkastelualueen puuston ja muun kasvillisuuden suojaavan vaikutuksen (suojavaikutus esimerkiksi melulta, pölyltä ja tuulelta)?
24. Mille viheralueelle voisi mielestäsi kohdistaa esimerkiksi asuin- tai palvelurakentamista? Merkitse paikka kartalle. Lisäksi voit kertoa miksi. Jos et halua perustella, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.
25. Valitse yksi viheralue, jonka toivoisit säilyvän viheralueena tai kehitettävän? Merkitse se kartalle. Lisäksi voit kertoa miksi. Jos et halua perustella, merkitse tekstikenttään pelkkä viiva.

26. Oletko huomannut alueen viheralueilla kehittämistarvetta? Jos olet, niin minkälaista?

27. Jäikö jotain vielä sanomatta? Voit kertoa sen tähän tai antaa palautetta kyselystä.

Suuret kiitokset vaivannäöstäsi! Kaikki vastauksesi on nyt tallennettu ja voit sulkea kyselyn.

KERRO MIELIPITEESI PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEISTA!

Mikä on sinulle tärkein viheralue?
Missä on kaunein näkymä tai paras kohtaustaipaikka?

Osallistu Puolivälinkankaan viheralueita
koskevaan **ASUKASKYSELYYN**
4.2.-3.3.2013!

Vastaamalla voit kertoa mielipiteesi viheralueista sekä niiden merkityksestä, käytöstä ja kunnosta.

Karttapohjainen, sähköinen kysely löytyy Oulun kaupungin internetsivuilta, osoitteesta:

[www.ouka.fi/oulu/ymparisto-ja-luonto/
kaynnissa-olevia-toita](http://www.ouka.fi/oulu/ymparisto-ja-luonto/kaynnissa-olevia-toita)

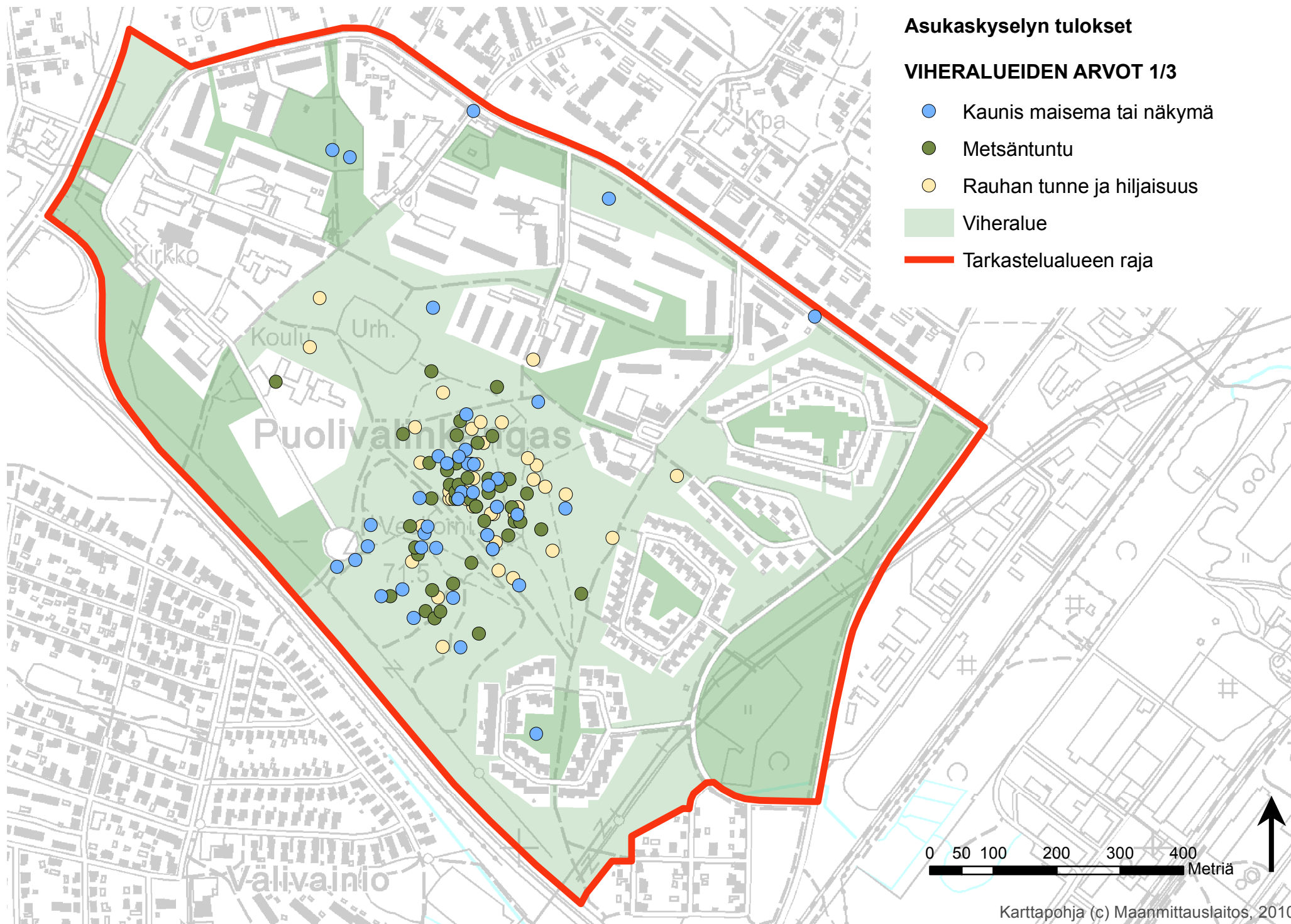
Asukaskysely toteutetaan osana Oulun seudun ammattikorkeakoululle tehtävää opinnäytetyötä. Opinnäytetyö on jatkoa kesällä 2012 toteutetulle Puolivälinkankaan inventointihankkeelle.

Asukaskyselyn tulokset

VIHERALUEIDEN ARVOT 1/3

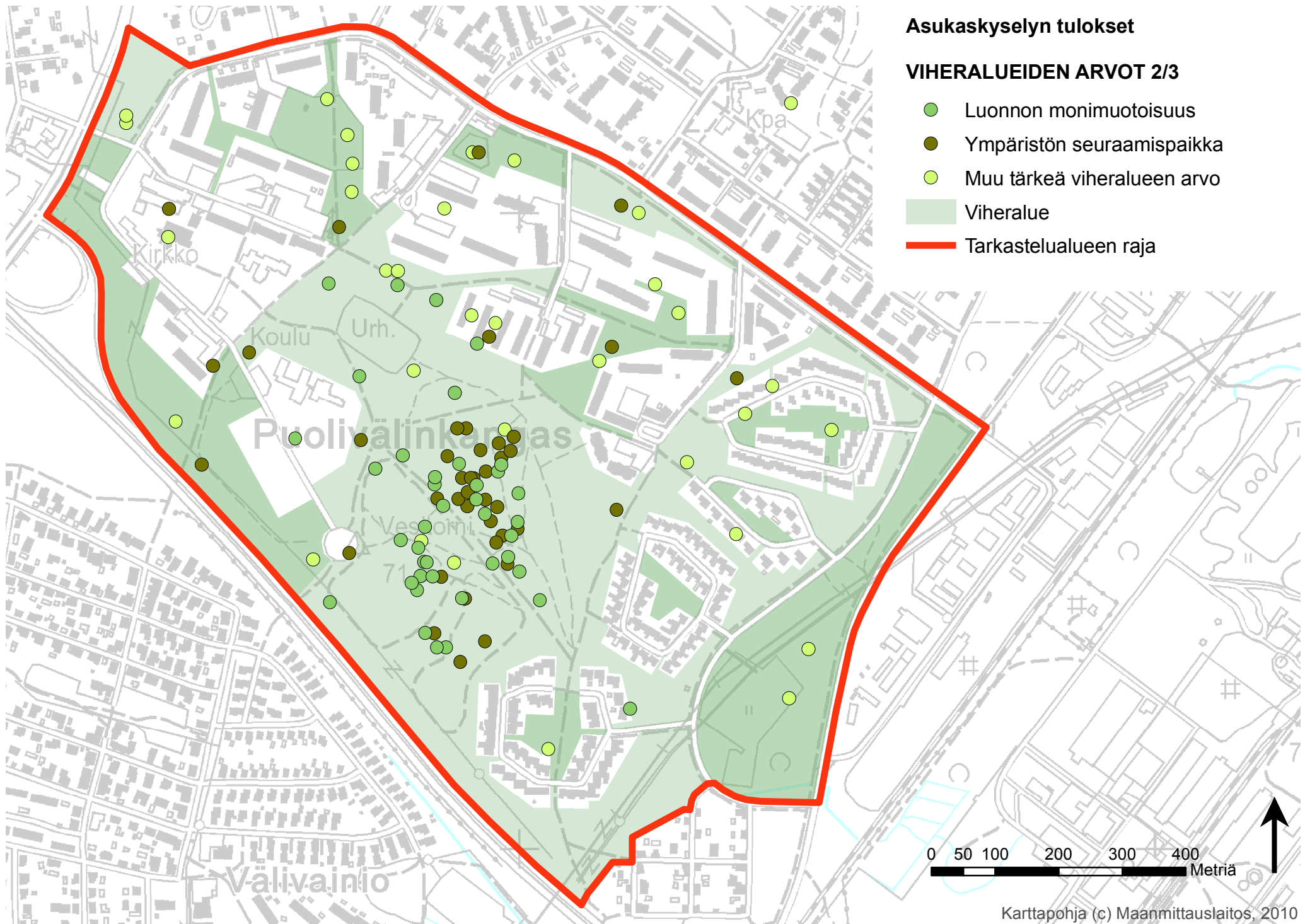
- Kaunis maisema tai näkymä
- Metsäntuntu
- Rauhan tunne ja hiljaisuus
- Viheralue
- Tarkastelualueen raja

Asukaskyselyn tulokset

VIHERALUEIDEN ARVOT 2/3

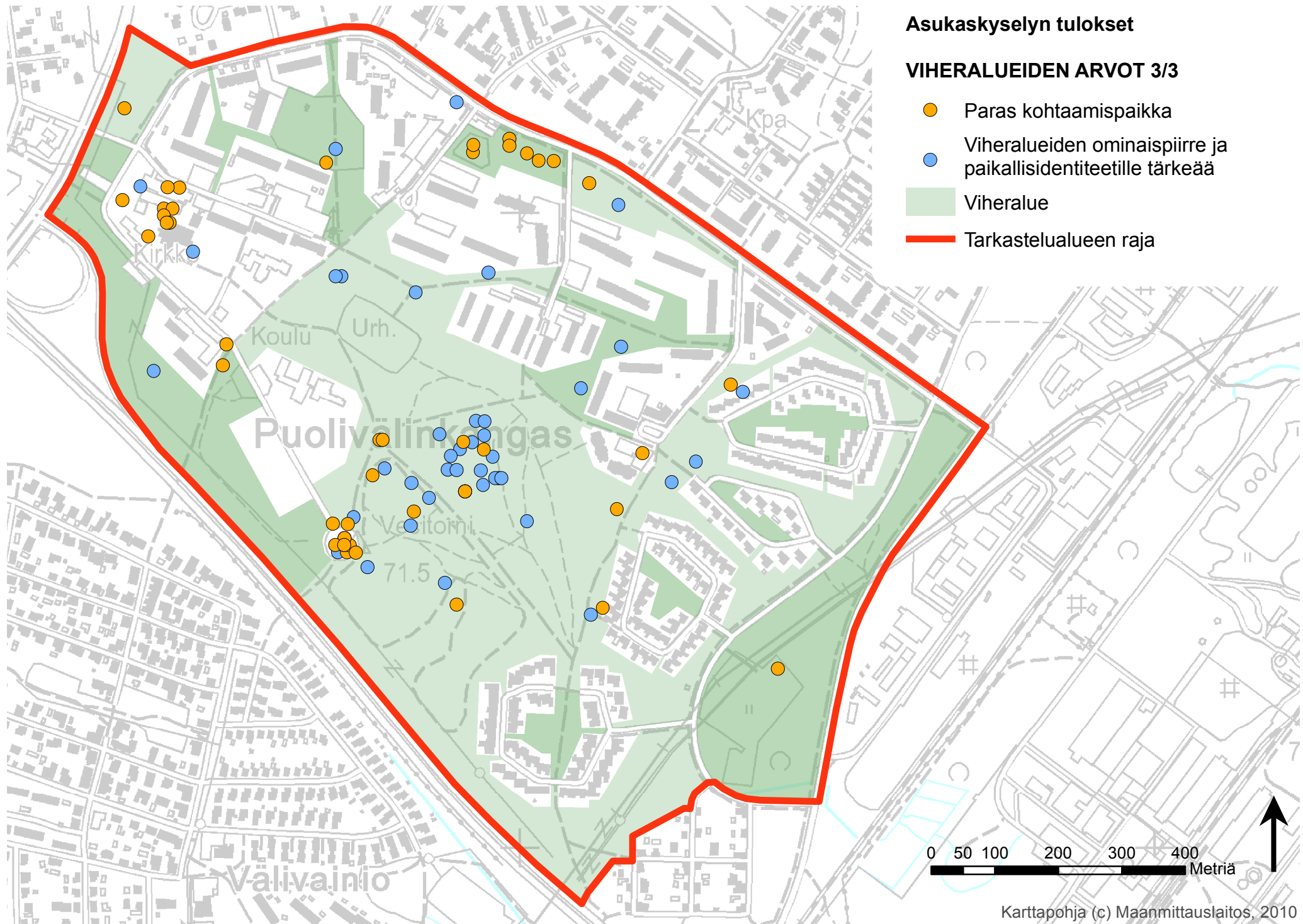
- Luonnon monimuotoisuus
- Ympäristön seuraamispaikka
- Muu tärkeä viheralueen arvo
- Viheralue
- Tarkastelualueen raja

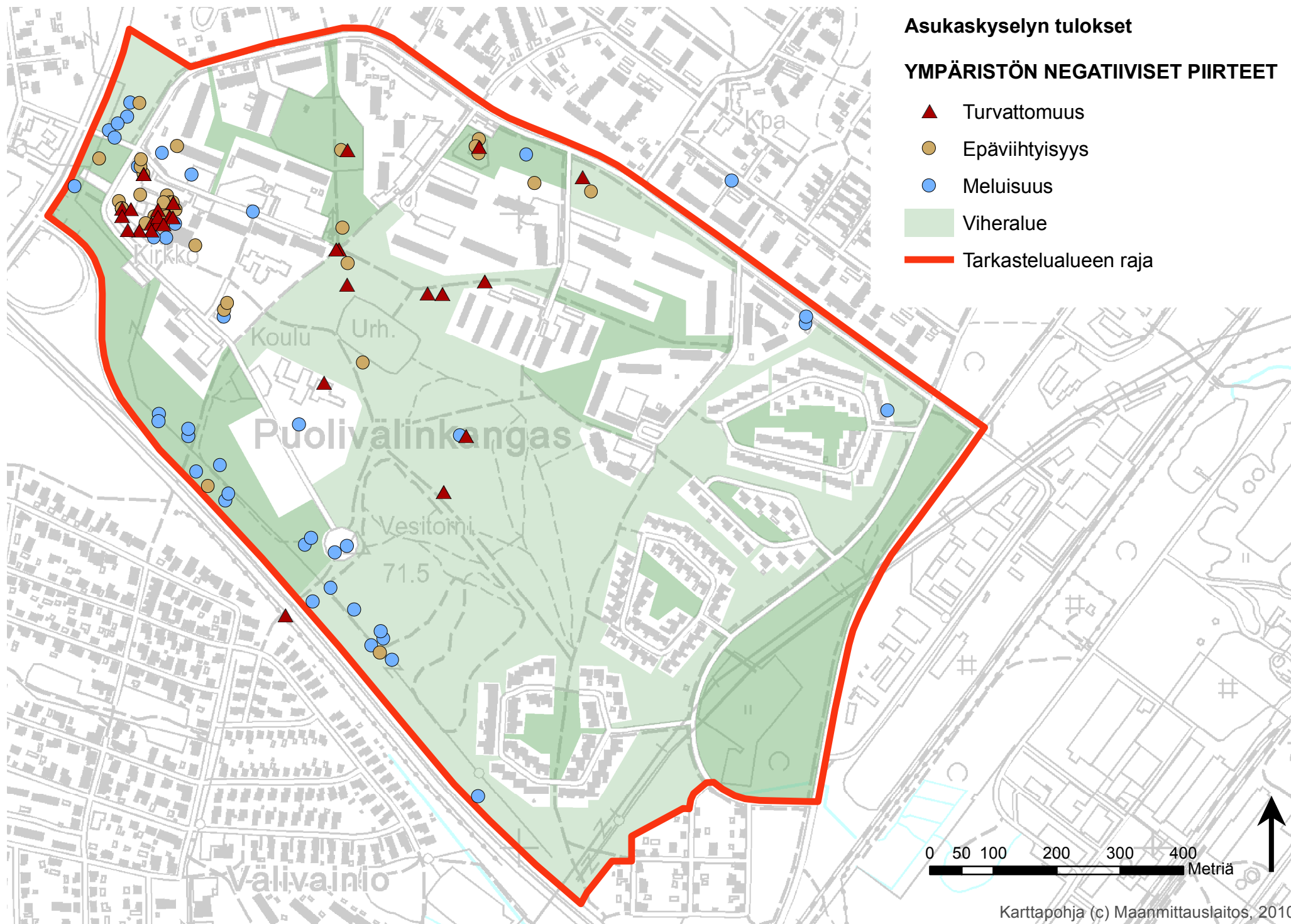

Asukaskyselyn tulokset

VIHERALUEIDEN ARVOT 3/3

- Paras kohtaamispaikka
- Viheralueiden ominaispiirre ja paikallisidentiteetille tärkeää
- Viheralue
- Tarkastelualueen raja

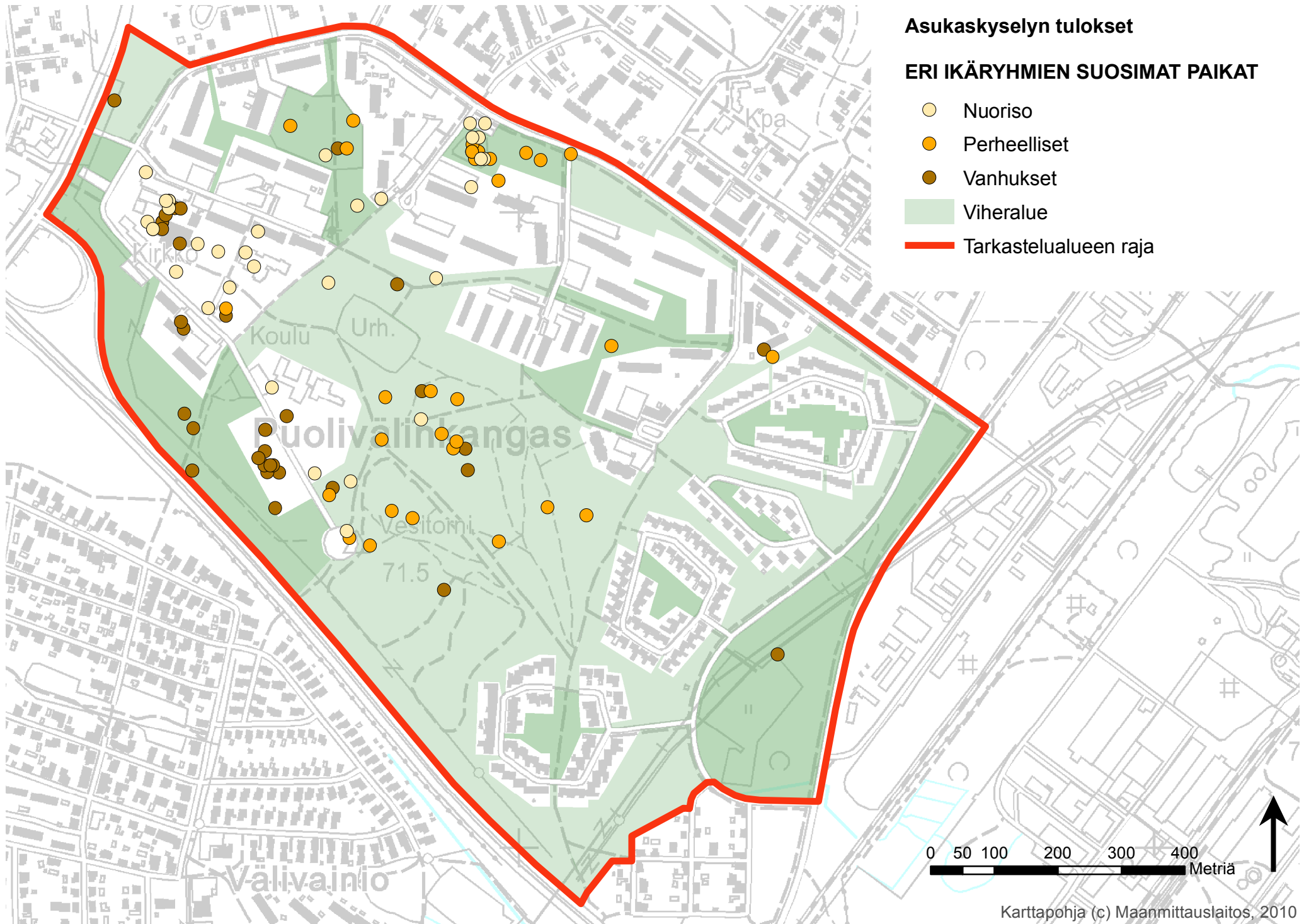

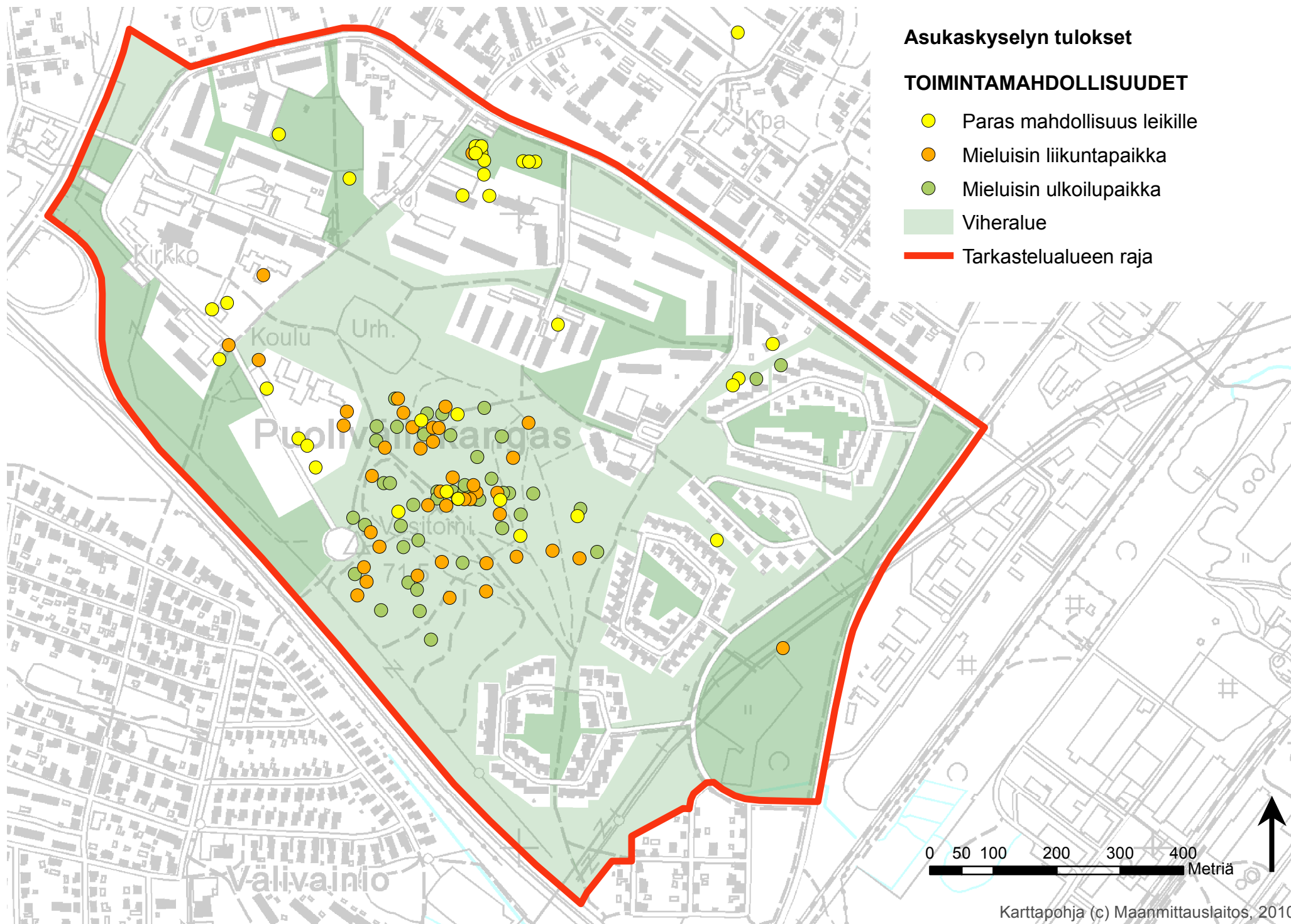

Asukaskyselyn tulokset

ERI IKÄRYHMIEN SUOSIMAT PAIKAT

- Nuoriso
- Perheelliset
- Vanhukset
- Viheralue
- Tarkastelualueen raja

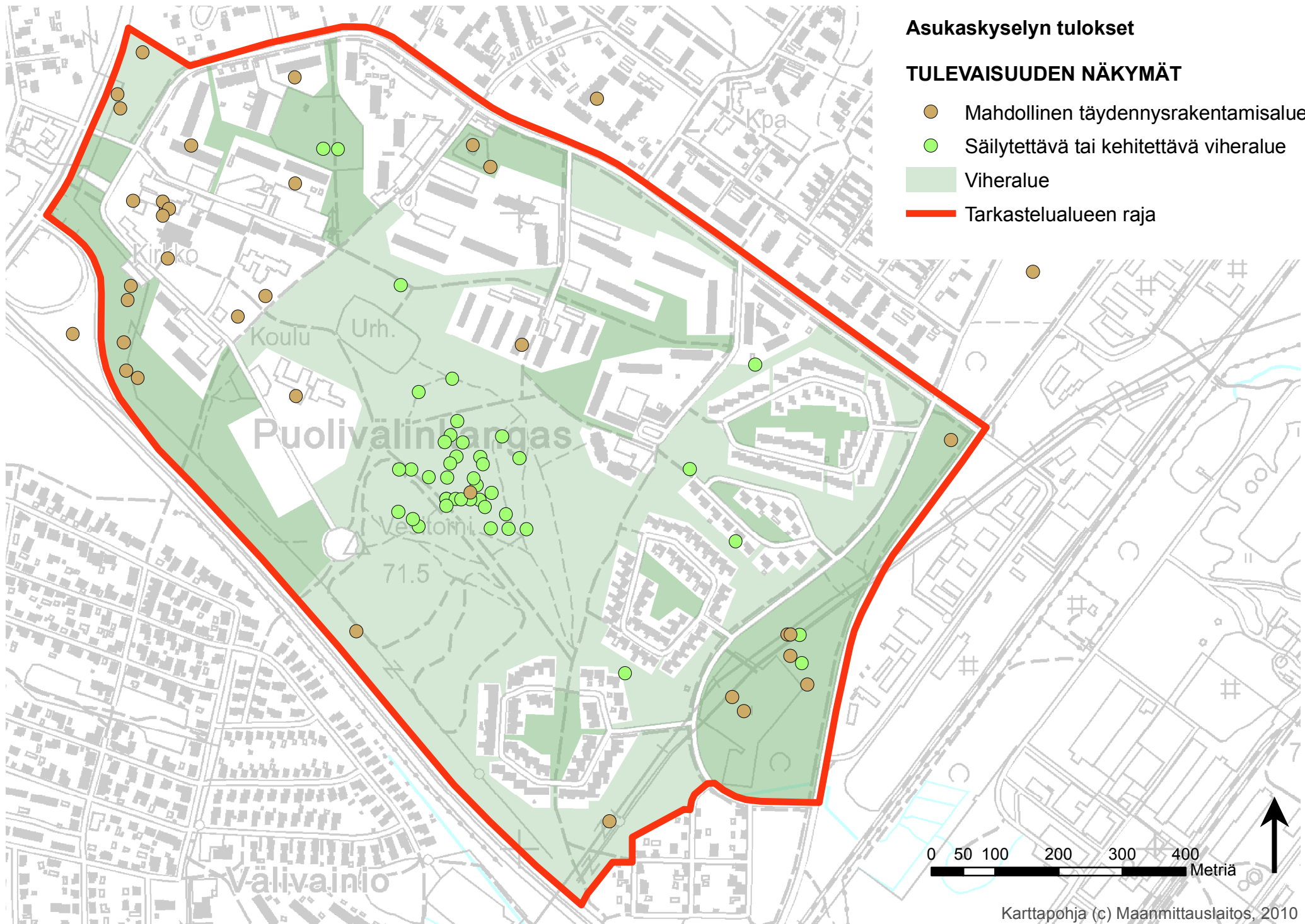

Asukaskyselyn tulokset

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

- Mahdollinen täydennysrakentamisalue
- Säilytettävä tai kehitettävä viheralue
- Viheralue
- Tarkastelualan raja

PUOLIVÄLINKANKAAN VIHERALUEIDEN ARVOTTAMINEN 2013

1. Metsolanpuisto

2. Mielikinpuisto

3-4. Keskustan viheralueet ja Ahtolanpuisto

5. Menninkäisenpuisto

6. Keijunpuisto

7. Maahisenpuisto

8. Peikonpuisto

9. Odessanpuisto

10. Sinipiianpuisto

11-18. Asuntosolujen puistot

19. Marjapuisto

20. Muurahaispuisto

Viheralueiden rajaukset perustuvat kaavoitushistoriaan, viheralue-suunnitelmiin sekä alueiden yhtenäisiin ominaisuuksiin esimerkiksi kasvillisuuden osalta. Viheraluekohtaisiin ilmakuviin on merkitty aluerajaus sekä merkittävät kevyen liikenteen väylät.

Ilmakuvat: Oulun kaupunki / Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut
Valokuvat: Salla Salovaara

1. METSOLANPUISTO

Pinta-ala: 1,3 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C3 (suojametsä)

Metsolanpuisto sijaitsee tarkastelualueen luoteiskulmassa, sisääntuloväylän pohjoispuolella rajautuen Alakyläntiehen ja Järvitiehen. Puisto jatkuu yhtenäisenä suojaviheralueena pohjoiseen.

Alkuperäisestä vuoden 1963 asemakaavasta puisto on pienentynyt vuoden 1967 asemakaavamuutoksen myötä, kun sisääntuloliittymää siirrettiin pohjoisemmaksi. Vuoden 1986 asemakaavamuutoksessa viheralue on muutettu puistosta lähivirkistysalueeksi.

LUONTOARVOT

Puiston eteläreunassa sijaitsee luonnon-suojelulain nojalla rauhoitettu luonnonmuistomerkki, riippamänty. Kasvillisuudeltaan viheralue on säilyttänyt alkuperäisen (luonnontilaisen) luonteensa hyvin.

KÄYTTÖARVOT

Viheralueella ei ole erityistä käyttöarvoa. Maastossa on vain vähän käytön merkkejä. Puiston itäkulmassa sijaitsee kaksi sinistä konttia, jotka ovat viheralueiden ylläpitoa palvelevia varastoja.

KULTTUURIARVOT

Ei erityistä kulttuuriarvoa. Järvitien vuoden 1965 linjaus Alakyläntielle näkyy maastossa edelleen puuttomana väylänä.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Puisto on osa koko Puolivälinkankaan aluetta kiertävää suojaviheralueiden kehää ja sen paikallinen merkitys Alakyläntien liikenteen hättäväikutusten ehkäisemisessä on suuri. Puisto toimii Mielikinpuiston vastaparina ja luo sen kanssa alueen sisään tulolle liikenteen solmukohtaan porttimaisen kohdan. Puiston kookas puusto luo jyrkän rajauksen Alakyläntien suuntaan.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Asukaskyselyssä Metsolanpuisto sai mainintoja meluisuudesta (8% vastanneista) ja epäviihtyisyydestä. Kolme vastaajaa koki, että alue voisi olla potentiaalinen täydennysrakentamisalue.

"Kuljen monta kertaa päivittäin ohi, ja risukkoisuus hävettää enkä käsitä niitä kontteja siinä tien laidassa." Nainen, 39

2. MIELIKINPUISTO

Pinta-ala: 6,1 ha
Hoitoluokka: C3 (suojametsä)

Mielikinpuisto kiertää Puolivälinkankaan länsi- ja eteläreunalla ja rajautuu Alakyläntiehen, Pohjantiehen, Järvitiehen ja Mielikintiehen.

Puistoalueeksi se on kaavoitettu jo Puolivälinkankaan ensimmäiseen, vuoden 1963 asemakaavaan. Vuoden 1974 asemakaavamuutoksen myötä Järvitien liittymää siirrettiin pohjoisemmaksi ja entinen liittymän kohta muutettiin paikoitusalueeksi.

LUONTOARVOT

Viheralueella ei ole erityisiä luontoarvoja. Puiston uudistuskypsää männikköä on harvennettu keväällä 2012 kaupungin metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Palvelukeskus Villa Metsolan takana harvennus on ollut voimakasta. Kasvillisuudeltaan viheralue on säilyttänyt alkuperäisen (luonnontilaisen) luonteensa hyvin. Kasvillisuus on yhtenäistä.

KÄYTTÖARVOT

Maasto on melko voimakkaasti polkuuntunutta. Alueella ei ole muuten erityistä käyttöarvoa.

KULTTUURIARVOT

Ei erityisiä kulttuuriarvoja.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Metsolan- ja Mielikinpuisto muodostavat yhtenäisen suojavyöhykkeen Puolivälikankaan länsireunassa Alakyläntien sekä eteläreunassa Pohjantien (Valtatie 4) suuntaan. Viheralueiden muodostama viherkehä ilmentää hyvin alueen alkuperäisiä suunnitteluihanteita ja se on ollut olennainen osa metsälähiöajattelua. Puistojen merkitys suojaviheralueina on koko alueelle erittäin merkittävä. Rakennetut meluvallit ehkäisevät sekä melu- että näköhaittaa. Metsolanpuiston vastaparina Mielikinpuisto muodostaa alueen sisääntuloliittymään porttimaisen kohdan. Vuoden 1983 ympäristönparantamissuunnitelman mukaisia istutuksia paikotusalueen ympäristöön ei ole toteutettu ja näkymä Alakyläntielle on esteetön. Pohjantien ympäristö on osa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa esitettyä Oulun seudun laatukäytävää, joka muodostuu kaupungin sisääntuloväylistä, yritysalueista sekä luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön kaupunkikuvallisista kohokohdista (Oulun yleiskaava 2020).

KOKEMUKSELLISET ARVOT

12 % vastanneista koki Mielikinpuiston meluisaksi paikaksi. Vastauksista ilmeni, että aluetta ei mielletä puistoksi, mutta sen merkitys suojaviheralueena tiedotetaan. Harvennusten koettiin heikentäneen merkittävästi viheralueen suojavaiikutusta moottoritien suunnasta.

”Moottoritien melu on suuri ja on erittäin voimakas - - . Puuston kaataminen lisäsi melua.” Nainen, 69

14 % vastanneista koki, että viheralue voisi olla potentiaalinen täydennysrakentamisalue.

”Alue ei sovellu ulkoiluun ja rakennukset suojaisivat moottoritien melulta.” Mies, 58, merkintä moottoritien ja asuinalueen välisellä alueella

3-4. KESKUSTAN VIHERALUEET JA AHTOLANPUISTO

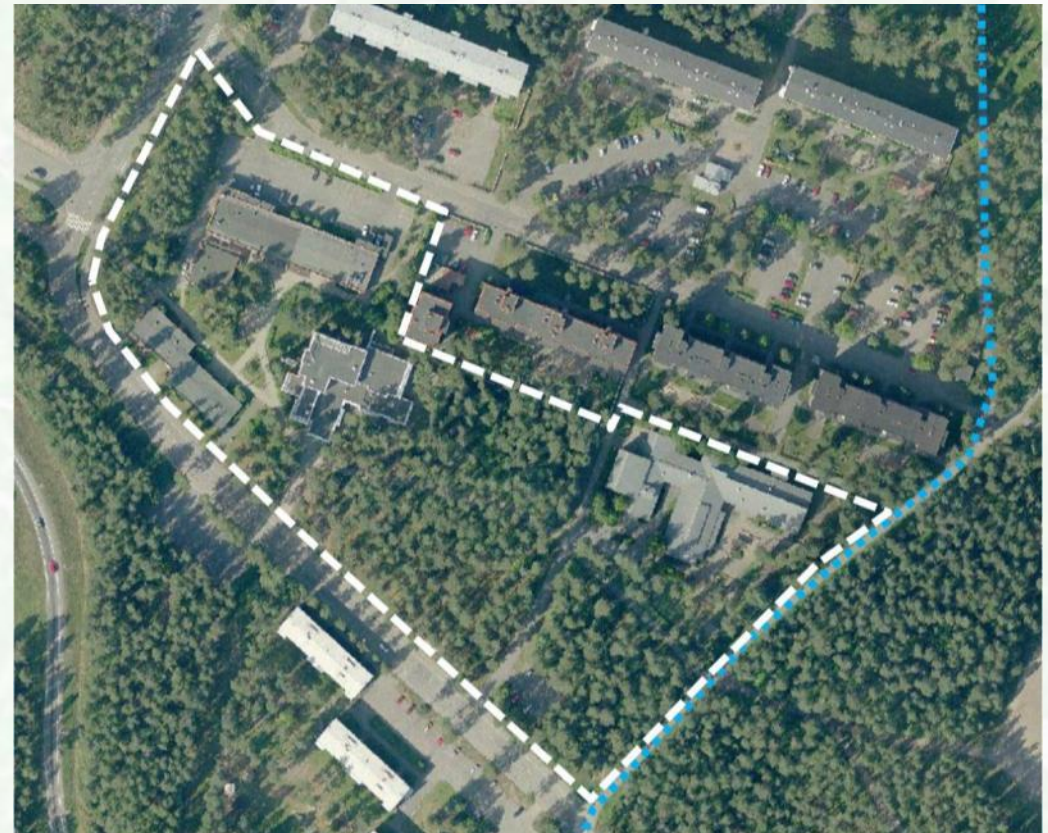
Pinta-ala: 3,0 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C2 (ulkoilu- ja virkistysmetsä). Muuten alueen ylläpidosta vastaavat kiinteistöt ja seurakunta.

Keskusta sijaitsee tarkastelualueen länsireunassa, Puolivälinkankaan sisääntuloliittymän läheisyydessä. Aluetta rajaavat Mielikintie, Maahisentie sekä Maahisenpolku.

Alueen sijainti on keskeinen ja alkuperäisen, vuoden 1963 asemakaavan mukainen. Nykyinen asemakaava pohjautuu pääpiirteittäin vuonna 1971 järjestetyn arkkitehtikilpailun voittajan, Juha Leiviskän kilpailuehdotukseen. Keskustan metsäalueet muodostuvat Ahtolanpuistosta ja seurakunnan rakentamattomasta tontin osasta.

Alkuperäinen myymälärakennus on purettu kevään 2013 aikana ja sen tilalle on rakenteilla uusi. Tuleva kaupparakennus tulee sekin olemaan pääosin punatiiliverhoiltu ja postin käytössä ollut laajennus muutetaan pysäköintikatokseksi. Arinan mukaan pihalue pysäköintitiloihin tulee vastaamaan nykyodotuksia. Aluekokonaisuuden arvoja on tarkasteltu tulevat muutokset huomioon ottaen.

LUONTOARVOT

Alueella ei ole merkittäviä luontoarvoja. Keskustan metsäalueet yhdistyvät luontevasti ympäröiviin viheralueisiin.

KÄYTTÖARVOT

Keskustan kevyen liikenteen väylät ovat merkittäviä keskustan saavutettavuuden kannalta. Saavutettavuus on hyvä, mutta toiminnallisesti keskusta on jäänyt syrjään. Aukion potentiaali viihtyisänä kohtaus- ja tapahtumapaikkana on jäänyt hyödyntämättä ja sitä heikentää edelleen kulun ohjautuminen pois aukiolta.

KULTTUURIARVOT

Keskustan alueella sijaitseva Pyhän Tuomaan kirkko (suunnittelijana akateemikko, arkkitehti Juha Leiviskä) on valtakunnallista merkitystä omaava rakennus. Paikallisen identiteetin kannalta keskustan alue palveluineen on merkittävä.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Keskusta-alue on sekä maisemallisesti että toiminnoiltaan yhtenäinen, harkittu kokonaisuus. Julkisivumateriaali, poltettu savi-tiili on kaavamääräyksellä ohjattu. Ympäristön rakentamiseen käytetyt materiaalit ovat korkeatasoisia, mutta alueen arvoa laskee keskeneräisyyden vaikutelma ja ylläpidon puute. Alueen jäsentely on koko asuinalueen suunnitteluideologialle tyypillinen: liikenne ohjataan alueen reunoille ja rakennusten rajaama osa rauhoitetaan jalankululle. Leiviskän kilpailuehdotuksessa korostettiin pyrkimystä alkuperäisen puuston ja aluskasvillisuuden säilyttämiseen koskemattomana. Puolivälinkankaalle tunnusomaista männikköä on säilytetty erittäin onnistuneesti myös rakennetun alueen sisällä ja tämä ilmentää hyvin alkuperäistä suunnitteluideologiaa. Alue liittyy luontevasti ympäröiviin viheralueisiin.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Asukaskyselyn perusteella keskustan arvo nuorison ja vanhusten suosimana kohtaamispaikkana on merkittävä. Neljännes vastanneista piti sitä koko Puolivälinkankaan alueen parhaana kohtaamispaikkana.

"Ostarilla tietenkin." Nainen, 46, kysyttäessä alueen parasta kohtaamispaikkaa

Kaupunkirakenteellisista arvoistaan huolimatta aluetta ei koeta viihtyisäksi eikä houkuttelevaksi ajanviettopaikaksi. Keskustan alue keräsi huomattavan paljon negatiivisia kokemuksia: 64 % vastanneista koki alueen epäviihtyisäksi, 55 % turvatomaksi ja 13 % meluisaksi. Vastanneista 13 % näki, että ympäristöä ja alueen palveluita voitaisiin parantaa sijoittamalla alueelle täydennysrakentamista.

"Puokkarin keskusta, ostari. No, nythän sinne rakennetaankin uutta ja onkin jo aika. Karmeat rakennukset ja pultsarit istuskelevat. Ei tee mieli asioida." Nainen, 36

"Olisi hienoa, jos Puolivälinkankaan keskustassa voisi olla kaikille yhteinen kokoontumispaikka - -." Nainen, 38

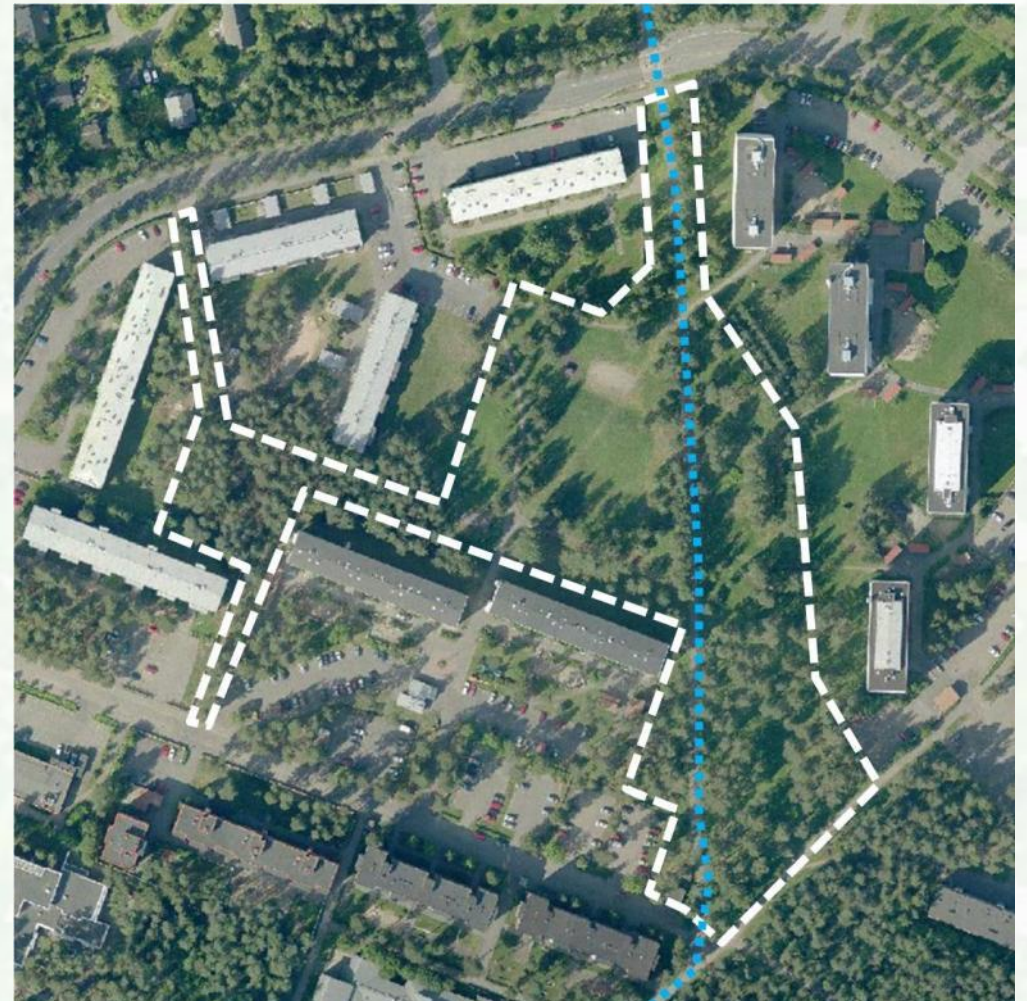
5. MENNINKÄISENPUISTO

Pinta-ala: 2,8 ha

Hoitoluokka: C1 (lähimetsä), A3 (käyttö- ja suojaviheralue)

Menninkäisenpuisto sijaitsee alueen pohjoisosassa Järvitien varrella, tiiviisti asuinkortteleiden rajaamana.

Ensimmäisen kerran puisto on esiintynyt jo vuoden 1963 asemakaavassa. Puiston alkuperäinen rajausta on säilynyt melko hyvin. Ympäröivät rakennukset on rakennettu vuosina 1967–74. Menninkäisenpuiston läntinen osa on kulunutta kangasmetsää ja itäinen osa avointa ja puoliavointa nurmikenttää. Keskellä puistoa sijaitsee puistomuuntamo sekä puiston eteläreunassa punatiilinen muuntamo ja masto.

LUONTOARVOT

Aukea Menninkäisenpuisto on tarkastelualueen alavimpia kohtia ja sen merkitys maisemarakenteen ilmentäjänä on suuri. Muuten puiston luontoarvot ovat vähäiset.

KÄYTTÖARVOT

Menninkäisenpuisto on kevyelle liikenteelle erittäin merkittävä, sillä sen halki kulkee pyörätieverkoston pääväylä keskustasta pohjoisiin kaupunginosiin. Puiston eteläpäässä sijaitsee kevyen liikenteen solmukohta. Menninkäisenpuistossa on sekä kivituhkapintainen pallokenttä että lentopallokenttä. Puiston käyttöarvoa heikentäneen hoitoluokan mukainen pitkäksi kasvava nurmi. Rakennetut maakummut mahdollistavat mäenlaskun.

KULTTUURIARVOT

Menninkäisenpuistossa on nähtävissä kerrostumia niin alueen maankäytön kuin puistonkin suunnittelun historiasta. Alue on ainakin vuoteen 1965 saakka kuulunut Pyykösjärven ranta-alueiden laajoihin peltoaukeisiin. Entisestä käyttötarkoituk-

sesta ja ajallisesta kerrostumasta ovat merkinä puiston koivukujanteet, jotka ovat kasvaneet entisiin sarkaojiin. 1980-luvulla olleesta korttelileikkipaikasta ja vuoden 1995 muutossuunnitelmasta alueella muistuttavat enää pensasistutukset puiston länsilaidalla.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Viheraluetta ympäröivien pihojen aitaaminen heikentää alueen yhtenäisyyttä, kun taas luontevasti puistoalueeseen liittyvät piha-alueet ilmentävät erinomaisesti alueen alkuperäistä suunnitteluideologiaa. Rakennukset ja viheralue muodostavat melko yhtenäisen kokonaisuuden ja kookas puusto pehmentää tehokkaasti ympäröivien korkeiden rakennusten jyrkkää reunavaikutelmaa. Kevyen liikenteen väylää reunustava koivukujanne on viheralueelle tunnusmainen. Puistoa voidaan pitää alueelle epätyypillisenä, mutta sen merkitys alueen viheralueiden monipuolisuuden ja vaihtelun kannalta on merkittävä.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Kevyen liikenteen solmukohta puiston etelälaidassa koetaan turvattomaksi, muuten alueella on erittäin vähän koettua turvattomuutta tai epäviihtyisyyttä. Viheralue on monipuolisesti sekä nuorison, perheellisten että vanhusten suosima paikka. Toisaalta nykyisenlaisenaan puisto ei välttämättä palvele kuin läpikulku-yhteytenä ja osa vastaajista uskoi siinä olevan kehittämispotentiaalia. Kaksi vastaajaa olisi valmiita sijoittamaan alueelle tai sen läheisyyteen täydennysrakentamista, koska viheralue ei nykyisenlaisenaan palvele heidän tarpeitaan.

”Isojen kerrostalojen vieressä, voisi hyödyntää enemmän.” Nainen, 46

”- - Jos on pakko joku valita, niin ehkä alueelle 5 (Menninkäisenpuisto) voisi rakentaa. - - En osaa käyttää aluetta 5 mihinkään, ei siellä voi lenkkeillä. - -” Nainen, 30

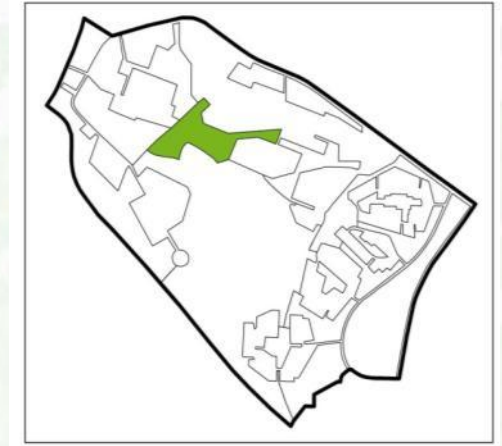
6. KEIJUNPUISTO

Pinta-ala: 3,1 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C1 (lähimetsä)

Keijunpuisto sijaitsee Odessanpuiston luoteispuolella rajautuen kerrostalokortteliin, Peikontiehen, Paulaharjun pallokenttään sekä kevyen liikenteenväylään, Maahisenpolkuun.

Rajaukseltaan puisto on säilynyt alkuperäisen asemakaavan mukaisena, lukuun ottamatta länsiosaa, joka muutettiin yleisten rakennusten korttelialueesta puistoksi. Asemakaavassa puistoon on osoitettu ohjeelliset palloilu- ja leikkikentän paikat kevyen liikenteen väylän molemmille puolin.

LUONTOARVOT

Viheralueen vaihteleva ja rehevä kasvillisuus ilmentää sen maisemarakenteellista sijaintia selänteen juurella. Luonnon monimuotoisuuden kannalta viheralue on tärkeä, sillä se tarjoaa Puolivälinkankaalle epätavallisen elinympäristön niin kasveille kuin eläimillekin. Lehtomainen kangasmetsä ja useat vetiset ojat monipuolistavat lajistoa. Alkuperäisiä luontoarvoja heikentävät puutarhajätteen luvaton tuominen alueelle sekä tonteilta levinneet puutarhakasvit.

KÄYTTÖARVOT

Keijunpuiston halki kulkee merkittävä itä-länsisuuntainen kevyen liikenteen kulku-yhteys, joka mahdollistaa kulun tarkastelualueen itäosista kohti alueen keskusta. Metsässä polut ovat hyvin kuluneita ja niitä risteilee koko alueella.

KULTTUURIARVOT

Keijunpuistolla ei ole erityisiä kulttuuriarvoja.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Puisto on olennainen osa tarkastelualueen yhtenäistä viheralueverkostoa ja sen sijainti on keskeinen. Yhdessä Menninkäisenpuiston ja Odessanpuiston kanssa se muodostaa koko tarkastelualueen poikki kulkevan etelä-pohjoissuuntaisen viherkäytävän. Alkuperäinen ideologia alueen sisäistä kevyttä liikennettä palvelevista viheralueista toteutuu hyvin.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Luontokokemusten kannalta Keijunpuisto on tärkeä. Ylivoimaisesti eniten Keijunpuistoon paikannettu viheraluearvo oli luonnon monimuotoisuus (8 % vastanneista). Muita alueen koettuja arvoja olivat kaunis maisema tai näkymä (2 %) sekä rauhan tunne ja hiljaisuus (2 %). Kaupunkiympäristöstä "irtautumisen" tunnetta edesauttavat puiston rehevä kasvillisuus ja sulkeutuneisuus, mutta toisaalta 13 % vastanneista koki alueella turvatomuutta.

"Pyörätiellä iltaisin tai pimeään aikaan tuntuu joskus epämiellyttävältä, koska alue on aika metsäinen eikä sinne ole näkyvyyttä talojen pihoilta. Koskaan ei ole sattunut mitään pelottavaa kuitenkaan."
Nainen, 50

1 vastaaja koki, että viheraluetta tulisi kehittää esimerkiksi harventamalla ja lisäämällä valaistusta.

7. MAAHISENPUISTO

Pinta-ala: 1,2 ha

Hoitoluokka: A2 (käyttöviheralue), A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C3 (suojametsä)

Maahisenpuisto sijaitsee Puolivälinkankaan pohjoisosassa ja rajautuu Järvitiehen, Peikontiehen, Maahisentiehen sekä kerrostalokortteliin.

Maahisenpuisto on merkitty puistoalueeksi jo vuoden 1963 asemakaavaan, mutta kaavassa ei ole varausta olemassa olevalle leikkipuistolle. Maahisenpuiston kaupunginosaleikkipuisto on rakennettu vuonna 1976 ja peruskorjattu vuonna 2002. Seuraava saneeraus on suunnitteilla vuodelle 2015. Puiston itäosa on metsäinen ja länsiosa nurmipohjaista männikköä. Lisäksi puistossa on mäenlaskuun rakennettu maakumpu.

LUONTOARVOT

Viheralueella ei ole merkittäviä luonto-arvoja.

KÄYTTÖARVOT

Toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden kannalta Maahisenpuisto on erittäin merkittävä. Puistossa sijaitsee tarkastelualueen ainoa kaupungin ylläpitämä leikkipuisto, joka on sijaintinsa ansiosta helposti myös pyykösjärveläisten saavutettavissa. Ainakin vuoteen 2005 saakka Maahisen leikkipuistossa on ollut kesäisin ohjattua leikkitoimintaa.

KULTTUURIARVOT

Puiston pohjoiskulmassa sijaitseva ”legendaarinen” grillikioski tekee paikasta helposti tunnistettavan.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Maahisenpuisto ja Peikonpuisto muodostavat tärkeän suojavyöhykkeen Järvitien ja asuinkortteleiden väliin. Viheralue liittyy ympäröiviin piha-alueisiin luontevasti. Rakennettu ympäristö, viheralue sekä kookkaan puuston säilyttäminen leikkipuiston keskellä ilmentävät erinomaisesti alueen alkuperäistä suunnitteluideologiaa. Leikkipuiston aitaaminen tosin heikentää tätä vaikutelmaa.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Maahisenpuisto on erittäin merkittävä, sekä nuorison että perheellisten suosima kohtaamispaikka. 41 % vastanneista piti puistoa tarkastelualueen parhaana leikkiympäristönä.

”Järvigrilli, puisto ja pulkkamäki.” Nainen, 39, perustelut alueen parhaalle kohtaamispaikalle

”- - pienten lasten kanssa tärkeää on Maahisenpuiston kaltainen paikka, jossa on liukumäkimahdollisuus talvella sekä kunnan leikkipuistotelineet, nuorille paikka kokoontua - -” Nainen, 38

14 % vastanneista koki, että puisto ja grillin ympäristö ovat koko Puolivälinkankaan paras kohtaamispaikka. Grillin läheisyydestä johtuen Maahisenpuisto koettiin kuitenkin myös turvattomaksi, epäviihtyisäksi ja meluisaksi. Suurin syy epäviihtyisyyteen oli roskaaminen ja ”törkyisyys”. Kaksi vastannutta olisi valmis sijoittamaan Maahisenpuistoon täydennysrakentamista.

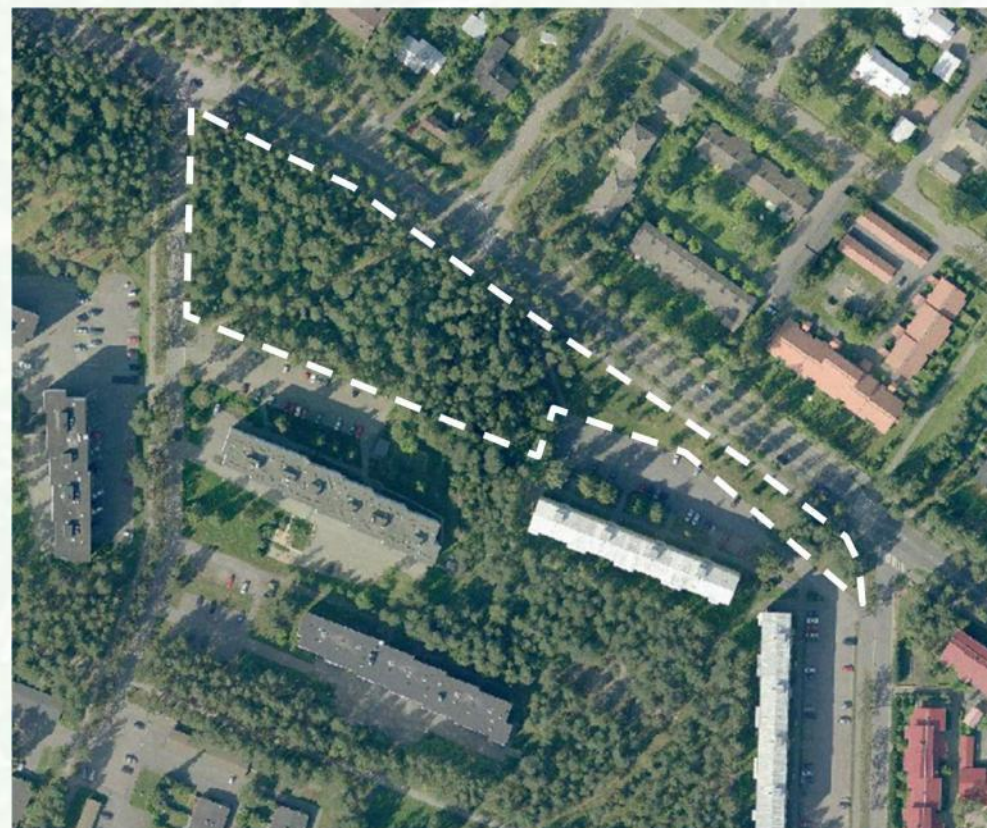
8. PEIKONPUISTO

Pinta-ala: 1,4 ha

Hoitoluokka: A2 (käyttöviheralue), A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C3 (suojametsä)

Peikonpuisto sijaitsee Järvitien varrella. Lisäksi sitä rajaavat Peikontie, Hiidentie ja kerrostalokortteli.

Puisto on säilynyt alkuperäisen, vuoden 1963 asemakaavan mukaisena sekä käytöltään että rajaukseltaan. Puisto muodostuu metsäisestä ja nurmetetusta alueesta.

LUONTOARVOT

Viheralueella ei ole erityisiä luontoarvoja.

KÄYTTÖARVOT

Viheralueella ei ole erityisiä käyttöarvoja.

KULTTUURIARVOT

Ei erityisiä kulttuuriarvoja.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Maahisenpuisto ja Peikonpuisto muodostavat tärkeän suojavyöhykkeen Järvitien ja asuinkortteleiden väliin. Lisäksi kookas puusto jäsentää maisemaa ja rajaa avaria kerrostalopihojen paikoitusalueita.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Lähitalojen asukkaille puisto on tärkeä osa arkista viherympäristöä. Peikonpuisto sai yksittäismainintoja turvattomuudesta ja epäviihtyisyydestä.

*”- - kävelen metsikön läpi lähes päivittäin.
Seuraan - - lintuja, oravia ja luonnon vaihtelua säiden ja vuodenaikojen mukaan.
Vaikka alue on pieni, sen läpi kävely tuo luonnon omien silmien alle säännöllisesti.”*
Nainen, 37

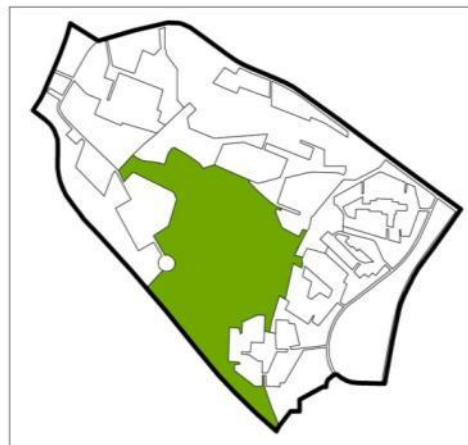

9. ODESSANPUISTO

Pinta-ala: 24,0 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C2 (ulkoilu- ja virkistysmetsä)

Odessanpuisto sijaitsee keskellä Puolivälinkankaan aluetta. Viheralue on kaavoitettu puistoksi jo ensimmäiseen, vuoden 1963 asemakaavaan ja sen alkuperäinen raja-
saus on säilynyt hyvin.

LUONTOARVOT

Odessanpuisto sijaitsee luode-kaakkoissuuntaisella moreeniselänteellä, jonka korkeus vaihtelee noin 15–23 metriä merenpinnasta. Viheralue ja sen kasvilisuus ilmentävät erinomaisesti alueen monipuolista maisemarakennetta ja ovat arvokas osa suurmaisemaa. Odessanpuiston ekologinen merkitys laajuutensa ja eheytensä säilyttäneenä kaupunkiviheralueena on suuri. Selännealueen pohjoispuolen notkelmassa sijaitsee umpeenkasvanut lampi, joka on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä kosteikko ja alueella ainutlaatuinen. Notkossa Odessanpuiston eteläreunassa puolestaan kasvaa alueen luonteeseen nähden poikkeuksellisen paljon kookkaita kuusia. Selännealueen männikkö on ilmeikästä ja keski-ialtään noin 120–200-vuotiasta. Kasvillisuus heijastelee voimakkaasti 1960–80-lukujen, ilmansaasteiden ja kylmien talvien yhteisvaikutuksesta aiheutuneita puukuolemia.

Alueen luontoarvoja vaarantaa herkän maaston voimakas kuluminen ja hallitsematon polkuuntuminen. Erittäin kuluneella selännealueella luontoarvot on osin jo menetetty. Lisäksi puutarhakasvien ja vieraslajien leviäminen alueella on todellinen uhka. Puiston eteläosassa Pohjantien ja asuntosolun välisellä alueella kasvaa kaksi laajaa jättipalsamikasvustoa. Laajuutensa ja yhtenäisyytensä ansiosta Odessanpuisto on kuitenkin säilyttänyt hyvin alkuperäiset piirteensä.

KÄYTTÖARVOT

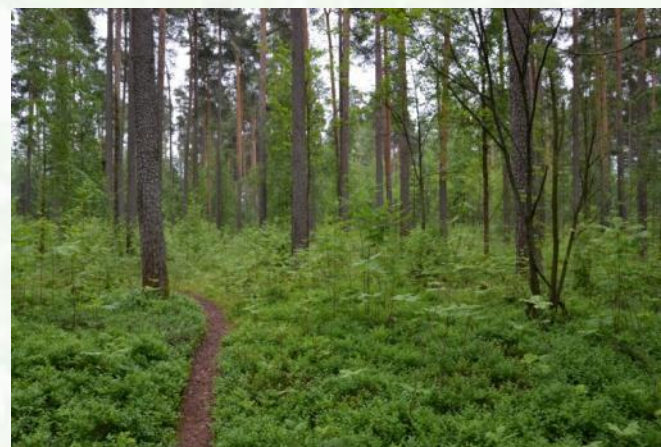
Odessanpuisto on Puolivälinkankaalle ja sen lähiympäristölle erittäin merkittävä, poikkeuksellisen laaja liikunta- ja ulkoiluympäristö asuinalueen sisällä. Viheralueen tarjoamat toimintamahdollisuudet ovat monipuoliset ja metsänpohjan kuluneisuus ja kattava polkuverkosto osoittavat alueen erittäin korkean käyttöasteen. Puiston sisäinen kevyen liikenteenverkosto on erinomainen ja mahdollistaa liikenteen asuinalueen sisällä niin itä-länsi- kuin pohjois-eteläsuunnassakin. Puolivälinkankaan alueen ainoa pallokenttä sijaitsee Odessanpuiston pohjoisreunassa. Kentän keskeinen sijainti ja potentiaali on osittain jätetty hyödyntämättä. Selännealuetta kiertää 1,5 kilometrin pituinen kuntorata, jonka lisäksi selännealueella on kuntoilualue. Talvisin kuntorata toimii hiihtolatuna. Käyttöarvoa lisää reitin vaihtelevuus maaston mukaan, mutta toisaalta arvoa laskee reitin varren rehevyys ja umpeenkasvun vaikutelma etenkin kesäaikaan. Lisäksi kuntoiluvälineet ovat vanhoja ja huonokuntoisia. Paulaharjun koulu käyttää Odessanpuistoa lisäksi luonto-opetuskohteena.

KULTTUURIARVOT

Odessanpuiston ja sen selännealueella sijaitsevan Puolivälinkankaan vesitornin merkitys paikallisidentiteetille sekä koko asuinalueen tunnistettavuudelle on erittäin suuri. Vanha, vuoden 1939 ilmakuvan mukainen metsätie Välivainiolta Pyykösjärvelle erottuu edelleen maastossa. Selännealueella on jatkosodan aikaisia maakuoppia. Odessanpuisto on nimetty Oulun ukrainalaisen ystävyyskaupungin mukaan.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Puolivälinkankaan ensimmäisen asemakaavan lähtökohtana oli säilyttää selännealue rakentamattomana keskuspuistona, joka palvelee alueen sisäistä kevyttä liikennettä sekä mahdollistaa metsäiset näkymät rakennetulla alueella. Puisto ilmentää alkuperäistä suunnitteluideologiaa erinomaisesti. Odessanpuisto on erittäin merkittävä viherverkoston osa sekä laajuudessaan että eheydessään ja yhteydet muille viheralueille ovat hyvät. Selännealueella sijaitseva Puolivälinkankaan vesitorni on merkittävä maamerkki niin alueen sisällä kuin osana oululaista kaupunkikuvaa, jopa merelle. Kookkaan puuston reunustamilta polveilevilta kulkuväyliltä avautuu pitkiä ja alueen maisemarakennetta korostavia näkymiä. Ajoittain viheralueen hahmotettavuus on heikko. Kasvillisuuden ja selännealueen yhteisvaikutuksesta Odessanpuiston suojavaikutus koko asuinalueelle niin ilman epäpuhtauksien, liikennemelun kuin tuulenkin suhteen on merkittävä. Puiston laidalla, Pohjantien varressa on rakennettuja meluvalleja. Odessanpuisto on Puolivälinkankaan asuinalueen ehdoton vetovoimatekijä.

A gravel path branching into three directions in a forest. The path is made of light-colored gravel and is surrounded by lush green grass and dense forest. The trees are tall and thin, with green foliage. The sky is overcast.

10. SINIPIIANPUISTO

Pinta-ala: 2,0 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C1 (lähimetsä)

Sinipiianpuisto sijaitsee tarkastelualueen koillisosassa Peikontien ja Hiidentien välisellä kerrostalo- ja rivitalokortteleiden rajaamalla alueella.

Rajaus on alkuperäisen, vuoden 1963 asemakaavan mukainen. Asemakaavassa kevyen liikenteen väylän pohjoispuolella on ohjeellinen palloilu- ja leikkikentän paikka.

LUONTOARVOT

Ei erityisiä luontoarvoja. Kasvillisuus on erittäin rehevää ja luontoarvoa vähentävät villiintyneet puutarhakasvit. Asuintalojen tiiviisti ympäröimän puiston kohdalla on riski, että tonttien ja yleisen viheralueen raja hämärtyy. Viheralueen ja kerrostalotonttien rajalla on havaittavissa huomattavaa kulumista.

KÄYTTÖARVOT

Puisto on merkittävä osa alueen kevyen liikenteen verkostoa, sillä yhdessä Keijunpuiston kanssa se mahdollistaa itä-länsisuuntaisen liikkumisen tarkastelualueen sisällä. Vuoden 2003 puistosuunnitelman mukaan puistosta on lakkautettu korttelileikkipaikka, jonka kohdalla kevyen liikenteen väylän eteläpuolella on tällä hetkellä nurmipintainen pallokenttä koripallotelineineen.

KULTTUURIARVOT

Ei erityisiä kulttuuriarvoja.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Viheralue tarjoaa yksityisyyttä rajaamalla ja sulkemalla kerrostalojen välisiä näkymiä. Alkuperäinen ideologia alueen sisäistä kevyttä liikennettä palvelevista viheralueista toteutuu hyvin.

KOKEMUKSELLESET ARVOT

8 % vastanneista koki, että alueella on havaittavissa luonnon monimuotoisuutta. Muita koettuja arvoja olivat kaunis näkymä sekä rauhan tunne ja hiljaisuus. Vastaajista joka kymmenes piti aluetta paikalliselle identiteetille tärkeänä tai koki, että alueen piirteet ovat koko Puolivälinkankaan viheralueille ominaisia. Tällaisina piirteinä mainittiin esimerkiksi Sinipiianpuiston polut ja vanha puusto. Yksi vastaaja piti Sinipiianpuistoa kehitettävänä viheralueena.

"Tosin viimekertaisten "metsänperkkuut" tuhosivat joutavanpäiväisesti aluetta nuolen kohdalla ja viereisen kevyen liikenteen väylän pohjoispuolella. Ns. monimuotoisuus tuli kyllä metsurin toimesta tuhuksi." Mies, 66

"- - miksi esimerkiksi Sinipiianpuistossa ei olisi kunnan kenttiä lentopallolle - itsekin olen asunut opiskelija-aikana kerrostaloalueella ja sen tapainen kokoontumispaikka toisi lisää viihtyvyyttä - lisäksi Sinipiianpuiston kohdalla on koko ajan "valvovia silmiä", liikennettä pyörätiellä ja kerrostalot ympärillä. - -" Nainen, 38

11-18. ASUNTOSOLUJEN PUISTOT

Asuntosolujen sisäiset puistot

Pinta-ala: Ampiaispuisto 0,9 ha, Kimalaispuisto 0,4 ha, Perhospuisto 0,6 ha ja Sääskipuisto 1,0 ha.

Asuntosoluja erottavat puistot

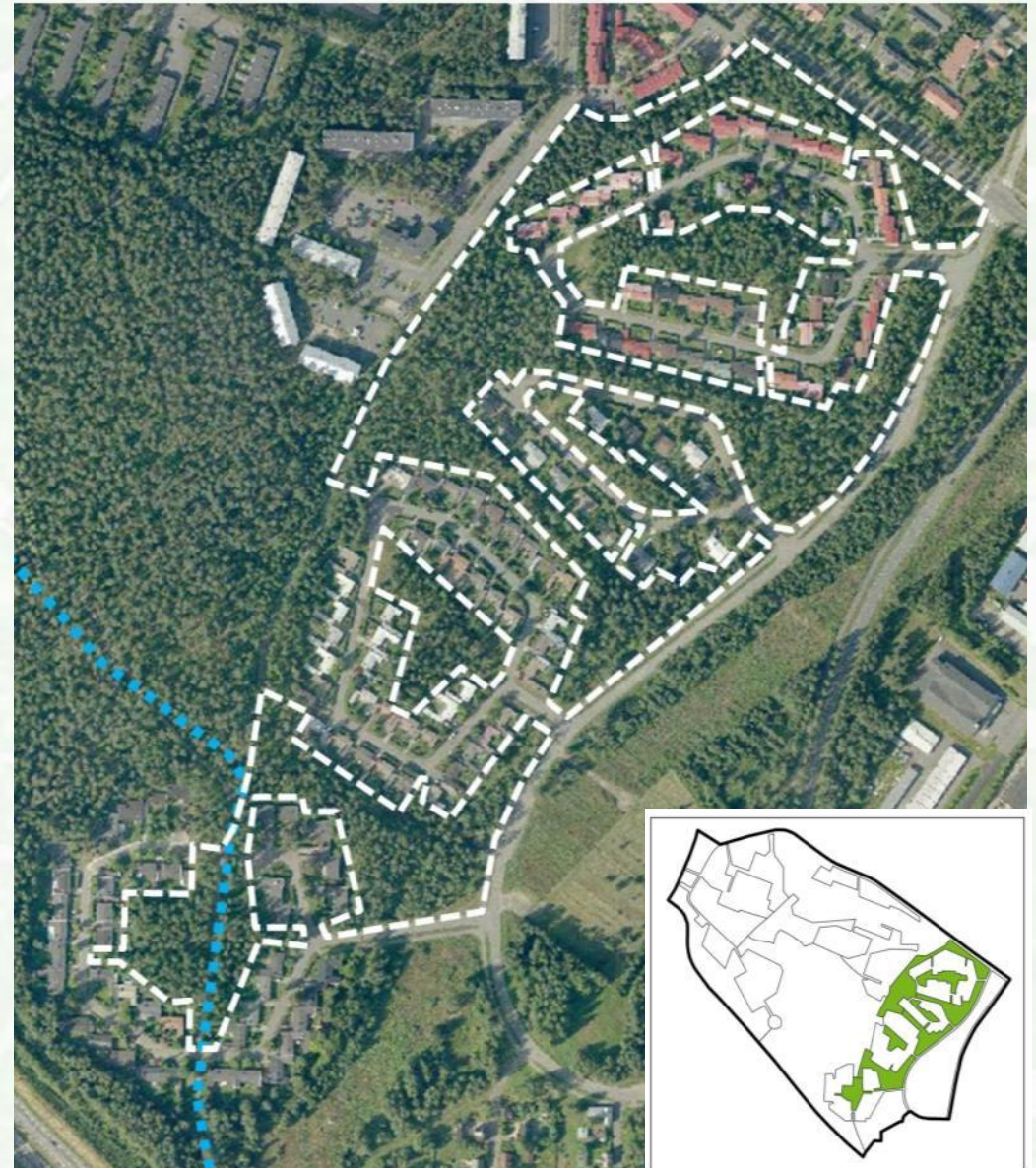
Pinta-ala: Hiidenpuisto 2,8 ha, Mehiläispuisto 1,3 ha, Paarmapuisto 1,0 ha ja Hyttyspuisto 1,6 ha.

Hoitoluokka: Hiidenpuisto C3 (suojametsä), muut puistot C1 (lähimetsä), puistojen nurmialueet A3 (käyttö- ja suojaviheralue)

Asuntosolujen puistot sijaitsevat Puolivälinkankaan itäosassa. Puistoalueet sijoittuvat Muurahaistieltä johtavien katukehien keskelle tai niiden reunoille ja solujen väleihin.

Käyttötarkoitukseltaan ja rajaukseltaan puistot ovat säilyneet alkuperäisen, vuoden 1963 asemakaavan mukaisina.

Asemakaavassa on jokaiseen keskuspuistoon merkitty varaus palloilu- ja leikkikentälle, mutta yhtäkään ei ole toteutettu.

LUONTOARVOT

Luontoarvoja heikentävät pihoilta puistoon levinneet puutarhakasvit ja vieraslajit. Paikoin ne muodostavat jo erittäin laajoja ja alkuperäisluonnolle haitallisia kasvustoja. Kasvillisuuteen ovat vaikuttaneet Puolivälinkankaan itäosiin kohdistuneet, saasteiden ja kylmien talvien yhteisvaikutuksesta aiheutuneet 1960-80-lukujen puukuolemat. Alueella kasvaa yhä alkuperäistä mäntypuustoa korvanneita lajeja, kuten valkokuusaa, siperianlehtikuusia ja poppeleita. Kasvillisuus on erittäin rehevää ja sen alkuperäinen luonne lienee suurilta osin kadonnut. Asuntosolujen reunapuistot liittyvät laajaan Odessanpuistoon.

KÄYTTÖARVOT

Viheralueilla on tärkeä merkitys pientaloasukkaiden lähipuistoina. Vaarana on, että yleisen viheralueen ja tontin raja hämärtyy. Sääskipuiston halki kulkeva kevyen liikenteen väylä on tärkeä sisääntuloreitti tarkastelualueelle. Ilmakuviin perusteella sama reitti on ollut käytössä jo 1930-luvulla. Leikkipuistojen kehittämissuunnitelmassa 2007 on Sääskipuistoon suunnitteilla rakentaa korttelileikkipaikka. Mikäli leikkipaikka toteutuu, se aktivoi puistoa entisestään.

KULTTUURIARVOT

Asuntosolut ja niiden puistot (Sääskipuistoa lukuun ottamatta) on Oulun yleiskaavassa 2020 määritelty rakennusperinnön, kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaksi alueeksi. Joidenkin asuinrakennusten ”arkkitehtuuri on huomionarvoista” (Arvokkaat alueet Oulussa II, Oulun kaupunki 2001).

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Asuntosolut viheralueineen ilmentävät erinomaisesti alueen alkuperäisiä suunnitteluihanteita ja noudattavat hyvin alkuperäistä ideaa korttelien rajautumisesta luonnonympäristöön. Alueella ”liikennejärjestelmän hierarkia on toteutettu puhtaasti ja asuntosolut muodostavat asemakaavoituksen periaatteiden kehitystä kuvastavan kokonaisuuden” (Arvokkaat alueet Oulussa II, Oulun kaupunki 2001). Puistot toimivat suojaviheralueina ja lähimetsänä.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Kaikki viheralueille tehtyt merkinnät olivat joko asuntosolujen tai Hiidentien asukkaiden tekemiä. Yhteensä 9 % kaikista vastanneista oli sitä mieltä, että joku asuntosolujen puistoista on koko Puolivälinkankaan tärkein viheralue. Äänet jakautuivat Hiidenpuiston (2 mainintaa), Ampiaispuiston (1 maininta) ja Hyttyspuiston (1 maininta) kesken. Merkityt viheralueiden arvot alueella olivat yksittäisiä ja riippuivat vastaajan asuinpaikasta. Muun itselle tärkeän viheraluearvon johonkin näistä puistoista paikansi 21 % vastanneista. Yhtäkään negatiivista mainintaa puistot eivät saaneet. Asukaskyselyn vastaukset korostavat puistojen merkitystä erityisesti lähiasukkaille niin asumisen yleisen laadun takaajana kuin leikin ja ulkoilunkin paikkana.

”sijaitsee lähellä, tontin rajan takana ja on tärkeä osaa asumisympäristön laadua”
Mies, 62

”Luonto keskellä kaupunkia, rauhoittumisen paikka, lintujen ja oravien koti. Lasten leikkimisen ja retkien sekä seikkailujen paikka.” Nainen, 36, merkintä Hiidenpuistossa

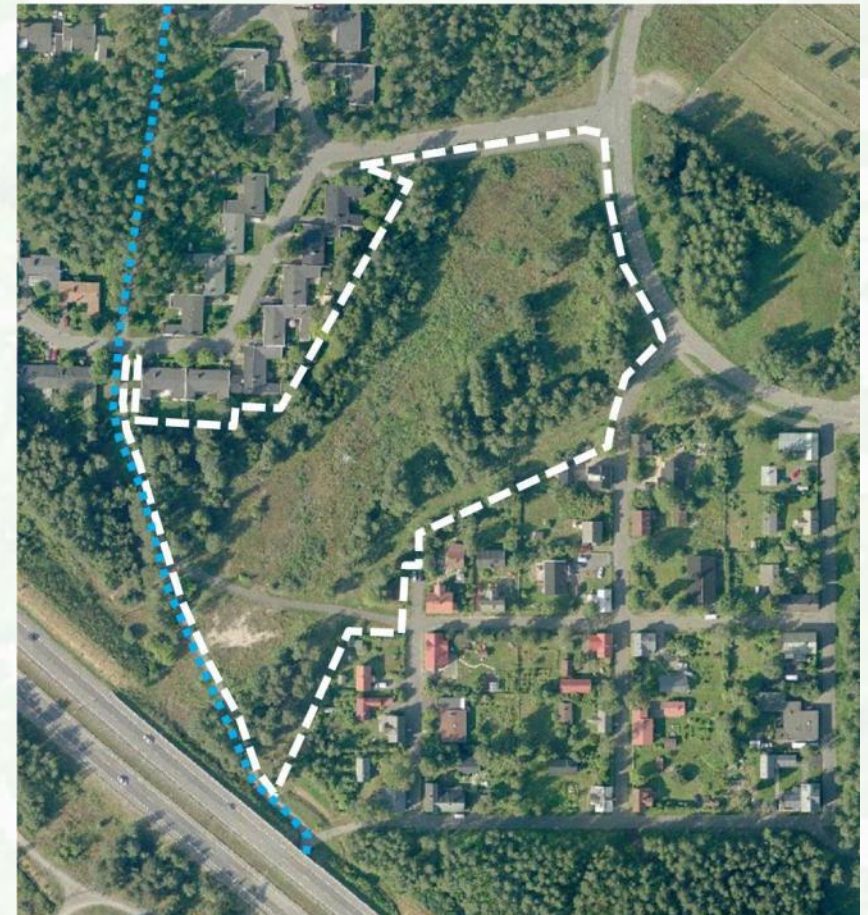
19. MARJAPUISTO

Pinta-ala: 3,0 ha

Hoitoluokat: Viheralueen reuna-alueilla A3 (käyttö- ja suojaviheralueet).

Marjapuisto sijaitsee tarkastelualueen eteläkärjessä ja rajautuu Sääskitiehen, Muurahaistiehen sekä Ylä-Siirtolan asuinalueeseen.

Puisto on kaavoitettu voimansiirtoalueeksi ja puistoksi jo vuoden 1963 asemakaavaan. Puiston länsireunaan on vaihdettu viemärin runkolinja ja väylä on puuton.

LUONTOARVOT

Puisto on erittäin merkittävä osa Oulujokivarresta Kiiminkiin johtavaa yhtenäistä pääviherkäytävää, joka jatkuu pohjoiseen Muurahaispuistona (Kurttila, T. Oulun viheraluejärjestelmä tavoitesuunnitelma 1999). 1960–80-lukujen puukuolemilta säästyneet vanhat männyt ovat paikalle ominaisia. Muuten luonnon alkuperäisyys voidaan katsoa menetetyksi.

KÄYTTÖARVOT

Voimansiirtoalue. Puiston eteläreunan kulkureitti on alueelle merkittävä kevyen liikenteen sisääntuloväylä Vällivainion suunnasta.

KULTTUURIARVOT

Puiston itäpuolella sijaitseva Ylä-Siirtolan alue sekä osa puistosta on määritelty rakennusperinnön, kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaksi alueeksi (Oulun yleiskaava 2020). Suojametsävyöhyke alueen reunassa tukee vaikutelmaa, toisin kuin puiston avoin yleisilme voimalinjoinen.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Maisema-arvoja heikentävät avoimen puiston ylittävät voimalinjat. Viheralueen suojamerkitys Pohjantien suunnasta on vähäinen johtuen kasvillisuuden puuttumisesta ainakin väliaikaisesti.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Yksi vastaaja esitti alueelle täydennysrakentamista. Muita merkintöjä tai mainintoja Marjapuisto ei kyselyssä saanut.

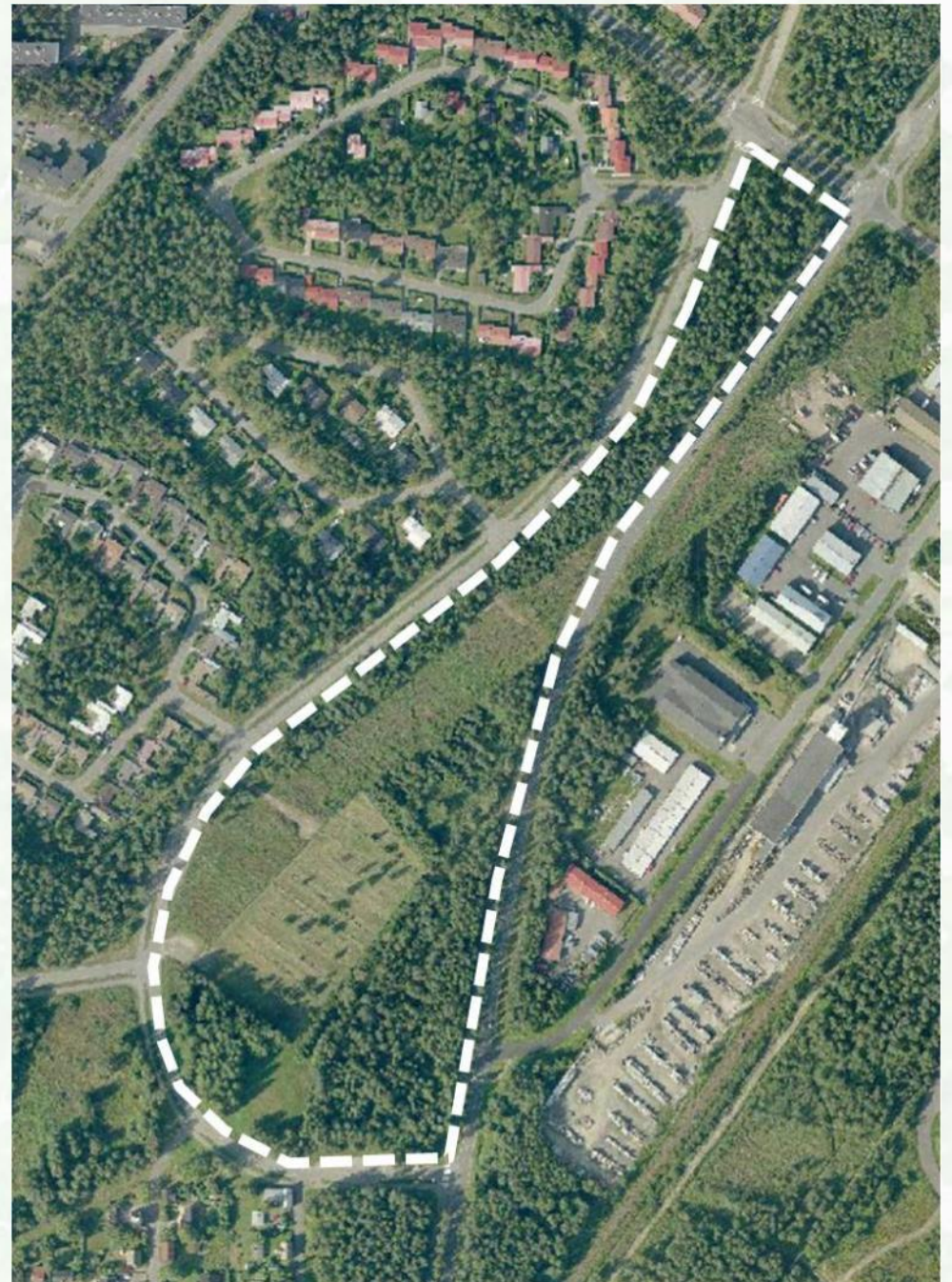
20. MUURAHAISPUISTO

Pinta-ala: 7,1 ha

Hoitoluokka: A3 (käyttö- ja suojaviheralue), C3 (suojametsä)

Muurahaispuisto sijaitsee aivan Puolivälinkankaan itäreunassa ja rajautuu Muurahaistiehen, Ruskontiehen sekä Järvitiehen.

Puiston keskiosassa sijaitsee vastikään kunnostettu koira-aitaus. Pohjois- ja eteläosistaan puisto on metsäinen, mutta keskeltä avoin.

LUONTOARVOT

Puisto sijaitsee turvepitoisella laaksoalueella. Puisto on osa Oulun keskustasta Kiiminkiin johtavaa yhtenäistä pääviherkäytävää (Kurttila, T. Oulun viheraluejärjestelmä tavoitesuunnitelma 1999) ja osa erittäin merkittävää ekologista käytävää. Kasvillisuus heijastelee 1960-80-lukujen puukuolemien ja saasteiden vaikutuksia: alkuperäistä kasvillisuutta on monin paikoin jouduttu korvaamaan siperianlehtikuusilla sekä palsami- ja ruhtinaanpoppeleilla. Puiston eteläreunassa on avo-oja, jonka virtaussuunta on Taka-Laanilan teollisuusalueelta länteen.

KÄYTTÖARVOT

Puistossa sijaitsee vastikään kunnostettu koira-aitaus, joka toimii samalla ulkoilu-ympäristönä ja koiraihminen kohtaamispaikkana. Alkuperäisen koira-aitauksen suunnitelma on vuodelta 1996. Puiston eteläreunan nurmikentältä on 1990-luvulla poistettu jalkapallomaalit.

KULTTUURIARVOT

Edullisesta sijainnistaan johtuen puisto on kuulunut Välivainion laajoihin pelto-aukeisiin ja ollut viljelyskäytössä aina 1960-luvulle saakka. Entisestä käyttö-tarkoituksesta ovat edelleen merkkeinä entisten sarkaojien suorat koivurivit. 1930-luvun ilmakuvista näkyvä vanha Ruskontie näkyy maastossa vielä puuttomana väylänä, jota kymmenkunta poppelia reunustaa.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET ARVOT

Puisto on säilynyt alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan puisto- ja voimansiirtoalueena, Puolivälinkankaan ensimmäisen, vuoden 1963 asemakaavan mukaisesti. Maisema-arvoja heikentävät avoimen puiston ylittävät voimalinjat. Viheralue suojaa asuinalueita ja erityisesti itäisiä asuinsoluja vilkkaasti liikennöidyn Ruskontien sekä teollisuusalueen haitta-vaikutuksilta.

KOKEMUKSELLISET ARVOT

Muurahaispuisto on koiranomistajille tärkeä kohtaamis- ja ulkoilupaikka.

”Muurahaistien koirapuisto on Oulun hienoin koirapuisto (tarpeeksi iso, tarpeeksi korkeat ja vahvat aidat). Käyn siellä melkein päivittäin.” Nainen, 30

”Olen koiranomistaja, joten minulla se on Muurahaispuisto ja koirapuisto.” Nainen, 38, parhaasta kohtaamispaikasta

16 % vastanneista olisi valmis sijoittamaan Muurahaispuistoon täydennysrakentamista ja 5 % toivoisi puiston säilytettävän viheralueena.

